

Karkerên Hemû Welatan û Gelên Bîdest Yekbin!

SERKETIN

SÜRELİ SİYASİ DERGİ TEMMUZ'93 SAYI: 7 FİYATI: 10.000 TL

**KÜRT HALKI
KATLIAMLARLA YOK
EDİLEMEZ!**

1 Mayıs 93 Pendik

SERKETİN

ZËL

Basım-Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi:
Zeynel AYDIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Şahin GÜL

Yönetim Yeri:
Gençtürk cad. Mahmudiye çeşmesi sok.
Şamdançı İş hanı No: 18/ 6
Şehzadebaşı-İstanbul
Tel - Fax : 511 75 30

Avrupa Temsilciliği
C. AZAD
City Box 1141 - Solnatorg 7
171 45 SOLNA / SWEDEN

Teknik Hazırlık : Zël Yayıncılık
Baskı : Aydınlar Matbaacılık

ABONE KOŞULLARI

Yurt İçi:
6 aylık : 50 bin
1 Yıllık : 100 bin

Yurt Dışı:
6 Aylık : 30 DM
1 Yıllık : 60 DM

Hesap Numarası:
Zeynel Aydın: Yapı Kredi Bankası
Beyazıt Şub. Hesap No: 0100393 - 8

İÇİNDEKİLER

2 ☆ Sunu

3 ☆ Kürt Halkı Katliamlarla Yok
Edilemez

6 ☆ Yasal Parti Ve Yasal Çalışma

9 ☆ Dev-Sol'da Bölünme ve Devrimci
Hareketin Normları

10 ☆ UKM Sürecinde Kürt Federal Devleti
ve Geleceği

Merdan XEBAT

20 ☆ Ulusal Hareketin Sorunları Üzerine
Düşünceler

M. ZILAN

26 ☆ Sosyalistlerin Birlik Sorunu ve
Zorunlu Görevlerimiz

Hamdi KARTAL

31 ☆ Irak'a Suç Üstü

32 ☆ İsveç'te Kürdistanlı Kadınlarla Kadın
Sorunu Üzerine Röportaj

C. SEYDO

40 ☆ Devrimci Aydın'ın Sorunları ve
Sorumlulukları

Temel Demirer

46 ☆ Marksizm Ve Kadın Sorunu

Joan B. LANDES / Çev. B. FORTA

55 ☆ Newroz Gerçeği ve Bazı Çarpıtmalar

Sayderê Derg

58 ☆ Zerdeşt Û Rêya Zerdeşt

Dr. K.A. BEDİRXANİ

60 ☆ Şiir

63 ☆ Eritrea Bağımsızlığa Doğru

64 ☆ Mektuplar / Namên Xwendevanan

Yeniden Merhaba

SUNU

Uzun bir aradan sonra yeniden sizinleyiz. Okuyucu arkadaşların dergimizi dörtgözle belediklerini biliyoruz. Bu isteği dile getiren pekçok mesaj aldık. Ancak ayrılık ve birliktelik ikiz kardeşdir. Birlikteliği istemek gayet normaldir ancak ayrılığa da alışmalıyız.

Dergimizin bir sayısı hariç diğer tüm sayıları toplatıldı ve hakkında pek çok dava açıldı. En son çıkan sayımızda "normal" uygulamaya tabi tutuldu.

Dergimizin 1. sayısı ile ilgili açılan mahkeme sonuçlandı. Yazışları Müdürlüğümüz Şahin Gül; 5 ay hapis, 41 milyon para cezasına, Dergimizin Sahibi Zeynel Aydın ise; 82 milyon para cezasına çarptırıldı. Bu konuda söyleyeceğimiz şudur: Susmayacağız, gerçeğin sesi olmaya devam edeceğiz.

Bu sayımızda, güncel gelişmeler bölümünde; Kürdistan'daki son gelişmeler ve yeni kurulan 2. DYP-SHP koalisyon hükümeti üzerinde duruyoruz.

Ayrıca; yasal çalışma ve yeni kurulan DEP hakkındaki düşüncelerimizi açıklıyoruz.

Güncel sorunlarla ilgili başka bir yazıda İstanbul'da Devrimci Çözüm dergisinin, D.K grubunca basılmasından sonra iyice trajik bir hal alan Devrimci Sol'daki bölünmeye değiniyoruz.

M. Zilan arkadaş, Ulusal Hareketin sorunlarını, son ateşkes süreci ve dünya devrimci hareketinin bunalımı ile bağlantılı olarak inceliyor.

Merdan Xebat arkadaş, Kürt Federe Devleti ve geleceği meselesini "iç ve dış konjonktür" temelinde ele alıyor.

Isveç'ten C. seydo Arkadaş'ın yine İsveç'te yaşayan ve "Yekitiya Jinên Kurdistan" (Kürdistan Kadınlar Birliği) İçerisinde çalışan üç Kürt kadını (Zilan Dersim, Şermin Bozaslan, Bonye Cigerxwin) ile yaptığı güzel bir röportajı yayınlıyoruz.

Yine, Fransız yazar Joan B. LANDES, B. Forta tarafından çevrilen ve Marxizm'in kadın sorununa bakışımı eleştiren bir yazısı ile dergimize konuk oluyor.

Temel Demirer, Aydın Sorunu üzerine bir yazısıyla yeniden dergimize konuk oluyor.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle.

3. 7 1993

SERKETİN

✓ Kürdistan'da savaş tek yanlı ateşkes sürecinde yaşanan hafif bir durgunluktan sonra yeniden şeddetlendi. Bingöl eyleminden sonra geniş çaplı bir operasyon başlatan TC, halen bu operasyonu bütün Kürdistan boyutunda yoğunlaştırarak sürdürüyor.

✓ TC, Kürdistan'ı Vietnam'a çevirmiştir. Bir yandan köyler, ormanlar uçaklarla bombalanıp yakılmış, köylüler göçe zorlanmış, diğer yandan işlenen "faili meçhul" cinayetler ve katliamlarla Kürdistan adeta bir mezbahaya çevrilmiştir. Bu uygulamalardan anlaşılıyor ki; TC, bundan sonra "Kürt sorunu" olmadan yoluna devam etmek istiyor.

✓ 2. DYP-SHP koalisyon hükümetinin programı, 1. sinin programının yuvarlatılmış halidir. İşlenen tema aynıdır. "Şeffaflık", "Demokratikleşme" sloganları bütünleştirilerek "Reformcu Hükümet" imajı geliştirilmeye çalışılıyor. Yanısıra, "özelleştirme"ye eskisinden daha fazla vurgu yapılıyor. Bu normaldir, emperyalist tekellerin ve onların işbirlikçilerinin sabrı tükendi.

KÜRT HALKI KATLIAMLARLA YOK EDİLEMEZ!

Kürdistan'da savaş tek yanlı ateşkes sürecinde yaşanan hafif bir durgunluktan sonra yeniden şeddetlendi. Bingöl eyleminden sonra geniş çaplı bir operasyon başlatan TC, halen bu operasyonu bütün Kürdistan boyutunda yoğunlaştırarak sürdürüyor. Ordu ateşkes sürecinde kaybettiği zamanı telafi etmek istercesine hızla ve topyekün saldırıya geçti. Türk basını ve askeri yetkililerine göre bu kez "PKK'nin kökü kazınacak"! 84 yılından bu yana bu sözleri tekrar tekrar duyduk. Ancak sözlerin ne kadar yerine getirildiği de ortada. Başlangıçta yüzlerle ifade edilen gerilla sayısı bugün 10 bine ulaşmış ve ülkeye köklü şekilde yerleşmiştir. Üstelik gerilla sadece askeri alanda etkili olmamış, aynı zamanda politik alanda önemli denilebilecek bir inisiyatif geliştirmiştir. Bu gerçekler yüzbinlerce Türk askerinin, özel timinin, polisinin Kürdistan'da operasyonlar düzenlemesinin nedenleridir. Bu gerçekleri kabul etmeyenler Türk ordusunun bölgedeki varlığının ve faaliyetlerinin nedenlerini açıklayamazlar.

Ateşkes sürecinde, PKK gerillaları orduya karşı direk saldırılar yöneltmedikleri halde ordu, hem gerillaya hem de halka karşı saldırılarını sürdürmüştür.

'Yüzünün sol tarafında, ağır bir cisimle vurulduğu belli olan darp izleri vardı. Boğazı da kalın bir iple sıkılmıştı.'

Bütün bu saldırılara karşın TC, ateşkesi bozan tarafın PKK olduğunu iddia ediyor. TC basını bile bunu yalanlıyor. Tek yanlı ateşkes süreci boyunca

öldürülen gerillaların sayısı gün gün burjuva basınında yer alıyordu. O zaman kimse bir ateşkesin olduğunu ve TC'nin bu ateşkesin gereklerine uymadığını söylemiyordu. Elbette TC vurunca barış bozulmaz PKK vurunca bozulur. Şurası çok açık ki; Kürt halkı ateşkesle umutla bakmış ve devletten bazı olumlu adımlar atmasını beklemiştir. Ateşkes süresince Kontra cinayetleri birazda olsa azalmıştır. Ancak TC, elle tutulur hiç bir olumlu adımda atmamıştır, yani barışçıl ve adil bir çözüm için kendisine düşen görevi yerine getirmemiştir. TC'den böylesi adımlar atmasını beklemek aslında başlı başına bir tartışma konusudur.

Gerçekte TC'nin Barış istediği yoktur. TC, Kürt sorununu barışçıl ve adil bir şekilde çözmek değil, ortadan kaldırmak istiyor. Bunun yolunda şiddettir. TC, Kürdistan'a yüzbinlerce asker, binlerce top, tank, uçak yığmıştır. 1980 yılından beridir bölge Sıkıyönetim'le, Olağanüstü Hal'le yönetilmektedir. Ve bu süreçte binlerce insan katledilmiş, işkenceye uğramıştır. Bütün bunlar Kürt halkının üzerindeki baskının ağırlığını anlatmaya yeter.

TC, Kürdistan'ı Vietnam'a çevirmiştir. Bir yandan köyler, ormanlar uçaklarla bombalanıp yakılmış, köylüler göçe zorlanmış, diğer yandan işlenen "faili meçhul" cinayetler ve katlimlarla Kürdistan adeta bir mezbahaya çevrilmiştir. Bu uygulamalardan anlaşılıyor ki; TC, bundan sonra "Kürt sorunu" olmadan yoluna devam etmek istiyor.

TC'nin Kürt sorununu PKK ile özdeş gördüğünü söylemek doğru değildir. O, biliyorki, PKK gitsede yerine başka bir hareket gelir. Çünkü ortada 20 milyonluk bir ulus var ve bu ulus yok edilmedikçe, istemleri de bitmez, istemler varsa mücadelede varolacaktır, örgütte varolacaktır.

İKTİDARIN YENİ OYUNCUSU: ÇİLLER

1. Koalisyon hükümeti beklenenden de erken yıpranınca, Demirel, Özal'ın ölümünün yarattığı avantajı kullanarak başbakanlığı bırakıp Çankaya'ya kaçtı. Erdal İnönü ise bir daha SHP genel başkanlığına aday olmayacağını açıkladı. Bu durum hem yıpranmış burjuva politikacılarının fazla harcanmadan köşelerine çekilmeleri, hem de burjuvazinin yeni "imaj"lı politikalarla halk nezdinde güven tazelemesi anlamına geliyor.

Çiller, ABD lobisinin adayı olarak seçilmenin yanısıra, yaşlılar partisi imajına sahip DYP'nin yeni bir kimliğe bürünmesini sağlıyor. Burjuva basını da sanki

ATEŞKESİ KARŞILIK DEVLET NE YAPTI? - PKK'nin ateşkes ilanı ile birlikte bir süre eylemsiz kalmasını fırsat bilen ordu birlikleri Kürdistan'ın dört bir yanında operasyon, hava ve kara bombardımanı, kontrgerilla saldırıları, gözaltına almalar, tutuklamalar, köy baskınları, köy yakmalar, göçertmeler ve ev baskınlarıyla savaşa kesintisiz olarak devam etti. S. 8'de

hiç denenmemiş gibi Çiller'i halka yutturmaya çalışıyor.

2. Koalisyon hükümeti de DYP-SHP itifakıyla oluşturuldu. DYP'li eski bakanlar hemen hemen tümünden değişirken SHP'li bakanlar yerlerini korudular. Bütün değişikliklere karşın 2. koalisyon hükümeti I. si gibi aynı partilere, dolayısıyla aynı program ve kadroya dayanıyor. Basının ve Çiller'in 2. koalisyon hükümetini "yeni ve temiz bir hükümet" gibi lanse etmeleri, sadece ve sadece geçmiş hükümetin icraatının sorumluluğundan kaçmak içindir. Halbuki "herkese 2 anahtar" vadinin eses sahibi Çiller'dir. Burjuvazi oyun içinde oyun çeviriyor. Kitleleri uyutmak ve kendi egemenliğini sürdürmek için türlü türlü politikalar ve bu politikalara uygun oyuncular bulmak konusunda burjuvazinin başarısını takdir etmek gerekir. Bu oyunlar olmasa; "500 günde enflasyonu düşürecekim, ekonomiyi düzenleyeceğim", "Karakollar ve devlet şeffaf olacak", "Demokratikleşme sağlayacağız" deyip, 500 gün sonra tam tersini yapan bir kişi, nasıl Cumhurbaşkanı seçilebilir ve onun partisi yeniden nasıl hükümeti kurabilir.

2. DYP-SHP koalisyon hükümetinin programı, 1. si nin programının yuvarlatılmış halidir. İşlenen tema aynıdır. "Şeffaflık", "Demokratikleşme" sloganları bütünleştirilerek "Reformcu Hükümet" imajı geliştirilmeye çalışılıyor. Yanısıra, "özelleştirme"ye eskisinden daha

fazla vurgu yapıyor. Bu normaldir, emperyalist tekellerin ve onların işbirlikçilerinin sabrı tükendi.

Çiller, DYP içerisindeki keskin Amerikancı kliğin adayıdır. Bilindiği üzere Demirel henüz başbakanken Almanya Başbakanı Kohl Türkiye'ye gelmiş ve Türkiye ile ilişkilerin üst düzeyde sürdürülmesi yönünde bir dizi antlaşma teyit edilmişti. Almanya Türkiye'ye silah sevkiyatını arttırmış ve PKK'ye karışı destek sözü vermişti. Kohl'ün hemen ardından ABD Dışişleri Bakanı Türkiye'ye geldi ve DYP kongresi bitinceye kadar Türkiye'de kaldı. İnönü kongreden sonra; "DYP kongresine ABD müdahale etti" diye açıklamalarda bulundu. Bu boşa sarfedilmiş bir söz değildir. Görülen o ki, Türkiye üzerinde ABD ve Almanya bir rekabet yürütüyor. Demirel önderliğindeki eski DYP merkez kiliği, Almanya ile ABD arasındaki rekabetten yararlanmak istiyor ve bu nedenle her iki ülkeyle ilişkilerini sıcak tutumaya çalışıyordu. Özal gibi seçimini ABD'den yana yapmış olan Çiller'in seçilmesi, bir açıdan dengeyi yeniden ABD lehine değiştirdi. ANAP'tan ayrılan Özal'cı milletvekillerinin Çiller'e sıcak bakmaları bu nedendir. Her iki kesimin ortak paydası tam bir ABD uşaklığı politikasıdır. Türk tekelleri burjuvazisi önemli ölçüde ABD emperyalizmine bağlıdır. Buna karşın tekelleri burjuvazinin azınlık kesimi ve Tekelleri olmayan büyük burjuvazi çoğunlukla Avrupa emperyalistleri ile ilişki içerisinde. Bu yarışta kazanan ABD' ile güçlü bağlantıları olan Tekelleri burjuvazinin oligarşik kesimi olmuştur.

Hemen hemen aynı süreçte, Azerbaycan'da, Türkiye ve ABD'nin entrikaları ile iktidarı gasp eden Ebulfez Elçibey'in devrilmesi dikkat çekicidir. Azerbaycan, Orta Asya'ya yayılması açısından Türkiye için (dolayısıyla ABD için) bir kapı görevi görürken, diğer yandan zengin petrol yatakları ve stratejik konumu nedeniyle emperyalistlerin ve Türkiye'nin iştahını kabartıyordu. Azerbaycan üzerindeki paylaşım savaşında iki cephe oluşmuştur. Birinci cephe; ABD ve Türkiye, ikinci cephe; Almanya, Rusya, İran ve Ermenistan'dan oluşmaktadır. Almanya İranla ilişkilerini geliştirme eğilimindedir. Nitekim geçen aylarda İran'ın kendisine olan borçlarını erteledi. Almanya cephesi Türkiye'de gerilerken Azerbaycan'da ileri bir adım attı ve ABD- Türkiye cephesini gerilettiler.

ULUSAL HAREKETE KARŞI BİR KONTRA TAKTİĞİ: "GENİŞLETİLMİŞ PİŞMANLIK YASASI"

Geleneksel inkar politikasından bir adım geriye atarak Kürtlerin varlığını kabul etmek zorunda kalan TC, ne

Yıkılan köyden gözaltına alınan köylülerden İbrahim Ekinci işkence sonucu yaşamını yitirdi, otopsi raporuna ise 'sara sonucu ölüm' diye yazıldı.

yazık ki bu varlığa bir türlü alışamadı. **"Asacağiz keseceğiz, kökünü kazıyacağız"** sloganları ile sürekli olarak alışamadığı Kürt varlığını ortadan kaldırmaya çalışan TC, son zamanlarda daha ince teknikler denemeye başladı. Şunu belirtelim ki; bu taktikler konusunda TC gayet tecrübelidir. Karşı cepheyi bölmek, adam satın almak, sahte af ilan etmek vb. Taktikler'i TC daha önce Koçgiri, Piran Ağrı, Dersim isyanlarında uygulamıştı. O dönemlerde halka bir takım reform ve af vaatlerinde bulunmuş buna rağmen teslim olanlar ve isyana katılmamış köylüler kurşuna dizilmiştir. Hatta TC ile aynı safta savaşanlar bile (Rayber gibi) sonradan imha edilmişlerdir. Bugün aynı taktik geliştirilerek **"Genişletilmiş Pişmanlık Yasası"** adıyla yürürlüğe konuyor. "Elini kana bulamamış" PKK'lıların devlete teslim olmaları halinde cezalandırılmayacaklarını, "suç işleyenler" in ise hafif cezalara çarptırılacaklarını öngören bu yasa tam bir kontra taktiğidir. Bir kere cephede savaşan gerillanın hangisinin "suç" işlediğini hangisinin işlemediğini devlet nasıl saptayacak? İkincisi, teslim olanlar TC'ye göre "suçsuz" bile olsalar onların cangüvenliklerinin garantisi nedir? Geçmişte yaşanan örnekler mi? Yoksa gerillayı sağ yakalayıp kurşuna diken kontraların güvencesi mi? Tarih bize ispatlamıştır ki, **"Bextê Romê tune"**

PKK'nın programından taviz vererek siyasi çözüm önerilerini kabul etmesine karşılık, TC'nin silahta ısrar etmesi sürpriz değildir. Sömürgeciliğin yasaları bunu gerektiriyor, TC'de bu yasalara uyuyor.

Yasal Parti

Ve Yasal

Çalışma

HEP süreci fiilen bitti. HEP, ikircikli ve "uzlaşmacı" tavrı ile yasal alanda temsilciliğine soyunduğu Kürt halkının taleplerini karşılayamadı. Bununla birlikte; HEP'i ulusal harekete karşı bir araç gibi kullanmak isteyen TC'de, umuduğunu bulamadı. Denilebilir ki, ulusal hareket yerinde bir manevrayla düzenin oyununu bozmuştur. Fakat süreç göstermiştir ki; etki-tepki ilişkisi çerçevesine hapsolunursa öz dinamikler geliştirilemez. İktidar birinci raundu kaybetmiş ancak sonradan zaman zaman baskıyla, zaman zamanda (HEP-SHP ittifakında olduğu gibi) siyasi manevralarla HEP'i işlevsiz hale getirmiştir.

HEP süreci fiilen bitti. HEP, ikircikli ve "uzlaşmacı" tavrı ile yasal alanda temsilciliğine soyunduğu Kürt halkının taleplerini karşılayamadı. Bununla birlikte; HEP'i ulusal harekete karşı bir araç gibi kullanmak isteyen TC'de, umuduğunu bulamadı. Denilebilir ki, ulusal hareket yerinde bir manevrayla düzenin oyununu bozmuştur. Fakat süreç göstermiştir ki; etki-tepki ilişkisi çerçevesine hapsolunursa öz dinamikler geliştirilemez. İktidar birinci raundu kaybetmiş ancak sonradan zaman zaman baskıyla, zaman zamanda (HEP-SHP ittifakında olduğu gibi) siyasi manevralarla HEP'i işlevsiz hale getirmiştir.

Silahlı mücadeleyi tırmandıran bir ulusal hareketin, yasal çalışma alanında vücut bulmaması düşünülemez. Aynı durum şu veya bu oranda sınıf mücadelesinde bir taraf olan örgütlü tüm siyasal hareketler için geçerlidir. Yaşamın diyalektiği bunu gerekli kılar. Bu gerçeğe direnenler

varlıklarını sürdemezler.

Yasal-yasadışı, şehir-kır alanları ile toplumsal yaşam birbirine bağlıdır. Dolayısı ile topluma damgasını vuran sınıf mücadelesi her alanda yürür. Devrimciler de her alanda sınıf mücadelesini geliştirmeli gerekli araç ve yöntemler yaratmalıdırlar. Devrimci hareket illegal çalışmayı esas alsada bu, yasal çalışmanın yadsınması anlamına gelmez. Yasal alanda da mücadele mevzileninin yaratılması gerekli ve zorludur. Devrimciler bu alandaki adımları ilkesel tutumları ve mücadele anlayışları gereği atarlar.

PKK'nın tek yanlı ateşkes ilan etmesi ve diğer Kürt yurtsever grupları ile ilişkilerini iyileştirme çabasına girmesiyle HEP'in misyonu tamamen bitti. Yeni koşullar kendisine uygun yeni bir yasal partiyi dayattı. HEP 'te yaşanan olumsuz deneyler, bu partinin yurtsever güçleri kapsayamamasını doğurmuştu. Dolayısı ile oluşan atmosfere uygun, HEP'in eksikliklerini gideren, "tüm " yurtsever güçleri kapsayan yeni parti arayışının olması doğaldır. Çalışmalar çok hızlı sürdürüldü. Öncülüğü eski HEP kurmayları ve "Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı" bünyesinde toplanmış diğer yurtsever güçler yaptı. Çalışmaların hızlı yürütülmesine gerekçe olarak "40 milyar hazine yardımı ve 1994 yerel seçimlerine yetişmek" gösterildi. Parti kuruluşunda tartışılan en önemli konu ise; Kürt partisi mi? Kürt+Türk partisi mi? oldu. Açıklandığı kadarı ile resmi olarak "Kürt ve Türk ilerici-yurtseverlerinin ortak demokrasi partisi" anlayışı benimsenmiştir.

Demokrasi Partisi (DEP) gerek oluşum biçimi gerekse de oluşturuların niteliği itibarıyla HEP'ten çok ileri gözüküyor. Taşıdığı tek olum-

luluk belli başlı yurtsever güçleri içermesidir.

PKK'nın "silahlı mücadeleyle frenleme, siyasi mücadeleyi önplana çıkarma" eğilimi, yasal çalışmalara itibar kazandırmıştır. Hatta; Abdullah Öcalan'ın TC'ye "Bizi yada HEP'i muhatap kabul edin" önerisinde bulunması ile yasal parti üzerinde ilgiler yoğunlaştı. Bugüne kadar HEP heyetinin gezisini erteleyen ABD, birden yeşil ışık yaktı ve HEP heyeti ABD'de ilginç temaslarda bulundu. Halkın ilgisinin de biran için de olsa PKK üzerinden DEP'e kaydığını söyleyebiliriz.

Bu koşullar içerisinde Kürt kimliğini yasal anlamda da meşrulaştıracak bir "Kürt Partisi"nin gereği açıktır. Türk kamuoyu ve TC fiilen Kürt varlığını kabul etmekle birlikte parlamento başta olmak üzere yasal kurumlarda bu "varlık" henüz tam anlamıyla tanınmıyor. Bu şoven inkarcı yaklaşım Kürt kimliğini açık olarak savunan ve Kürt halkına dayanan bir yasal parti ile aşılabilir. Kürt kimliğini açık olarak taşıyan bir partinin yaşanılan şartlarda varlık göstermesi elbette zor bir iştir. Fakat bu iş belki bugün "yapılabilir" değildir, ancak yapılması gerektir. Bu zor görevin daha rahat şartlarda yerine getirilmesini sağlayacak dönemsel araç ve yöntemler yaratılabilir. Örneğin: Kürt ve Türk ilerici-demokrat ve devrimcilerini kapsayan yığinsal ve güçlü bir parti; hem şovenizmin aşılmasında hemde Kürt gerçekliğinin kabul ettirilmesinde bugün için dahada yararlı olabilir. Dönemin şartlarından hareketle partinin adı ve resmi künyesinden çok paratikte yapacakları esas alınmalıdır. Önemli olan Partinin Kürt halkının taleplerine sahip çıkması ve taleplerin yerine getirilmesine çalışmasıdır.

Yasal parti; Kürt halkı ile

Türk halkı arasında bir köprü olabileceği gibi, birlikte çalışma ve demokratik gelenekten bir hayli uzak olan Kürt yurtseverleri, ortak bir parti çatısı altında birbirlerini tanıyıp çalışabilir ve köklü bir demokratik kültür geliştirebilirler.

Reform partisi

1- Düzenin icazetini değil kamuoyunun meşruluğunu gözetmelidir.

2- Kürt ulusunun kendi kaderini özgürce tayin hakkını savunmalıdır. Bu yöndeki meşru mücadelenin yasal alandaki kürsüsü olmalıdır.

3- Kürt halkı ile Türk halkının kardeşliğini gözetmeli bunu zedeleyecek çabalardan kaçınmalı,

emperyalizmin boyunduruğu altında ezilen diğer halkların ve emekçilerin mücadelesini enternasyonalist ruhla desteklemelidir.

4- Anti-sosyalist olmamalıdır.

5- Tüm insanlar için temel insani hakları; yaşama, çalışma hakkı, düşünce özgürlüğü vb.. militanca savunmalıdır.

Öz olarak, bize göre ilkesel anlamda da, güncel-pratik anlamda da yasal çalışma gerekli ve zorunludur. Ancak bu yasal çalışmanın esas çalışma alanı olmadığı gerçeğini değiştirmez.

Bugünkü koşullarda Yasal parti şu noktalarda ulusal harekete katkıda bulunabilir.

1- Demokratik mücadele içinde yurtsever güçleri eğitip kaynaştıracak, onların birlikte çalışma ve mücadele yeteneğini güçlendirecektir.

2- Kürt kimliğinin ve ulusal demokratik haklarının yasal alanda meşrulaştırılması ve kabul ettirilmesi yolunda kazanımlar sunacaktır.

3- Tahripkar savaş içerisinde yaşayan Kürt halkının sorunlarını gündemleştirip kamuoyu baskısı yaratacaktır.

Yasal partiyi düzenin bir lütfu olarak değil kazanılmış bir hak olarak görmek gereklidir. Demokratik haklarının bilincine varmış bir kitle, bu demokratik haklarının kullanılması ve geliştirilmesi için gerekli araçlarında bilincine varmış demektir. Bu anlamda yasal parti demokrasi mücadelesinin bir mevzisi olarak ele alınmalı ve bu mevzi örgütlenip savunulmalıdır.

Taktik çalışma alanı olarak yasal siyasi mücadele belli zamanlarda yükselir. Bu anları iyi değerlendirip süreçten maksimum düzeyde yararlanmak gereklidir. Bu anlamı ile DEP çalışması gerekli ve doğru bir çalışmadır.

Ancak burada en önemli sorun fiili alanda yapılanların istenen ve yapılması gerekenlere uyup uymadığıdır. Her toplumda burjuvazinin politikaya daha yakın olduğu ve politika yapmak için gerekli imkan ve araçlara emekçi sınıflardan daha fazla sahip olduğunu biliyoruz. Kürdistan'da da durum böyledir. HEP sürecine bakıldığında sorun açık olarak görülebilir. HEP bir ulusal demokratik kitle partisiydi ve bu nedenle ulusal burjuvaziden küçük burjuvaziye, proletaryadan yoksul köylüğe kadar tüm ulusal sınıflardan insanlar HEP içerisinde yer alabilirdi. Ancak özellikle son yılda HEP içerisinde burjuva öğeler ön plana çıktı. Yöneticiler ve seçim

adayları çoğunlukla bu sınıftan seçildi. Bir açıdan bu bir tercih sorunuydu ve HEP'in (ne pahasına olursa olsun) yaşıatılması, maddi olanakların sağlanması hedefini gözetiyordu.

Elbette HEP (yönetimi hangi sınıftan olursa olsun) devrimci ulusal hareketin baskın olduğu bir atmosferde varlığını sürdürüyordu. Bu anlamda ister istemez yöneticilerin sınıf eğilimine rağmen- düzene tümüyle entegre olmadı. Ancak şuda var ki; HEP emekçi insiyatifli bir devrimci kitle partisi olmadı. Bu nedenle bir grup oluşturup Kürt halkının yasal alandaki demokratik beklentilerine cevap veremedi, O'nun sesini duyuramadı. Burada partinin yapısına damgasını vuran sınıf karakteri önemli bir öge olarak karşımıza çıkar. Demokratik bir kitle partisi, emekçilere dayandığı ölçüde, onları politikaya çektiği ölçüde demokrasi mücadelesi verebilir ve düzeni zorlayabilir. Demokratik bir yasal parti bir anlamda emekçiler için politik eğitim okuludur. Partinin sağladığı yasal olanaklarla, emekçiler ve diğer ezilen kesimleri geniş ölçüde kucaaklayıp, eğitmek olanaklı hale gelir. Seçim propagandaları, mitingler, paneller, eğitim çalışmaları gibi faaliyetler politik eğitim için önemli fırsatlar sunarlar. Yasal Parti olayına esas olarak bu açıdan bakmak gereklidir.

Partinin ulusal güçlerin birliğini sağlaması, kitleleri sömürgeciliğe karşı demokratik bir cephede bir araya getirebilmesi için, örgütlenmenin biçimine ve işleyişine dikkat göstermek gereklidir. Böyle bir parti azami katılımcı ve demokratik merkezietçi olmalıdır.

Aşiretçi ve dağlı bir yapıdan gelen Kürt ulusunun en zayıf tarafı parçalanmışlık ve organize olmamaktır. Kürt ulusu bu eksikliğini giderebilir.

diği ölçüde birliğini sağlayacak ve hedefine ulaşacaktır. Birlik gerekli ise, birliğin içsel bağı olan demokratik-merkezietçilikte gereklidir. Tüm yurtsever güçler ulusal kurtuluş için Kürt halkının her zerresinin bir kazanım olduğu, heder edilmemesi gerektiği anlayışından hareket ederlerse birlikte çalışmanın gereklerinde uyarlar. Yok "ben bu işi tek başıma yaparım fazlalığa gerek yok" denirse işin rengi değişir.

Şunu biliyoruz ki; yasal alanda demokratik birleşik bir yapılanma gereklidir. DEP şu anda bu düzeyde olmasada zamanla istenen düzeye gelebilir. Dahası getirilmelidir. Bu biz dahil tüm sosyalist ve yurtseverlerin görevidir. Biz DEP çalışmasını desteklemekle birlikte şu anda fiilen bu çalışmaların içerisinde yer almıyoruz. Bunun bir nedeni yasal çalışma alanındaki eksikliğimiz olduğu gibi diğer nedenide DEP'in hızlı birazda ilkesiz ve derme çatma kurulmasıdır. Bizim için yasal parti çalışması esas olarak kitle çalışmasıdır. DEP içindeki çalışmalarımız da ilerde bu temelde gelişecektir.

Bir diğer sorun program sorunu ya da politik çizginin ne olması gerektiridir.

Biz bir yasal partinin devrim partisi olamayacağını ancak ve ancak reform partisi olabileceğini düşünürüz.

Bu reform partisi:

1- Düzenin icazetini değil kamuoyunun meşruluğunu gözetmelidir.

2- Kürt ulusunun kendi kaderini özgürce tayin hakkını savunmalıdır. Bu yöndeki meşru mücadelenin yasal alandaki kürsüsü olmalıdır.

3- Kürt halkı ile Türk halkının kardeşliğini gözetmeli bunu zedeleyecek çabalardan kaçınmalı, emperyalizmin boyunduruğu altında ezilen diğer halkların ve emekçilerin mücadelesini enternasyonalist ruhla desteklemelidir.

4- Anti-sosyalist olmamalıdır.

5- Tüm insanlar için temel insani hakları; yaşama, çalışma hakkı, düşünce özgürlüğü vb.. militanca savunmalıdır.

DEP'in bu yapısıyla söz konusu ilkelere uyup uymadığı zamanla cevaplanacak bir sorudur. Şunu biliyoruz ki; yasal alanda demokratik birleşik bir yapılanma gereklidir. DEP şu anda bu düzeyde olmasada zamanla istenen düzeye gelebilir. Dahası getirilmelidir. Bu biz dahil tüm sosyalist ve yurtseverlerin görevidir. Biz DEP çalışmasını desteklemekle birlikte şu anda fiilen bu çalışmaların içerisinde yer almıyoruz. Bunun bir nedeni yasal çalışma alanındaki eksikliğimiz olduğu gibi diğer nede nide DEP'in hızlı birazda ilkesiz ve derme çatma kurulmasıdır. Bizim için yasal parti çalışması esas olarak kitle çalışmasıdır. DEP içindeki çalışmalarımız da ilerde bu temelde gelişecektir.

Devrimciler Arasındaki Sorunlar Şiddetle Çözülmez Devrimci-Sol'da Bölünme ve Devrimci Hareketin Normları

Devrimci Sol Türkiye solunun eski ve radikal hareketlerinden biridir. 1980 yılında diğer hareketler gibi Dev-Sol'da darbe yemiş lider kadrolarının hemen tümü militanlarının ise büyük bir kısmı yakalanmıştır. Devrimci sol kadrolarının polis ve cezaevi tavrıları ise tümü için söylenmeye de pek olumlu değildir. Bununla birlikte ilk şok atıldıktan sonra, Dev-Sol tutsakları kendilerini toparlamış ve giderek direnişçi bir yapıya ulaşmışlardır. 1985 yılında cezaevinden çıkan Niyazi Aydın ve arkadaşlarının çabalarıyla dışarda da örgütlenme çalışmaları hızlanmış, 1990 yılına gelindiğinde önemli bir kitle tabanı sağlanmıştır. Bu dönemde Dursun Karataş-Sinan Kukul-Bedri Yağan gibi kadroların firarları ile Dev Sol'un faaliyeti dahada artmıştır.

Şube tavrı iyi olmayan Dursun Karataş örgüt içerisindeki önderlik konumunu yitirmiş ancak 1984 yılındaki ölüm orucuyla tekrar eski konumuna kavuşmuştur. Dışarı çıktuktan sonra ise örgütün tüm yetkileri Dursun Karataş'ta toplanmıştır.

Devrimci Sol, özellikle kadroların firarından sonra, 12 Eylül işkenceci polis ve askerlerine karşı eylemler gerçekleştirmiş ve pek çoğunu öldürmüştür. Bunun karşısında Polis açık infazlarla çok sayıda Dev-Sol kadro, militan ve sempatisanını katletmiştir. Dev-Sol süreç içerisinde mücadelenin merkezine polis öldürmeyi koymuş ve politikasını, örgütlülüğünü buna göre düzenler bir hale gelmiştir. Ne yazık ki; Dev-Sol polisle girdiği bu çatışmadan ağır yaralar almıştır. Üst üste üç merkezi operasyon yemiş ve örgütlülüğü kesintiye uğramıştır. Elbette bunda izlenen yanlış taktiklerin rolü büyüktür.

Verilen büyük kayıplar, örgütsel mekanizmadaki bürokrasi Dursun Karataş'ın alt konumunda bulunan kadroların isyanına neden olmuş ve bu kadrolar 13 Eylül 1992 yılında Dursun Karataş'ı tutuklayarak örgütün yönetimini üstlenmişlerdir. Yöntem olarak doğru olmamakla birlikte 13 Eylül insiyatifini gerçekleştirenler haklıdır. Çünkü; açıklandığı üzere Dev-Sol'da Leninist bir devrimci-komünist örgütün vazgeçilmez kurumları olan, Merkez Komite, Kongre, Konferans vb. kurumlar bulunmamaktadır. Dursun Karataş tek yetkili olarak tüm kararları tek başına alabilmektedir. Hiç bir devrimci hareketin tarihinde bulunmayan (adeta müslümanlıkta halifeye Biat etmeye benzeyen) "onay belgesi" gibi yöntemler, kadroların horlanması, gelişmeleri için önlerinin açılmaması, örgüt olanaklarının kişisel çıkarlar uğruna kullanılması gibi olgular belgeleri ile açıklanmıştır. Bu durumda bulunan bir örgütte "darbe" olmaması için hiçbir neden yoktur.

Gerçekten bir harekette yetkiler ve görevler kolektif çalışmaya ve emeğe göre paylaşılmıyorsa, örgüt üyeleri, yönetimi demokratik yöntemlerle belirleyip, görevden alamıyorsa, böylesi bir yapıdan demokratik tarzda kopuşlar beklemek gerçekçi bir yaklaşım değildir. Bu anlamda Dursun Karataş grubunun, "Darbeciler örgütümüzü zaafa uğrattılar" iddiası esas bakımından geçersizdir. Dahası objektif gerçeklerin inkarı anlamına gelmektedir. Bedri Yağan grubunun, bölünmede ve örgütün bugünkü duruma gelmesinde hızlandırıcı bir faktör olduğu doğrudur. Ancak belirleyici olanın subjektif faktörü besleyen objektif faktör olduğu unutulmamalıdır. Kadroları birbirine güvenle, yoldaşça ve demokratik ilişkilerle bağlı bir örgütte, üç beş kişinin darbe yapması mümkün değildir. Bugünkü olaylar üçbeş kişinin darbesiyle açıklanamaz. Pratik olarak örgütsel sorunlardan kaynaklanan bir ayrılık olsada iki grup arasında derin bir kopuş

vardır ve bu pratik kopuş mutlaka kendi ideolojik çerçevesine oturacaktır. Eğer ayrışma tali noktadaki politikalarından kaynaklanıyorsa ve buradan da ileriye gitmiyorsa ayrışan grup çıkardığı görüntünün altında boğulup gider. Ancak ayrışma, politik-ideolojik-örgütsel ilkelerden kaynaklanıyorsa, yada bu yönde bir kopuşa yöneliyorsa ayrışan taraf meşru zeminde gülenecektir.

Açıktır ki Devrimci Sol köklü bir yenilenmeye muhtaçtır. Gelinecek noktada hiçte parlak bir nokta değildir. Ve bu güne kadar da bu gidişi değiştirecek tavırlar görülmemiştir. 13 Eylül insiyatifine ise belli ölçüde tahribatlar yaratmışsa da doğru yönde atılmış bir adımdır. Fakat daha uygun yolların denenmemesi de bir eksikliktir.

Ayrıca Bedri Yağan grubunun hatalardan sadece Dursun Karataş'ı sorumlu tutması yanlıştır. Tüm kadroların bu işte payı vardır. Dahası hatalar sadece kişilerin tavırları ile açıklanamaz, esas olan ideolojik ve politik eksende bu sorunların oluşumuna kaynaklık eden yanlışların ortaya çıkarılması ve giderilmesidir.

Bugün DK grubu BY grubuna karşı topyekün bir imha saldırısı başlatmıştır. Şimdiye kadar Bedri Yağan grubundan 3 devrimci katledilmiş pek çok kişi de saldırıya uğramış ve yaralanmıştır. En son Devrimci Çözüm dergisi basılmış ve insanlar toplu olarak taranmıştır. Saldırı sonucunda 2' i ağır olmak üzere toplam 7 devrimci yaralanmıştır. Bu güne kadar polis bile bu tür bir eyleme cesaret edemezken, DK grubu böylesi bir eyleme başvurmuştur. Bu eylemler polise saldırı olanağı sağlayan provakatif ve karşı devrimci eylemlerdir. Kaybedilen ne olursa olsun ve düşman kim olursa olsun devrimcilerin "düşmana" karşı mücadele yöntemleri nitelik olarak aynı kalır. Devrimciler silahsız masum insanlara saldırmazlar ve işkence yapmazlar. Ancak bunların tümü D.K grubunca yapılmıştır. Üstelik bu sistemli hale getirilmiştir. DK grubu "Küçük burjuvazi şiddet karşısında siner" anlayışından hareketle BY grubunu topyekün yok etmeye ve sindirmeye çalışıyor.

Peki gerçek nedir? Bu güne kadarki saldırılar D.K grubunun bu amaca ulaşmasını sağlamış mıdır? Yoksa gittikçe devrimci hareketten ve halktan tecrit olmasını mı sağlamıştır.

Bu saldırılar sorunu çözüp halkı aydınlatmış mıdır? Yoksa halkın, devrimcilerin moralini bozup, düzenin uşaklarını sevince mi boğmuştur?

Bu soruların cevapları devrimci hareket için hiçte pozitif bir değer taşıyor. Bu durumda amaca hizmet etmiyorsa, şiddet yönteminde neden ısrar ediliyor? Bu bize ister istemez "kişisel çıkarların halkın çıkarlarından üstün tutulduğunu" ifade ediyor.

Sonuç: "34 milyar" için devrimci kanı dökülmez, devrimci değerler ayak altına alınmaz, düzenin değirmenine su taşınmaz. Devrimci olmaktan ısrarlıysanız ve "haklı olup kazanacağınıza" inanıyorsanız kolayca ve tahripkar metodlardan vazgeçin ideolojik mücadele ve ikna metodunu kullanın. Eğer haklıysanız ideolojik mücadele ve ikna sizin zaferi kazanmanıza yeterli olacaktır. "34 milyar" için devrimciliğinizden vaz geçmeyin.

Çözüm için diğer devrimci çevrelerce getirilen: "Devrimci hareketlerin temsilcilerinden oluşan bir komisyonun önünde sorunun tartışılıp çözülmesi" önerisini bizde destekliyoruz.

UKM SÜRECİNDE KÜRT FEDERAL DEVLETİ VE GELECEĞİ

MERDAN
XEBAT

Farklı değerlendirme ve yaklaşımlar olmakla birlikte KFD'nin UKM sürecinde önemli bir kazanım olduğu/olabileceği ve "korunması" gerektiği Kürdistan'da yaygın bir kabul görmektedir. Ancak bu 'yaygın kabul'ün nasıl ve ne oranda gerçeğe dönüştürüleceği tartışma konusudur.

Soruna imkanlar çerçevesinde yaklaşıldığında "KFD yaşatılabilir ve UKM sürecinde olumlu bir misyon yüklenebilir" demek mümkündür. Elde edilmiş fiili bir devletleşme pratiğinin bulunması ve Kürdistan halkının bütün ezilmişliğine ve içinde bulunduğu olumsuz yaşam koşullarına karşın, KFD'ni koruyup ilerletebilecek potansiyel güce sahip olması, sorunun uluslararası kamuoyuna malolması ve birtakım platformlarda -güdük de olsa- Kürtlerin "kendi kaderini tayin hakkı"nın kabul edilmesi ve nihayet uluslararası konjonktürün haklı bir davanın sahibi olarak yararlanmasını bilenler için geniş manevra alanları sunması, başarı şansını arttırmaktadır.

Fakat sürece bakış, politika ve yapılanlar çerçevesinde olursa geleceğe dair umutlar beslemek bir hayli güçleşmektedir. Gerek bugüne kadar herhangi bir devlet tarafından resmen tanınmamış olması ve gerekse yöneticilerinin sömürgeci devletlerin saldırıları karşısında gerileyip sorunun çözümünü adeta oluruna bırakmaları, ister istemez "KFD yaşatılacak mı?" sorusunu Kürt solunun gündemine getirmektedir. Buna özgüçten çok Batı'ya bağlanan umutlar; iş yapmak yerine, bol bol üretilen "teoriler"; KFD'ni sahiplenip korumak adına angaje olunan yanlışlar, UKM sürecinde kullanılmayan imkanlar eklendiğinde, durum iyice bir ciddiyet kazanmaktadır.

Bu nedenle sağlıklı bir perspektif edinmek için ilk anda açıklığa kavuşturulması gereken, KFD'ni doğuran koşullardır. Buna bağlı olarak KFD'ne bakışlar önem kazanmaktadır. Kim? KFD'ne nasıl bakıyor yada KFD'nin farklı güç odakları bakımından anlam ve önemi nedir? Hepsi bu kadar değil, bununla yetinilirse sadece "mevcut durum" hakkında bir fikir edinilebilir, daha fazlası değil. Oysa KFD'nin korunup UKM sürecinde anlamlı bir misyon üstlenmesi bütünüyle, mevcut koşullar altında ve imkanlar çerçevesinde izlenecek politikaya ve yapılacaklara bağlıdır. Nasıl bir politika izlenmeli ve ilk anda neler yapılmalıdır?

I-KFD'Nİ DOĞURAN KOŞULLAR

KDF'nin niteliğinin ortaya konmasında ve ona karşı politika tespitinde ideolojik yaklaşım önemi alınabilir ve bu gereklidir de. Fakat KFD'ni doğuran koşulların irdelenmesinde objektif yaklaşım zorunludur. Çünkü KFD'nin korunup geliştirilmesi için hesaba katılması gereken faktörlerin görülmesi büyük oranda onu doğuran koşulların nesnel olarak tahliline bağlıdır. Bir takım kaygılardan hareket edilirse "gerçek" bütün yanlarıyla görülemez ve bu nedenle; ne geleceğe ilişkin doğru ve isabetli politikalar belirlenebilir ne de bugün ne yapılması gerektiği tam olarak kestirelebilir. Kaldı ki ortaya çıkan sonuçta eleştirel bakmak nedenlerin bir kısmını gözardı etmeyi gerektirmez.

KFD'ni doğuran koşullara ilişkin başlıca iki yaklaşımdan biri, KFD'ni iç dinamiklerden yoksun, bütünüyle dışa (emperyalizme) yaslanarak ilan edilmiş "kukla bir devlet" olarak nitelemektedir.

Bu görüş, genellikle, soruna dışardan bakanlar tarafından savunulmaktadır. Diğer, birinci görüşün tam karşıtıdır ve KFD'ni "iç dinamik"lerin ürünü olarak görmektedir. Bu görüş de, genellikle, Kürdistanlı parti ve örgütler tarafından savunulmaktadır. (1)

Birbirine karşıt bu iki görüşte de doğru yanlar vardır fakat koşullara tek yanlı baktıkları için bütünsel bir perspektiften yoksundurlar. Subjektivizm her iki görüşün ortak yanındır. Bunda belirleyici olan da ideolojik kaygılardır. Birinci görüş, KFD karşılarındaki olumsuz tavrını savunulabilir kılmak için emperyalizm olgusunu alabildiğine öne çıkarmakta ve güneyde hatırı sayılır bir tarihsel geçmişi olan mücadele pratiğini ve bunun dayandığı "ulusal sorun" gerçeğini gözardı etmektedir. Çünkü bu olgunun hesaba katılması durumunda "kukla devlet" savunusunun müşkilatla karşılaşıacağı bilinmektedir.

İkinci görüş de aynı mantıktan hareket etmektedir. Emperyalizmin "Yeni Dünya Düzeni" çerçevesinde Ortadoğu üzerindeki etkinliğini ve bu kapsamda olmak üzere Güney'e yansıyan boyutunu gözardı etmekte ve iç dinamikleri abartmaktadır. Bu görüşe göre, emperyalizmin rolünü ve KFD'ye biçtiği misyonu görmek "kukla devlet" tespitine haklılık kazandıracak ve onun savunusunu güçleştirecektir.

İç Dinamiklerin Anlamı ve Önemi

Amaç, mevcut anlayışlardan farklılaşmak için bir "üçüncü yol" bulmak değildir. Önemli olan ideolojik yaklaşımlardan kurtulmak ve KFD'nin oluşumunda rol oynayan gelişmeleri objektif olarak ortaya koymaktır. Bu da doğal olarak, farklı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Genel olarak bakıldığında bütün toplumsal olaylarda hem "iç" hem de "dış" koşulların rol oynadığı görülebilir. Örneğin, Küba Devriminin başarısı genellikle uluslararası konjonktürel durumun uygunluğuna bağlanır. Ama Küba'da bir iç dinamiğin olduğu ve Batista diktatörlüğünün bu dinamik tarafından yıkıldığı inkar edilemez. Fidel'in deyimiyle "gerilla savaşıyla atbaşı yürüyen bir halk muhalefeti olmasaydı" herhalde salt uluslararası-elverişli konjonktürden dolayı Küba Devrimi gerçekleşmezdi.

Burada önemle birbirinden ayırılması gereken, devrim hareketini ortaya çıkaran nedenler ile devrimin zafer kazandığı koşullardır. İkisi birbirine karıştırılır veya birbirinin yerine geçirilirlerse, olayın mahiyeti tam olarak anlaşılabilir. Devrimin başarısında hangi faktörün daha büyük rol oynadığı ise, her devrimin kendi özgülünde irdelenmesi gereken bir konudur.

Ulusal kurtuluş hareketlerine bakıldığında ortaya çıkan tablo daha bir renklidir. Kimi halklar, merkezi otoritenin çökmesiyle bağımsızlığa ulaşmışlardır, kimileri halkın geniş katılımı ve kararlı bir savaşımla sömürgeci devleti sömürge tutunamaz bir hale getirerek, kimileri de egemen güçler arasında çıkan savaşlar sonucunda ortaya çıkan elverişli ortam sayesinde başarıya ulaşmışlardır. Devrimin başarısı kimilerinde iç dinamiklerin (ikinci kategoriye girenler) sonucudur, kimilerinde ise dış koşulların (bir ve üçüncü kategoriye girenler için).

Fakat hepsinde ortak olan yan, sömürge halkı ile sömürge yönetimi arasında bir çelişkinin varlığıdır. Çelişkinin varlığı onu çözecek dinamikleri de doğurur. Ancak sözkonusu dinamiklerin çelişkiyi çözüp çözemeyecekleri bütünüyle güçler dengesine ve uluslararası koşullara bağlıdır. Ezilen bir halk kendi öz-gücüne sömürgeci bir devleti topraklarından çıkaramaz fakat bu iç dinamiklerin yokluğuna bağlanamaz, ancak onların yetersizliğinden sözedilebilir. Böyle bir halkın bağımsızlığına kavuşması büyük oranda ve örneklerin ortaya koyduğu gibi, ya sömürgeci devletin gücünden düşmesine ya da çökmesine bağlıdır.

KFD'ne de bu genel görünüm çerçevesinde bakmak gerekmektedir. O, merkezi yönetimin çökmesi veya halkın kararlı savaşımla ortaya çıkmadığı, sömürgeci Irak devleti ile ABD önderliğindeki emperyalist koalisyon arasında patlak veren petrol savaşı neticesinde oluştu. Çelişkinin böyle bir konjonktürde sınırlı bir çözüme ulaşması KFD'ni bütünüyle "dış koşulların" ürünü olarak göstermektedir. Özellikle Federe Devlet ilanının Çekiç Güç'ün koruması altında yapılması onu, iç dinamikleri gözardı ederek değerlendirenler haklılık kazandırmaktadır. Fakat bu haklılık sadece dış koşullara ilişkindir. Çünkü KFD'nin oluşumuna kaynaklık yapan G.Kürdistan'daki ulusal sorundur.

KFD'nin oluşumunda emperyalist devletlerin rolü, amaçları ve ihtiyaçlarının görülmesi gibi şu gerekler de görülmelidir. G. Kürdistan'daki ulusal mücadelenin tarihi Irak devletinin tarihinden daha eskidir. Süreklilik arzeden "barış" değil "savaş"tır. Bu savaş neticesinde sınırlı bir takım kazanımlar da elde edilmiştir. 11 Mart 1970 "otonomi" anlaşması buna örnektir. Güney Kürdistan halkının sömürgeci yönetimi istemediğini kanıtlayan somut olgulardan biri 91 Mart Ayaklanmasıdır. Bu ayaklanmaya Saddam'la işbirliği içinde olan kesimlerin ve diğer halklardan azınlıkların katılması önemli bir olgudur. Daha da önemli olan, bu ayaklanmaya damgasını vuran "kendiliğindenlik" ögesidir. Ki, halkın ne düşündüğünün göstergesidir. Bir diğer önemli olgu

ise seçimlere katılım ve KFD ilanına verilen desteklerdir. Eğer Güney'de "bağımsızlık" ilanına gidilmemişse bu halk istemediği için değildir; engel KFD'nin oluşumuna ortam hazırlayan dış koşullar ve bunları esas alan önderliğin tutumudur.

Bu nedenle KFD'nin oluşumunu yalnızca emperyalizme bağlamak yanıltıcı ve ideolojik bir yaklaşımdır. Emperyalizm KFD'nin ilanına ortam hazırlamıştır - niçin bunu yaptığı ileride de ele alınacaktır- fakat şunu da görmek gerekir ki, Kürt hareketini ezerek Irak devletinin G. Kürdistan üzerinde egemenlik kurmasını sağlayan da emperyalizmdir. Kürtler Irak devletinin egemenliğini gönüllü olarak kabul etmemişlerdir ve Irak devleti de zor kullanmaksızın Kürtleri yönetememiştir. Üstelik bu zoru da emperyalizmin desteğini ve onayını alarak uygulamıştır. Güneylilerin Federe Devlet ilanını emperyalizme bağlayıp da Irak devletinin egemenlik sürecinde emperyalizmin rolünü görmemek, ancak tarihsel süreç ve nispeten elverişli koşullarda ne düşündüğünü ortaya koyan halkın eğilimi dikkate alınmazsa mümkün olabilir. Oysa doğru olan ve itibar edilmesi gereken, bütünüyle özgür bir ortamda halkın ortaya koyduğu eğilimi esas alan yaklaşım biçimidir.

Konjonktürel Durum Önemsiz mi?

Doğal olarak bundan konjonktürel durum ve dış desteklerin önemsiz olduğu gibi bir sonuç çıkarılamaz. Sömürge halkı, sömürgeci devletin egemenliği altında yaşamak istemeyebilir; belli bir ulusal aydınlanmanın olduğu sömürge ülkelerde halkın, potansiyel olarak ayrılma eğiliminde olduğu rahatlıkla gözlenebilir. Bunda belirleyici olan öğelerden biri sömürgeci devletin sömürü ve talanı ise, diğeri de subjektif ögedir. Sömürge ülkenin halkı bir takım demokratik haklara sahip olsa bile çevresini kuşatan ulusal devletlere bakarak neden bir ulusal devletten yoksun olduğunu hep sorgulayacaktır. Fakat bağımsızlığın, kazanılması bütünüyle farklı çabaları gerektirir ve ancak "belli koşullar" altında başarıya ulaşabilir.

Konjonktürel durum bu "belli koşullar"dan biridir ve kendi gücüne dayanarak sömürgeci devleti topraklarından çıkarıp atamayan halklar için en azından iç dinamikler kadar büyük bir önem taşır. Bu durumda konjonktürel öğeye ve dış desteklere ikincil bir rol biçilemez, esas öğelerden biri olarak bakmak gerekir. Doğal olarak bu koşullarda zafer kazanmış bir devrim, iç dinamikler kadar konjonktürel durum ve dış desteklerin tazyiki altında biçimlenir. Böyle bir devrimin dış bağlantılardan sıyrılarak iç dinamikler doğrultusunda gelişme göstermesi süreç sorunudur; başarıya ulaşması gibi güdükleşmesi de ihtimal dahilindedir ve belirle-

yici olan imkanlar, güçler dengesi ve politikalarıdır.

KFD somutunda soruna bakıldığında uluslararası, konjonktür ve dış desteklerin, en azından iç dinamikler kadar önemli oldukları görülür. Eğer emperyalist koalisyon ile Irak devleti arasında bir hesaplaşma meydana gelmeseydi ve bu hesabın emperyalist güçlerin çıkarları doğrultusunda kapatılması için güneydeki ulusal harekete ihtiyaç duyulmasaydı KFD'nin oluşumu sözkonusu olmazdı. Çünkü ulusal hareket, kendi öz güçleriyle böylesine bir gelişmeye ortam hazırlayabilecek koşulları yaratabilecek durumda değildi. Bugün bile, Saddam'ın serbest bırakılması durumunda KFD'nin kendini savunması ve ayakta kalabilmesi bir hayli kuşkuludur.

Bu gerçeğin daha iyi anlaşılabilmesi için verilebilecek örneklerden biri, 1970 Otonomi anlaşmasıdır. Irak devleti bu anlaşmayı imzaladı- iktidar hesaplaşmasının bu anlaşmanın imzalanmasında büyük bir rol oynadığını belirtmek gerekir- ancak daha sonra yürürlüğe koymadı. Başlıca neden, ulusal hareketin güçsüzlüğü idi. İkinci örnek: 91' Mart Ayaklanması'dır. Kürt halkı, Saddam'ın yenilgisinden yararlanarak ayaklandı ve çok kısa bir süre içinde hemen bütün G. Kürdistan'ı işgal ordularından arındırdı. Fakat Saddam karşı-saldırısı başladığında kazandığı mevzileri koruyamadı. Bunun da nedeni ulusal hareketin güçsüzlüğü idi.

Bütün bunlardan anlaşılabilmesi gibi KFD iç dinamiklerin uluslararası konjonktürün ve bölgedeki çelişkilerin ürünüdür. Dış bağlantı ve desteklerinden ötürü "kukla bir devlet" olarak nitelenemez çünkü toplumsal dayanıklara sahiptir. Fakat "bağımsız bir devlet" olarak değerlendirmek de yanlıştır. O'nun "oluşum"una ortam hazırlayan emperyalizm bundan sonra olacaklar konusunda da hala söz sahibidir ve mevcut tutumu gözönüne alındığında KFD hakkında olumlu düşündüğü pek söylenemez.

II- FARKLI GÜÇ ODAKLARI İÇİN KFD'NİN ANLAMI

Kapitalist bir dünyada ve güç ilişkilerinin yeniden biçimlendiği bir dönemde bulunuyoruz. Böyle dönemlerin karakteristik özelliği nüfuz alanlarının yeniden belirlenmesidir. Bu nedenle KFD'ne yüklenen anlam ve biçilen misyon, genelde Ortadoğu özelde Kürdistan'da üstlenmek isteyen güçlerin çıkar ve beklentileriyle sıkı bir ilişki içindedir. Kimileri için KFD, amaca varmak için kullanılacak bir araçtır, kimileri için ise ortadan kaldırılsamı gereken tehlikeli bir oluşum. Bu iki kesin yaklaşım dışında arada seyreden, gelişmelere bağlı olarak tavır belirleyecek güç odak-

ları da vardır. Fakat şurası çok açık ki, hiçbir kapitalist devlet KFD'ne Kürt halkının "kendi kaderini tayin hakkı" ilkesinden hareketle bakmıyor, çünkü herbiri için önemli olan Kürt halkının bağımsızlığı değil, bu gelişme sonucunda ortaya çıkacak yeni dengeler ve çıkar ilişkileridir.

Emperyalizm ve KFD (2)

"Emperyalizm için KFD değişik biçimde devam etmekte olan Körfez Savaşı'nın sona erdirilmesinde kullanılması gereken bir araçtan başka bir şey değildir." Rahatsız edici de olsa biz Kürtlerin bunu kabul etmesinde büyük yarar var. "Böyle bir oluşumun Kürtleri de memnun etmesi, emperyalizmin amacı dışındadır." Fakat KFD'ne desteğin sürmesi emperyalizmin bölgeye ilişkin çıkarları dahilindedir. Bu çıkarlar, KFD'ne verilen desteği gerekli kılabılır yada KFD sürmekte olan "geçiş süreci"nde gelişme kaydeder ve bölgede kendisini gerekli hale getirebilir.

"Emperyalizmin G. Kürdistan'daki fiili varlığı, Saddam'ın zulmü altında can güvenliğinden yoksun Kürtlerin çağrısı ile vücuda gelmiş kurtarıcı" görünümündedir sadece dünya kamuoyu değil, unutulması mümkün olmayan tarzda Saddam'a ezdirilmiş olan Güneyli halkımız da buna inandırılmıştır. Ne var ki, emperyalizmin doğuşunda, masraflarını karşılamayacak bir "kurtarma" operasyonuna yer yoktur. Geçerli olan bunun tersidir. Marx'ın belirttiği gibi **"sermaye için kar yolunda insanları yeni bir ateşin içine atmak, başkasına karşı kullanmak veya hep kendisine muhtaç kalsınlar diye başkasına ezdirmek gayri ahlaki bir olay değildir. Onun davranışlarına yön veren insani değerler değil, sermayenin ihtiyaçlarıdır."**

Sermayenin ihtiyaçları, dünyanın önemli bölgelerinden biri olan Ortadoğu'da yeni düzenlemeler gerektirmektedir. "Genel olarak emperyalist devletlerin özel olarak ABD emperyalizminin öteden beri bu bölgeyi ele geçirme emelleri taşıdığı bilinmektedir. İki kutuplu dünyada bunun olanakları yoktu. Körfez savaşına kadar izlenen taktik; anti-komünizm ve Rusya sıcak denizlere inmek istiyor propagandasına dayalı, gerici yönetimlerle işbirliği yoluyla bölgeyi tehdit altında tutmak ve SB ile 'iyi' ilişkilere sahip olan devletlerin hareket alanını sınırlamak biçimindeydi. İlk kez, Körfez Savaşı'yla birlikte (yada SB'nin denge unsuru niteliğini yitirmesiyle) bölgeye tam olarak yerleşme olanağını buldu." Başlayan bu yeni dönemle işlemekte olan süreç, bölgenin, emperyalizmin varlığına tahammül edecek tarzda yeniden düzenlenmesidir. "İnsan hakları", "demokrasi" vb. "şey"ler bu çerçevede ele alınmaktadır.

Bu bakımdan da emperyalizm, KFD'ne bölgeyi düzenleme unsuru olarak bakmaktadır. Emperyalistler KFD'inden sadece Saddam karşısında değil, Kürdistan'ın bağımsızlığından ve sosyalizmden yana olan güçler karşısında da saf tutmasını istemektedirler. KFD'ne verilen destek vb. bunun ürünüdür.

KFD'ne Bakışta Emperyalistler Arası Rekabetin Rolü (3)

"Yukardaki çerçeve emperyalist devletleri birleştiren ortak paydadır ancak her bir devletin farklı amaçları vardır. Bu da onları alt düzeyde bir kışırmaya, bölgede etkin olan farklı çevrelerle işbirliği yapmaya" itmektedir. Emperyalist devletlerin bir veya bir kaçının bu yarıştan muzaffer olarak çıkmaları, "sonuçları itibarıyla bölgeyle sınırlı kalmayacaktır. Örneğin petrol yataklarını denetleyen güç-alternatif enerji projeleri realize edilmediği müddetçe-petrole ihtiyacı olanları da denetleyecek ve hareket alanını sınırlayacaktır."

"Çelişkinin bir diğer nedeni bizzat yeni düzenlemenin kendisinden" kaynaklanmaktadır. "Bu, kimileri için bölgeye girme olanağı iken kimileri (bölgede mevcut olanlar) için erkten ve olanaklardan taviz vermek" anlamına gelmektedir." İlerde olanların daha da ilerlemesi geriden gelenlerin bastırılmasına, geriden gelenlerin ilerlemesi ise önde olanların frenlenmesine bağlıdır. Bundan dolayı birçok şey istendiği halde yapılamamaktadır. "Belirleyici olan düzenlemenin kime hizmet edeceği olduğundan, istenmeyen unsurun ortadan kaldırılması eğer bir veya birkaçına avantaj sağlanmasına neden oluyorsa, diğerleri tarafından pek sıcak" karşılanmamaktadır.

"ABD, bölgede en çok avantaja sahip olan emperyalist güçtür. Bu avantajını korumak daha da geliştirmek istemektedir." Bunun gerçekleşmesi iki şeye bağlıdır. Bölgede var olan ve O'nunla çatışma içinde bulunan güçlerin şu veya bu şekilde enterne edilmesine, diğer yandan da bölgede etkin olmak isteyen Almanya gibi devletlerin bastırılmasına..."Örneğin; Saddam'ın devrilmesi yeni düzenleme için ihtiyaçtır. Aynı zamanda prestij sorunudur da. Dünya egemenliğine soyunmuş olan bir devletin Saddam'dan kurtulmaması hem yeni Saddamlar yaratabilecek ve hem de ABD'nin diğer emperyalistler nezdindeki 'en güçlü' imajına gölge düşürebilecekti. Fransa'ya bakış 'söyler ama yapamaz' türündendir. Japonya ve Almanya'ya 'yapırlar' gözüyle bakılması bir iki devletin 'güç kullanmak içindir' ilkesinden hareketle tarihte birkaç kez geçici de olsa rakiplerini geride bırakma pratikleridir. Bundan dolayı ABD'nin Saddam karşısında izlediği izleyeceği, politikanın sonucu,

diğerleri tarafından O'nun gücüyle ilişki içinde değerlendirilecektir.

ABD bütün avantaj ve imkanlarına karşın bölgeye tek başına egemen olamayacağını, hem bölgede ve hem de dünyada 'güç' olan odaklara tavizler vermeden yeni düzenlemeler gerçekleştiremeyeceğini bilmektedir. Fakat bütün çabası kayıplarını asgaride tutmaya yöneliktir. "Bu çaba ister istemez KFD' ne farklı yaklaşmasını gerektirmektedir. Bölgede gerekli düzenlemeler yapılmadığı müddetçe "KFD'ni gereksiz bir oluşum" olarak karşısına alması bir hayli güçtür.

"Almanya'nın taktiği, ABD'yi frenlemek ve bu yolla da kazanımlarını arttırmak için, kazanılabilecek güçleri kazanmaya, safını belirlemiş güçleri, pasifize etmeye ve daha cazip tekliflerle Çekiç Güç' de yeralan İngiltere ile Fransa'yı en azından ABD'nin çekim alanından çıkarmaya" dayanmaktadır. Bu nedenle KFD, Almanya için hem bölgeye yerleşmenin imkanı ve hem de yanına almayı başarması durumunda ABD'yi ferenlemenin aracıdır.

Sömürgeci Devletler ve KFD

Ortaya çıkışında rol oynayan faktörler ne olursa olsun, KFD'nin kendisi en çok sömürgeci devletleri rahatsız etmektedir. Daha şimdiden KFD'ni "Büyük Kürdistan'ın kuruluşu" olarak değerlendirmektedirler. Biraraya gelip KFD'ni tanımadıklarını ilan etmeleri ve emperyalist devletleri de bu ilanı onaylamaya zorlamaları büyük Kürdistan korkusunun ürünüdür. Bu korku, onları Saddam'dan daha çok Irak'ın bütünlüğü'nü düşündür hale sokmuştur.

Her şeyden önce bu korkularının yersiz olmadığını belirtmekte yarar var. Gerçi mevcut durumda sömürgeci devletlerin korkusu, Kürdistan halkının en büyük arzusu olan Büyük Kürdistan'ın kurulduğu gibi bir durum yok. KFD yöneticileri de -bilinen nedenlerle- böyle bir çabanın içinde olmadıklarını beyan etmekte ve sömürgecileri ikna etmek için pratik adımlar atmaktadırlar. Fakat sömürgeci devletler çok iyi bilmektedirler ki, Büyük Kürdistan'ın kurulup kurulmaması KFD yöneticilerinin iradesini aşmaktadır. KFD'nin yaşaması ve yasallık kazanması bizzat bu sürecin başlangıcıdır. Kendisini güvenceye almış bir KFD Kürdistan'ın diğer parçaları karşısında kayıtsız kalamaz. Bugün varlığını güvence altına almak için diğer parçaları feda etmeye hazır olduğunu beyan eden KFD, yarın aynı mantıktan hareketle sahiplenecektir. Sömürgeci devletler bu sonuca kendi deneyimlerinden ve Kürdistan gerçekliğinden hareketle varmaktadırlar. Ve bu nedenle daha

başından onu tanınamaları, pasifize ederek federe devlet ilanından geri adım atmaya zorlamaları oldukça anlaşılırdır.

Ne var ki; sömürgeci devletler salt kendi aralarında anlaşarak KFD'ni yokedebilecek durumda değildirler. Çünkü bu batıyla karşıkaraşıya gelmelerine neden olacaktır ki, hiçbirini bunu göze alabilecek durumda değildir. Birtakım konularda -Irak'ın toprak bütünlüğü gibi-hemfikir olmalarına karşın batı ile sömürgeci devletler, KFD'ne aynı perspektiften bakmamaktadırlar. Sömürgeci devletler için KFD'nin yaşaması 'kabul edilemez' olarak görülebilir, fakat batı için her koşulda böyle bir zorunluluk yoktur. KFD bölgede bir denge unsuru haline dönüşürse batı için "ortadan kaldırmak" veya ortadan kaldırmaları için sömürgeci devletlere vize vermek diye bir sorun olmaz.

Bununla birlikte "Irak'ın toprak bütünlüğü" oldukça esnek bir ifadedir ve Batı'nın sözlüğünde "özerklik" veya "Federasyon" karşılığını içermez. "Irak'ın toprak bütünlüğü" pekala federal bir sistemle de korunabilir. Zaten Irak devletinin kendisi, TC'nin ölçülerine göre, 1970 Otonomi anlaşmasıyla "Irak'ın toprak bütünlüğü"nü bozmuştur, federasyon ilanı bir adım ileriye temsil etmekte birlikte "Irak'ın toprak bütünlüğü"ne aykırı değildir ve bu nedenle Batı için başka faktörler sözkonusu olmadığı müddetçe sorun teşkil etmez.

Bu, sömürgeci devletlerin hiçbirşey yapamamaları anlamına gelmez. Nihayetinde bölge düzeyinde birer güç odağıdır ve emperyalistler arasındaki rekabetten kendi çıkarları doğrultusunda yararlanmak istemektedirler. Ayrıca emperyalist devletler de sömürgeci devletleri dikkate almak durumundadırlar, onlar karşısında KFD'ni kayıtsız şartsız desteklemeleri sözkonusu olamaz. Mevcut durumda, sömürgeci devletlerle olan ekonomik ve siyasal ilişkilerini bir kenara itrek KFD'ne yaklaşabilecek herhangi bir emperyalist güç yoktur. Bunun bilincinde olan sömürgeci devletler KFD'ni tanımadıklarını ilan edebilmekte ve bu manevrayla da başka devletlerin KFD'ni tanımasını engelleyebilmektedirler.

III - KFD'NİN POLİTİKASINA DAİR (4)

Seçimlerin ardından Federe Devlet ilanına yönelmesi Kürdistan Cephinin en büyük politik başarısıdır. Kürdistan halkının iktiyaçları gözününe alındığında Federe Devlet kuşkusuz yetersiz kalmaktadır. Fakat bu karar Güneydeki hareketi Otonomi çizgisinin dışına çıkarmış ve sorunun çözümünü daha ileri bir düzeyde tartışılır hale getirmiştir. Güneylilerin deyimiyle "otonomi artık geride kaldı" Bağımsızlık talebine hala "gerçekçi

değil" diyerek karşı çıkmalarına rağmen Otonomculuktan kurtulmaları bir ilerlemeyi temsil etmektedir. Görünen odur ki; Güneyli hareket uluslararası konjonktür ve kendi sınıfsal perspektifi dahilinde yapabileceğinin azamisini yapmıştır.

Ancak önemli olan ortaya konan iradenin yaşatılmasıdır. Günümüz dünyasında "federe," "konfedere" veya "bağımsız" devlet olarak yaşamak, bir yandan ortaya irade koymaktan, diğer yandan bu iradeyi başka iradelere kabul ettirmekten geçmektedir. En bariz örnek Mahabad Kürt Cumhuriyeti'dir. İlan edildi fakat yaşatılmadı. MKC(Mahabad Kürt Cumhuriyeti) dünya dengelerinin sarsıldığı bir konjonktürde kuruldu ve yeni dengelerin kurulmasıyla birlikte, ortadan kaldırıldı. Adeta olağanüstü bir durumun uzantısı olarak görüldü. Paylaşım tamamlanınca da ezildi. Çünkü kendisini diğer iradelere kabul ettiremedi.

Kuşkusuz MKC ile KFD arasında bir paralellik kurulamaz. İki arasında bir kıyaslama yapıldığında KFD'nin yaşama olanakları daha büyüktür. KFD, Mahabad'ı sonuna kadar savunmuş olan bir geleneğin devamcısı, olumsuzluk ve yetersizliklerine karşın daha büyük bir askeri güce, toplumsal taban ve deneyime sahip olan nispeten "ileri" güçlere dayanmaktadır. Şah'ı destekleyen ve MKC'nin yıkılmasına fiilen katılan güçler bugün, KFD'ni "korumaktadırlar" en azından KFD'ni ezmesi için Saddam'ı desteklemekten şimdilik uzak durmaktadırlar. Geçmişte, kapitalist

dünyanın Ortadoğudaki çıkarları için Kürt ulusal hareketini bastıran emperyalizm günümüz konjonktüründe aynı nedenle ulusal harekete ihtiyaç duymaktadır. Daha da önemlisi Kürt ulusal hareketi hem yok edilemeyeceğini kanıtlamış ve hem de daha bir yaygınlaşarak gerçekten "sorun" olduğunu ortaya koymuştur.

Ancak bütün bunlar ne Mahabad gerçeğini unutmamanın gerekçesi olabilir ne de KFD'nin yaşayacağı, yaşatılacağına güvencesi. KFD'nin ilan edildiği konjonktür; "eskisi gibi olamayacağı" kesinleştiği ama "yeninin nasıl olacağı" henüz kesinleşmediği bir süreci temsil etmektedir. Bugün bazı çevrelerin "kazanılmış hak" gözüyle baktıkları KFD aşında kazanılmaya muhtaç durumdadır. Kürt halkı kadar sömürgeci devletler ile emperyalist güçler de KFD'nin geleceği konusunda söz sahibidirler. Bu bakımdan KFD, UKM sürecinde bir basamak ve sözkonusu güçlerin Ortadoğu ve Kürdistan'daki geleceklerini biçimlendirmek için kıyasıya mücadele ettikleri bir arenadır. Sonucu bu mücadele belirleyecektir ve KFD'ne düşen, bu arenadan galip ayrılmaktır. Aksi takdirde Mahabad veya geride kaldığı söylenen Otonomi gelip kapıya dayanacaktır.

KFD Kazanmak İstiyor Ama..

KFD' bu arenadan galip ayrılmak istiyor, burası kesin. Hiçbir güç niteliği ne olursa olsun kaybetmek için ortaya çıkmaz, kazanmak ister.

KFD için bu dönemde en büyük kazanç yada 'yaşama güvencesi' ortaya koyduğu iradeyi diğer iradelere kabul ettirmektir. Yani uluslararası düzeyde resmen tanınmaktır. Bunu sağlamadığı müddetçe, gizli veya açık verilen "güvenceler", "sözler" vb. ne olursa olsun, kazanmış sayılmaz ve ilan edilmiş karşısında gösterilen kayıtsızlık ezilmesi karşısında da gösterilir. KFD bunun bilincindedir ve kuşkusuz resmen tanınmak için "el altından" verildiği söylenen "güvenceler" gibi "el altından" gayret sarfediyordur.

Ne var ki, bu "gizli" dünyada verilen sözlerin hiçbir değeri yoktur, karşılıksız çek gibidirler. Ve Kürt ulusal hareketinin tarihsel zaafiyeti de bu değersiz sözlere aşırı paha biçmektir. Emperyalistler ve sömürgeci devletler Kürtlere birçok kere "söz" verdiler. Şu "söz"lere bakılırsa Kürt ulusal hareketi her dönemde desteklenmiştir. Oysa gerçek olan bunun tersidir. Kürt ulusal hareketi hiçbir devlet tarafından "gerçek" anlamda desteklenmemiştir. Desteklendiğini sanan ve resmi ilişkilere değil de "söz"lü ilişkilere inanan Kürtler karşısında Batı'nın düşüncelerini en iyi şekilde yansıtan Edmonds'un Berzenci hükümeti karşısında sarfettiği şu sözlerdir: **"Ben onların,**

(Kürt temsilcilerin) geçici ulusal Kürt hükümetinin üyeleri olarak hareket etmelerine hayret ettim." Bugün de Güneyli halkımızı "koruduğu" söylenen Batılıların KFD yöneticilerine aynı gözle bakıp bakmadıkları, Talabani ile Barzani'ye devlet yöneticileri gibi davrandıkları için hayret edip etmedikleri hakkında kesin bir şey söylenemez. Ancak batılı emperyalist devletlerin Edmondsların mirasçısı oldukları ve onun politikalarını genetik bir özellik olarak devam ettirdikleri bilinmektedir. Kapalı kapılar ardında verilen "söz"ler değil de "açık ve resmi" beyanlar dikkate alınırsa -ki belirleyici olan bunlardır- batılı devletlerin Edmondsvari davrandıkları açıktır.

Görüldüğü kadarıyla KFD yöneticileri bu ilişki tarzını benimsemiş durumdadırlar. Açık ve resmi ilişkilerden çok bu ilişki tarzına önem vermekte ve bu yolla sonuç alacaklarını sanmaktadırlar. Bu yöntemi benimsemelerinde belirleyici olan başlıca iki faktörden biri gelenekseldir. Kürt ulusal hareketi tarihi boyunca "söz"lere büyük önem vermiş, verilen sınırlı fiili desteği de "söz"lere bağlı kalınacağına güvencesi saymıştır. KFD ve ulusal hareketin büyük bir kısmı devraldığı bu geleneği sürdürmektedir. Diğeri ise "Batıya muhtacız" anlayışıdır. Bu anlayışa kaynaklık yapan ise nesnel durumdur. Bu nedenlerle, emperyalizm ve sömürgeci devletler tarafından kuşatılan KFD, kendi dışında ve aleyhine olan bir alanda ve sonuç alacağı bir hayli kuşkuolu olan bir yöntemle politika yapmaktadır.

KFD, bu politika gereği, batıyı açık bir tutum almaya zorlamaktan özellikle kaçınmaktadır. Mevcut durumu korumasını ve Güneyli halkımıza "insani yardım"ı arttırmasını yeterli saymaktadır. Fakat diğer yandan, Batının ve özellikle ABD'nin isteklerini yerine getirme konusunda oldukça ivedidir, adeta "evet efedimci" bir siyaset tarzıyla "kazanacağım" derken giderek kendi dayanıklarını terketmekte ve manevra alanını daraltmaktadır. Batı'yla uyumlu politika adına Kürt halkının çıkarlarını ve ihtiyaçlarını batının çıkar ve ihtiyaçlarının gerisine itmektedir. Daha da vahim olanı kendi varlığına tahammül edemeyen ve tanımadığını ilan ederek başka devletler tarafından tanınmasını önlemeye çalışan TC gibi sömürgeci devletler karşısında aynı politikayı izlemesidir.

Örneğin; Saddam yönetimiyle görüşmelere son vermesi ama ondan pek farklı olmayan muhalif kesimlerle anganjmana girmesi, TC ile anlaşarak PKK'ya yönelmesi ve uluslararası alanda TC'yi aklamaya kalkışması vb. bu politikanın sonucudur. "Uyum"daki titizlik tek taraflı "boyun eğiş"e vardiirilmektedir. "Sınır güvenliği" gerekçesiyle PKK'ya savaş açarken TC'ye sınırsız "sınır ihlali"

hakkı vermiştir. Federe devlet ilanı karşısında sömürgeci devletleri toplayıp uluslararası bir karşı-atak gerçekleştiren ve BM yardımlarını dahi engelleme cüreti gösteren TC karşısında sıradan bir tepki bile gösterilememiştir. Oysa sömürgeci devletlerin hiçbiri yüksekte konuşma hakkına sahip değildir. Herbirinin koynunda bir KFD yatmaktadır ve uluslararası pozisyonları hiç de parlak değildir.

Kim Kazançlı Çıkıyor?

Bu politikanın sonuçlarına bakıldığında kimin kazançlı çıktığı rahatlıkla görülebilir. Gerçi kimileri KFD'nin hala yaşıyor olmasını bu politikaya bağlayıp "kazanç" sayabilirler. KFD'nin yaşaması elbette ki kazançtır ancak bu tek taraflı ve güvenceden yoksun bir kazançtır. Başarılı politika olur ki, bu kazancı güvenceye kavuşturursun. KFD'nin politikası bu bakımdan değerlendirildiğinde ortada kazanç diye sözedilebilecek birşey kalmaz. Tam tersine KFD bu politikayla kendi manevra alanını daraltmış ve kullanabileceği imkanları kullanamamıştır.

Batı'nın politikasının bir mantığı vardır. Batıya göre resmiyet kazanmış bir KFD daha rahat davranabilecek ve böylece basit bir araç olmaktadır. Bu nedenle KFD'ni resmen tanımamaktadır ama tanıyacaktı gibi davranıp hep kendi politikalarına mahkum etmektedir. Fakat KFD'nin politikasının tutarlı bir mantığı yoktur. Batılılar bu politikanın sahiplerine "oltaya takılmış balık" olarak bakarlar ve onlara göre "oltaya takılmış balığın yeme ihtiyacı yoktur."

KFD'nin TC karşısında izlediği politikanın sonuçları daha bir düşündürücüdür. "Tanınmak" ya da "hoş görülme" için TC'nin tüm istekleri yerine getirilmiştir. PKK Güneydeki kamplardan çıkarılmış ve böylece TC'nin kuzeydeki imha politikasına kolaylık sağlanmıştır. Fakat kazandığı herhangi bir şey yoktur. Tanınmak şöyle dursun BM kararıyla Türkiye üzerinden yapılan "insani yardım" bile güvenceye kavuşturulmamıştır. Çünkü bir zamanlar PKK tarafından engellenen mal sevkiyatı bugün bizzat TC tarafından engellenmektedir. KFD'nin bunun karşısında geliştirdiği herhangi bir manevra olmadığı gibi yeni tavizler verme yoluna gidilmiştir." TC'ye ihtiyacımız var, dünyaya açıldığımız tek kapıdır" anlayışından hareketle varılan yer "dediklerini yapmak zorundayız, yoksa bizi yaşatmazlar"dır.

Ama bu arada bütün Kürdistan halkının çıkarları ikincil plana itilmiş, batı ve TC nezdinde olumlu puan toplayan KFD, Kürdistan halkı nezdinde olumsuz puan almıştır. Oysa KFD'nin yaşaması esas olarak Kürdistan halkının desteğine

bağlıdır. Kendi halkı karşısında gerektiğini somut olmak ortaya koyamayan bir devlet, ortaya koyduğu iradeyi başkalarına kabul ettiremez. Bunun bilincinde olan emperyalist devletler ile sömürgeciler, KFD'ni yoketmek için işe, onu halktan kopararak başlamaktadırlar. Çünkü böylece zaman geldiğinde KFD'ni bir kenara ittiklerinde herhangi bir halk muhalefetiyle karşılaşmamış olacaklar. (6)

IV- İMKANLAR VE YAPILMASI GEREKENLER

Makalenin başında belirtildiği gibi mevcut uluslararası konjonktürde, elde bulunan imkanlarla ve doğru bir politikayla KFD'ni yaşatmak yani resmîyete kavuşturup UKM sürecinde kazanılmış bir mevziye dönüştürmek mümkündür. Fakat bunun gerçekleşmesi, herkesin üzerine düşeni belli bir koordinasyon içinde yapmasını gerektirmektedir. Başta KFD olmak üzere bütün ulusal kurtuluş güçleri politikalarını yeniden gözden geçirmeli ve Kürdistan halkının genel çıkarları doğrultusunda yeniden belirlemelidirler. Gerçi mevcut durumda KFD'nin politikası birçok hareket tarafından desteklenmekte ve hatta "rehber" kabul edilmektedir ancak bununla uzun mesafeli bir yolun katedilemeyeceğini belirtmekte büyük yarar var.

En Büyük İmkan Kürdistan Halkının Tutudur.

KFD her ne kadar Kürdistan halkının kurtuluşunu müjdelemiyorsa da Kürdistan halkı ona, kurtuluşun müjdecisi olarak bakmaktadır. KFD yöneticilerinin olumsuz politikalarına karşın bu böyledir ve eleştiriler gündeme getirildiğinde bilinçli veya bilinçsiz, KFD'nin varlığı ile yanlış politikaları arasında bir ayırım konmaktadır. Bu da ulusal aydınlanmanın düzeyini göstermektedir. Kürdistan halkı KFD ilanına, yaşadığı parçanın penceresinden bakmamaktadır ve bu bakımdan kendisini tek parçanın sorunlarıyla mükellef sayan siyasal anlayışlara ciddi bir eleştiri yöneltmektedir. Kürdistan halkının bu tutumu en büyük imkan ve geleceğin güvenesidir.

Genel olarak Kürdistan halkı için kendi siyasal kurumlaşmasını yaratabileceğine dair bir öz güven kazandıran KFD ilanının güneyli halkımız bakımından özel bir anlamı vardır. Kazanımları somuttur. Kazanımlardan yalnızca ekonomik yaşam koşullarını anlamamak gerekir. Nihayetinde belirleyici olan ekonomik yaşam koşullarıdır ve bu açıdan bakıldığında güneyde muazzam bir çöküntünün olduğu açıktır. Fakat ulusal kurtuluş

hareketlerinde ve özellikle Güney'de, halkın öne aldığı ekonomik yaşam koşulları değildir. Güneyli halkımız bu aşamada KFD'nin kıymetini kendisine sağladığı iş imkanlarıyla değil, Saddam'dan ne oranda koruduğuyla ölçmektedir. Mevcut durumda "can güvenliği"ni önde tutmakta ve tercihlerini buna göre yapmaktadır. Ekonomik koşullardan dolayı KFD'nin üzerine gitmeyeceği söylenemez, tam tersine KFD'den bu sorunları çözmelerini isteyecek ve zaman zaman tepkisini ortaya koyacaktır. Fakat yaşam standartlarının düşmesi nedeniyle yeniden Saddam'a yönelmesi sözkonusu olamaz. Deneyimleri ona, Saddam'lı bir yaşamın güvenceden yoksun olduğunu öğretmiştir ve ayrıca bilmektedir ki, bugünkü zor yaşam koşullarının başlıca sebebi Saddam ve onun yanısıra uygulanan ambargodur.

Güneyli halkımızın KFD'ne bakışını ve ondan beklentilerini en iyi şekilde yansıtan, seçimlere katılımı ve sloganlarda ifade ettiği talepleridir. Seçimlerde hangi partinin daha fazla oy aldığı büyük bir önemi yoktur. Çünkü halkın tarihi sömürgecilğe Saddam'ın diktatörlüğüne 'evet' veya 'hayır' ekseninde biçimlenmiştir. Muhatap olarak BAAS rejimini almıştır. O'nun çağrısına boyun eğip sandık başına gitmeyecek ve böylece sömürgecilğe onay vermiş olacak yada sandık başına gidecek ondan kurtulmak istediğini kanıtlayacaktır. Güneyli halkımız sandık başına gitmekle hem "Saddam'a hayır! Sömürgecilğe hayır! İşgalci güçlerin Kürdistan'daki varlığına hayır demiş ve hem de seçimler boyunca öne çıkardığı 'Bağımsız-Birleşik Kürdistan!' sloganıyla ne istediğini ortaya koymuştur."

İşte bütün Kürdistan'da KFD'nin yaşatılabileceğinin imkanı bu sloganda dile getirilmektedir. Kulak verilmesi güvenilmesi ve daha da güçleştirilmesi gereken ses budur. Bundan böyle hiçbir siyasal hareket -KFDdahlil- bu genel eğilimi gözönüne almadan ne gelişebilir ne de geleceği temsil eden bir politika oluşturabilir.

Uluslararası Konjoktörel Durum

Uluslararası konjoktör ilan edilen iradeyi başka iradelere kabul ettirmek için bolca imkanlar sunmaktadır. Unutmamalı ki; KFD bu konjoktörün ürünüdür ve bu konjoktörden yararlanarak resmîyete başvurabilir.

Konjoktörün temel özelliği, Varşova paktı ve SSCB'nin dağılmasının ardından, varolan statüko ve dengelerin sarsılması, yeni statüko ve dengelerin kurulmasıdır. Bu durum, ister istemez ittifaklara, kapitalist dünyanın yönetsel kurum ve kuruluşlarına tesir etmekte, ayırıştırmakta ve yeni saflaşmalara neden olmaktadır. Eskinin dostları düşman, düşmanlarıysa dost olabilmektedir. İki

katuplu dünyada "değişirse Üçüncü Dünya Savaşı çıkar" denilen sınırlar değişmekte yeni yeni devletler kurulmakta ve hiç de "kıyamet" kopmamaktadır. Çünkü kapitalist dünyanın "tek vücut" kalmasını gerektiren koşullar ortadan kalkmıştır. Bu dünya şimdi rekabet ve çelişki içindedir, bu da bugüne kadar bastırılmış olan halklar için, çelişki ve çatışmalardan yararlanarak aradan sıyrıлып düze çıkma imkanı demektir.

KFD bu imkanlara fazlasıyla sahiptir. En büyük imkan, yıllardır vahşetine gözyumulan Irak sömürgeciliğinin bizzat emperyalistler tarafından kuşatmaya alınmasıdır. Bu koşullarda değil federasyon, bağımsızlık dahi mümkündür. Kuşkusuz çıkarları "Irak'ın toprak bütünlüğü" ve diğer sömürgeci devletler ile uyum içinde olan emperyalistler vardır ama diğer yandan Ortadoğ'unun kurulu dengesinden yana olmayan güçler de vardır. Yıllardır güneydeki hareketi "Irak'ın toprak bütünlüğü" içine hapseden uluslararası "konsensus" bözümüştür. Bu bir boşluğun adıdır. KFD halkın talepleri doğrultusunda bu boşluğu doldurabilir. Buna karşı çıkanlar olacaktır fakat hiçbir güç tek başına güneydeki hareketin önüne çıkamaz, çünkü böyle bir müdahale yalnızca KFD'ni değil, başta bütün Kürt halkı olmak üzere bölgede yeni düzenlemelerden yana olan güçleri de karşıya alacaktır.

Yapılması Gerekenler

KFD'nin bağımsızlık talebi olmadığına göre amacına ulaşması yani federe devlet olarak kendini kabul ettirmesi daha bir kolaydır. Ancak bu "kolaylıkla kazanılabilir amaç" bile, köklü politika değişiklikleri gerektirmektedir. Yapılması gerekenleri şöyle sıralamak mümkündür.

1- KFD'nin politikasına yön veren temel unsur batıyla ve sömürgeci devletlerle (özellikle TC ile) "uyum" anlayışıdır. "Batıya ve TC'ye ihtiyacımız var" görüşü, izlenen politikada esas alınmakta, onları "ürkütecek" herhangi bir girişimde bulunulmamaktadır.

Bu politika değiştirilmelidir. Eksen olarak Kürdistan halkının çıkarları alınmalı ve diğer devletlerle ilişkiler buna göre belirlenmelidir. KFD'nin batıya ihtiyaç duyduğu doğrudur. Ama batının da KFD'ne ihtiyacı vardır. Bilincinde olunması gereken budur. Orta düzeyde çıkar peşinde koşan herhangi bir devlet özel olarak KFD'ni genel olarak Kürt ulusal hareketini karşıya alarak uzun vadeli politikalar geliştiremez.

Kimilerinin bundan anladığı "Batıya karşı tavır almak"tır. Bunun "batıya karşı tavır almak"la bir ilgisi yoktur. Olsa olsa kendi haklarına sahip çıkmak olur ki; bundan daha doğal bir şey ol-

maz. Ama eğer Kürt halkının en doğal haklarına sahip çıkmak Batı'ya karşı tavır almak oluyorsa bundan kaçınılmamalıdır. Bizim doğal haklarımızı tanımayan bir Batı'nın kabul edebileceğimiz hiç bir "emri" olamaz.

2- KFD, gerek PKK karşısında ve gerekse uluslararası alanda TC'ye verdiği desteği hemen kesmelidir. PKK güneydeki kamplardan çıkarıldığına göre, TC'ye sınır ihlali hakkını tanımamasının bir nedeni yoktur. PKK karşısında "sınır güvenliğini" sağlamak TC gibi devletlerin işi olabilir. KFD'nin sınır güvenliğinden anlaması gereken Kürdistan'ı sömürgeci devletlerden korumak olmalıdır. Eğer devlet olmanın ciddiyeti sınırları korumaktan geçiyorsa KFD bunu her şeyden önce TC karşısında göstermelidir.

TC karşısında teslimiyetçi politikanın sonuçları ortadadır. PKK zayıfladıkça TC, KFD'ne yüklenmekte ve "ambargo" vb. kartları kullanarak daha fazla tavizler koparmaktadır. "Kendi işleri"ne KFD'ni karıştırmayan TC ne yazık ki, KFD'nin her işine karışmakta, hem güneyde kazandığı işbirlikçiler vasıtasıyla ve hem de Saddam'la geliştirdiği ilişkilerle KFD'ni nefessiz bırakmaktadır.

Elbette KFD'nin TC'ye savaş açması beklenebilir fakat uluslararası anlaşmalar çerçevesinde TC aracılığıyla yapılan yardımların sekteye uğraması karşısında sessiz kalması, bu konuda gerekli girişimlerde bulunma cüreti gösterememesi de hoş karşılanamaz.

3 - Federe Devlet ilanı, halkın tam katılımıyla (buna Güney Kürdistan da yaşamakta olan azınlık halklar da dahildir) seçilen meşru bir parlamento tarafından yapılmıştır. Gelinek yer ve KFD, uluslararası ölçülere göre devlet olmanın vasıflarını taşımaktadır. KFD, bu meşruyet temelinde resmen tanınmak için hem devletler nezdinde ve hem de uluslararası kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmalıdır. Bu amaçla, "Irak'ın toprak bütünlüğü" içinde Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkını savunan devletler vasıtasıyla sorunu BM'ye taşınmalı uluslararası demokratik kurum ve kuruluşlar aracılığıyla bu doğrultuda kamuoyu oluşturmalı ve sorunu gündemde tutup mücadele mevzisi haline getirmelidir. "Sessiz" ve "gizli diplomasi"ye güven olmayacağı biran olsun bile unutulmamalıdır.

4 - Günümüz dünyasında belirleyici olan güç ilişkileridir. Haklılık, mücadele için zemin kazanmak için güvencedir fakat zafer düşman karşısında güçlü olmayı gerektirir. Bir ulusal kuruluş hareketi için güç, yalnızca askeri alanı değil, ekonomik ve siyasal alanı da kapsar. KFD, mecut fiili boşluktan yararlanıp üç alanda "kendine yeter" düzeye gelmelidir. Öyle ki Saddam karşısında

kendisini koruyabilecek, kazandığı mevzileri elde tutabilecek ve "insani yardımlar" olmadan da ayakta durabilecek düzeye gelmelidir. Çünkü Çekiş Güç, dış yardım vb. girişimler konjonktürel olup, Saddam karşısındaki politikaların değişmesiyle rafa kaldırılabilir ve güvenilmez "önlem"lerdir.

5- Mevcut durumda KFD, G. Kürdistan'ın bütünü kontrol edememektedir. KFD'nin güçlenmesine ve halkın yaşam düzeyinin yükselmesine elverişli zenginlik yatakları, Saddam'ın egemenliği altındaki topraklardır. Emperyalist güçlerin bu bölgeyi Saddam'a bırakmaları KFD hakkında ne düşündüklerini de göstermektedir. Böylece Saddam'ın kullanmadığı petrol yataklarını KFD'de kullanamayacak ve hep emperyalist güçlere bağımlı kalmış olacaktır. Oysa KFD'nin ayakta kalması ve yeni yatırımlarda bulunmak için sermaye edinmesi petrol yataklarını kullanmasına bağlıdır. Bu nedenle G. Kürdistan'ın bütünü denetimi altına almak amacıyla bütün imkanlarını seferber etmelidir.

6- KFD hala iki büyük partinin koalisyonu halindedir. Devlet kurumları hızla bu yapıdan arındırılmalı ve demokratik bir yapıya kavuşturulmalıdır.

7- Ve nihayet KFD, kendisini UKM sürecinde bir mevzi olarak görmeli, diğer parçalar karşısındaki konumu ve görevlerini bu perspektiften hareketle belirlemelidir. Yaşamak için diğer parçalardaki sosyalist ve bağımsızlıkçı hareketleri "Yeni Dünya Düzeni"ne uydurma anlayışından vazgeçmelidir. Çünkü bu siyaset tarzı kendi varlığını da gereksiz hale getirebilir. Oysa KFD'nin yaşaması, büyük oranda, genel olarak ulusal kurtuluş hareketinin gelişip güçlenmesine bağlıdır.

Doğal olarak KFD'nin herhangi bir baskı altında kalmadan "kendiliğinden" bunları yapması arzulanır bir durumdur, ancak bunları kendiliğinden yapacağı düşüncesi yanlıştır. İçinde bulunduğu durum ve sınıfsal yapısı gereği cüretkar bir politika izlemesi bir hayli güç görünmektedir. Fakat çarelerin hepsi tükenmiş değildir. KFD'ni denetim altına alıp, Kürdistan halkının genel çıkarları doğrultusunda bir politika izlemesini sağlamak imkanlar dahilindedir. Bunu da ancak kendi çıkarları tarafında örgütlenmiş bir halk muhalefeti yapabilir. Bu amaçla:

A - Güneydeki sosyalist ve bağımsızlıkçı güçler birleşmeli ve halkı genel çıkarlar doğrultusunda örgütleyip KFD'ni yukarıda ortaya konan politika doğrultusunda zorlamalıdır. Doğrudan halkın örgütlü gücü ortaya çıkıp talepleri doğrultusunda mücadele etmedikçe KFD bilmediğini okumaya devam edecektir.

B - Diğer parçalardaki hareketler, KFD'ni karşıya alanlar ile yanlış politikalarına angaje olanlar, politikalarını gözden geçirmeli "ortak çıkarlar" doğrultusunda yeniden belirlemelidirler. KFD'ne yok edilmesi gereken bir düşman ne de "koşulsuz desteklenmesi gereken bir mevzi"dir. O, UKM sürecinde ortaya çıkmış bir imkandır, ayakta kalması için desteğe geliştirilip kazanılması için eleştiriye ihtiyacı vardır.

Açıklayıcı Notlar

1) Kürdistan'da PKK dışında KFD'ni "kukla bir devlet" olarak değerlendiren yok. PKK'nın tutumu çatışmanın ardından yapılan anlaşmayla birlikte değişti. Şu anda Kürdistan'da KFD'ne ilişkin yaklaşımları (PKK'nin 'özgün' yaklaşımı dışında) iki ana başlık altında toplamak mümkün; eleştirel destek verenler ve koşulsuz destekleyenler.

Türkiye sol ve sosyalist hareketinde ise Komün dergisi dışında "kukla devlet" değerlendirmesi ve bundan kaynaklanan olumsuz tavır egemen durumdadır.

2) Bu bölümde tırnak içindeki satırlar, seçimlerin ardından kaleme alınan ancak Federe Devlet ilanı nedeniyle yayımlanmayan "Geçmiş ve Geleceğin Kesiştiği yer; Kürt Parlamentosu" adlı makaleden alınmıştır.

3) "Denge", "dengesizlik" emperyalistlerin yeni yönelişleri ve bundan ileri gelen çelişkiler hakkında bkz. Serketin sayı 3, "Yeni Uluslararası Denge", M. Zilan

4 - KFD'ne ilişkin değerlendirme, ortaya çıkan imkanlar ve izlenmesi gereken politika için bkz. Serketin, Sayı 6, "Kürtlerin Çağdaş Bir Ulus Olarak Örgütlenme Şansı ve Engelleri", C. Seydo ve "Anti-emperyalist, Anti-sömürgeci Tavrı ve Çekiş Güç, Federal Devlet Sorunu", M. Zilan.

5) Yeni ve Yakın Çağda Kürt Hareketi sayfa 16. Jina Nû Yay.

6) PKK'nın KFD karşısındaki politikası savaşı önleyici bir nitelikte olmamıştır. Sonuçlar ortadadır, tabii kimin kazandığı da. Ulusal hareket içindeki çatışmalara ilişkin bkz. Serketin, Sayı 5. "Birbirini Kıran Bir Halk Sömürge Kalmaya Mahkumdur", C. Seydo. "Halkın Çıkarları Ortak Hareket Noktası Olmalıdır." F. Baran.

ULUSAL HAREKETİN SORUNLARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

M. ZILAN

"Kürt realitesini tanıyoruz". Demirel'in kolisyon hükümetini kurarken söylediği bu söz, değişik çevrelerde farklı yorumlara neden olmuştu. HEP-SHP seçim ittifakından sonra "demokratik açılımlar" beklentisine giren Kürt kesimleri bu sözü, "Kürtlerin ulusal demokratik hakları verilecek" şeklinde yorumladılar. Katıksız Türk şovenistleri ise bu sözleri; Kürtlere verilen "taviz" olarak nitelediler. Yaşananlar bütün bu yorumları boşa çıkarmıştır. Ne Kürtlerin hakları nede denilen anlamda Kürtlere taviz verildi. Elbette, Kürtler kendi zorlamaları ile bazı hakları aldılar ama bunlar hiçte hükümetin istedikleri şeyler değildi.

Kürtlerin varlığını kabul etmek ayrı şey onların haklarını tanımak ayrı şeydir. İktidar: "Biz Kürtlerin dağlı Türk olmayıp ayrı bir ulus olduğunu kabul ediyoruz. Ve bu ulusun şimdiye kadar gaspedilen tüm haklarını vereceğiz" deyip, Kürt halkının kendi ulusal kurumlarını yaratmasına ve kendi kaderini özgürce belirlemesine olanak tanısaydı, işte o zaman "Kürt realitesi" gerçek anlamı ile tanınmış ve gereken yapılmıştır diyebilirdik. Ancak böyle olmamıştır. İktidar daha önceki inkar politikasını daha sinsî bir şekilde sürdürmüştür. "Biz, Kürtlerin dağlı Türk olmadığını, ayrı bir halk olduğunu kabul ediyoruz. Ancak bu önemli değildir. Ben Türküm diyen herkes Türktür ve Türk vatandaşlarının hepsi aynı haklara sahiptir. Daha fazla hak istemek suçtur. Türk devletini ve ulusunu yıkmak demektir." anlaşıyor TC'nin yeni taktiğini ifade etmektedir.

Bir ulus, bir halk yada bir azınlık hakları ile varolabilir. Dilini özgürce kullanamayan, kendi anadilinde eğitim yapamayan, ülkelerinden çıkarılan zenginliklerden faydalanamayan, kendi kendisini yönetemeyen bir ulusun varlığını, soyut "tanıyorum" sözleri ile kabul etmenin hiçbir değeri yoktur. Bu günkü uygulamalardan çıkardığımız sonuç şudur. TC, Kürt halkının varlığını kabul etmek zorunda kalmıştır. Ancak Kürt halkının hak-

larını vermek istemiyor ve hak istemeye yönelik tüm çabaları kanla boğmaya çalışıyor.

Peki neydi Demirel'e bu sözü söyleten neden? Yada bu söz o kadar önemli mi?

Bizce bu söz önemlidir. Çünkü yeni bir sürecin başlangıcını ifade ediyor. İki yıl öncesine kadar PKK eylemlerini basit "eşkiya" hareketleri olarak lanse eden TC, alacağı yeni önlemler ve düzenleyeceği operasyonlara koşut olarak ideolojik ve politik alanda da sloganlarını değiştirdi. Basit "eşkiya" hareketleri -yine Demirel'in ağzından ifade edildiği gibi- "29. Kürt isyanı" nitelendirmesiyle ifade edilmeye başlandı. Objektif anlamda bu nitelendirme doğrudur. Gerçekten de bugünkü Kürt realitesi ancak ve ancak isyanla ifade edilebilir. Bu anlamda Kürt halkı kendi varlığını, kendi eylemiyle iktidara dayatmıştır. Koalisyon hükümetinin yaptığı şey, Türk askeri çevrelerinin uzun süredir dile getirdiği bu gerçeği resmi politik alanda itiraf etmektir. Bu itiraf bir anlamda düşman cephesinin ve onun eyleminin tanımlanması yani kapsamlı bir hedef tespiti vede kapsamlı bir saldırı işaretidir.

Saldırıya hazırlanan TC, gerek ulusal gerekse uluslararası alanda geniş bir destek toplama kampanyası başlattı. ABD, Almanya emperyalistlerinin desteği sağlandı, Suriye ve İran'a bu müttefikler aracılığı ile baskı yapıldı ve çeşitli düzeylerde ittifaklar sağlandı. İçerde ise "milli mutabakat" kuruldu. Basit bir "eşkiya" hareketine karşı bu kapsamda destek istemek ve sağlamak mümkün değildir. Emperyalistler ve sömürgeciler ancak kendi çıkarlarını zedeleyen, varolan statükoyu bozacak büyük çaplı isyanlara karşı TC'ye destek verebilirler. İşte "29. Kürt isyanı" böyle bir harekettir. Demirel'in sorunu bu boyutta ele almasının tesadüfi nedenlere dayanmadığı açıktır. Taviz denilebilirse eğer, ulusal hareketi "eşkiyalık" hareketi değil isyan hareketi olarak nitelendirmesiyle TC, Kürt hareketine taviz vermiştir denilebilir.

Hedef tespitini açık olarak yapan TC'nin, bununla, bu düşman hedefine karşı kapsamlı bir imha saldırısına girişeceğini de anlattığını yukarıda belirttik. TC'nin yönelimlerini daha açık olarak gösteren ifadeler de vardır. Demirel: "29. Kürt isyanını da bastıracağız" derken sözkonusu gerçeği vurguluyordu.

ATESKES VE BASTIRMA HAREKATI

TC'nin ruhunda barış bulunmaz. Kuruluşu ve yaşamı ile ilgili bütün fonksiyon ve eylemleri şiddet ve baskı üzerine oturtulmuştur. Devlete karşı gelenler ya cezaevlerine doldurulmuş ya da rağaçlarında sallandırılmış yada Dersim'de, Zilan'da, Koçgiri'de Piran'da olduğu gibi kanla boğdurulmuşlardır.

Türk devlet geleneği, Osmanlı ve Araplar'dan gelmektedir. Bir Padişah'ın yada Emir'in mutlak otoritesi ile özdeşleşen feodal Osmanlı ve Arap devletlerine karşı her hareket, Padişah'a, Emir'e ve Allaha karşı gelmekle eş anlamlıydı. Bunun İslam kültüründe tek karşılığı vardı: Ölüm. Allahın mutlak otoritesi tartışılmadığı gibi, Padişahların, Emirlerinin dolayısı ile onların devletlerinin otoritesi de tartışma konusu edilemezdi. Tüm vatandaşlar Allah, Padişah ve Emir için canını vermeye hazır olmalıydı.

Osmanlı'da ve Arabistan'da devlet, diğer sınıflı toplumlardan daha fazla halktan yabancılaştırmış ve halk üzerinde baskı aygıtı olmuştur. Osmanlılar, devletlerinin yaşaması için halkları soykırımdan geçirmekten hiç bir zaman geri durmamışlardır. Aleviler, Kürtler, Ermeniler, Rumlar Osmanlıya binlerce kelle vermiştir. Osmanlı'da mevki kelle sayısı ile belirlenirdi. Yavuz, Kuyucu Murat Osmanlı'nın ünlü "Kelle Avcıları"ydılar.

TC ise Kürt halkının meşru istemlerinin kanla boğulması üzerinde yükselmiştir. Dün olduğu gibi bugünde TC devletinin halk üzerinde mutlak otoritesi vardır. Ancak bu otorite Osmanlı'da olduğu gibi Padişahların "kutsal" ve "soylu" iradelerine dayanmıyor. Bu kez "Müslüman Türk ulusunun kutsal varlığı ve onun ülkesinin bütünlüğünün korunması" düşüncesine dayanıyor.

Her politik oluşum öncelikle kendi ideolojik temellerini yaratır. TC devleti de öncelikle kendi ideolojik temellerini yaratmıştır. Bu temel Kemalizm'le somutlanan Türk şovenizmidir. Dün olduğu gibi bugün de "Türk ulusunun varlığının ve ülkesinin" koruyucusu olan devlet ne pahasına olursa olsun her şart altında yaşatılmalı, ona karşı çıkan herkes vatan haini olarak yok edilmelidir.

Şovenizmin geliştirilmesinde dış düşman ve dış düşmanlarla ilişkili "iç nifaklar" imajı çokça kullanılmış, halada kullunalmaktadır. TC'ye göre; "Türkiye'nin tüm komşuları ona düşmandır ve Türklerin toprağında gözü vardır." Hatta "Tüm

dünya Türkleri çekemez onun güçlenip gelişmesini istemez". Ne yazık ki; Türk egemen burjuvazisinin ideolojisinin unsurları olan bu "imajlar", Türk halkının çoğunluğunca gerçek kabul edilmekte ve benimsenmektedir.

Burjuvazinin bu tür düşünsel argümanlarıyla şekillendirilen Türk emekçileri ve diğer ezilenleri, Kürt ulusunun istemlerinin bastırılmasında sömürgeci burjuvaziye destek vermekte veya olaylara kayıtsız kalmaktadırlar. Çocuğunu "bayram" havasıyla Kürdistan'daki savaşa gönderen Türk halkı, çocuğunun cenazesini gördüğünde tattığı acıyla gerçeği görmekte, buna rağmen öfkesini yanlış yerlere yöneltmektedir.

Ebette her ulus gibi Türk ulusunun da bağımsız devlete sahip olma hakkı vardır. Sorun bu değildir, sorun bu devletin diğer ulusların haklarının ihlali ve ulusların yok edilmesi pahasına geliştirilmesi ve savunulmasıdır. Türk devletinin varolması ve yaşaması için; Ermenilerin, Kürtlerin, Rumların, Çerkezlerin yok edilmesine gerek yoktur. Kavranılması gereken nokta budur.

Demirel "29. Kürt isyanını bastıracağız" derken, Evren "Yavuz da böyle yapmıştı" diyerek bastırma hareketi konusunda geleneksel yöntemleri hatırlatıyordu. Evet, Osmanlı'dan TC'ye miras kalan gelenek, bugün; "29. Kürt İsyanı" karşısında da sürdürülüyor. Koçgiri'de, Piran'da Dersim'de, Zilan'da yaşananlar bugün yine yaşanıyor. Ancak bu kez ince bir hesapla işler yürütülüyor. Kısmen de olsa geçmişteki gibi toplu katliamlardan kaçınıyor, bunun yerine uzun zamana yayılan cinayetlerle (yer yer toplu katliamlarda uygulanıyor) aynı sonuca ulaşıyor. Böylece dünyanın dikkati ve tepkisi de çekilmiyor.

Daha önceki isyanlar, isyan bölgesinin kuşatılıp içindekilerin toplu imhası ile bastırılıyordu. Bugünkü bastırma hareketi de öz olarak aynıdır. Sadece emperyalistlerin tecrübeleri doğrulunda yeni teknikler uygulanıyor ve iş daha sinsice yapılıyor.

Açık ki; TC'nin geleneksel yapısı ve politikaları değişmemiştir. Bu durumda PKK'nın aldığı tek yanlı ateşkes kararının uzun sürmesi beklene-
mezdi. TC, ne yapıp yapıp Kürt sorununu kökünden çözmek istiyor. O'nun bildiği "tek" ve "en doğru yol" şiddetle bastırmaktır.

Sorunların barışçıl ve politik çözümü yöntemi TC'nin yabancı olduğu bir yöntemdir. Bu güne kadar Kürt isyanlarına karşı kullandığı tek yöntem de şiddetle bastırma yöntemidir. Fakat tarihin bize gösterdiği gerçek şudur: KÜRT ULUSU KATLIAMLARLA YOK EDİLEMEZ. KÜRT HALKI YOK EDİLMEDİKÇE DE KÜRT SORUNU BİTMEZ! Kürt sorunu TC'nin geleneksel bastırma politikasıyla çözülebilseydi şimdi çoktan çözüldü. 28 tane isyan bastırıldığı halde, bugün 29. isyan çıkabiliyorsa, bu, 29. bastırılma da 30. ve 31.,32...isyanlarda çıkabilir anlamına gelir. İşin esası; TC'nin geleneksel bastırma çizgisi

tıkanmıştır ve sorunları çözecek nitelikte değildir. Nitekim TC tarihinde çözülmemiş ve kangren olmuş pek çok sorun bırakmıştır. (Ermeni sorunu, Kıbrıs sorunu, Kürt sorunu gibi.)

TC, PKK'nin ilan ettiği tek yanlı ateşkese de olumlu bir karşılık vermemiş, şiddete dayalı geleneksel tavrını sürdürmüştür. Ateşkes süresince gerilla hiçbir askeri hedefe saldırmadığı halde, asker, yüzden fazla gerillayı ve sivil insanı katletmiş, köyleri bombalamış, gözaltıları sürdürmüştür. Buna rağmen ateşkese bozan taraf olarak yine PKK gösterilmiştir. TC, PKK'nin Bingöl eyleminden sonra ateşkese uyulmadığını öne sürerek, geniş çaplı bir operasyon başlatmıştır. Askeri yetkililer bu operasyonun "Yaz Operasyonu"na hazırlık olduğunu belirtmektedirler. Gerçekte TC yaz ayları ile Sonbaharı içine alacak geniş bir saldırı hazırlığı içindedir. Bu saldırının hedefi yalnızca PKK değildir. Genel Kurmay Başkanı Güreşin ifade ettiği gibi: "**Kasaba ve kentlerdeki destekçiler**"de bu saldırının hedefleri arasındadırlar. Son işaretler bize; gelecek aylarda Kürdistan'da açık kitle katliamlarının yaşanacağını gösteriyor.

Ateşkes Sonrası Ve Bazı Sorunlar

PKK, Mart ayında önce 1 aylık sonrasında ise süresiz olarak tek yanlı ateşkes ilan etti. Bu ilanla birlikte kamuoyu başlıca iki sorunu tartıştı:

1- PKK'yi ateşkes ilan etmeye iten nedenler nelerdir?

2- Ateşkes kararı ve onunla birlikte şartlı olarak gündeme getirilen "silahların bırakılması ve yasal çalışma" önerisi taktik bir manevra mıdır? Yoksa PKK çizgisinde stratejik bir dönüşümün ifadesi midir?

Elbette bu yönde sorular soranlar en başta devrimciler ve sosyalistlerdir.

Burjuva medyasının etkisi altındaki halk kitleleri ise "PKK bitti" sloganı etrafında yorumlar yaptılar. Türk şovenistleri işi daha da ileri götürerek, "PKK imha olacağını anladı, kurtulmak ve zaman kazanmak için manevra yapıyor. Ordu durmamalı PKK'ya son darbeyi vurmali" diyorlardı. Özellikle bölgede görev yapan askeri ve sivil memurlar bu görüşün hararetli savunucularıydılar. Kürt halkı ise öncelikle kısa bir süre içinde olsa silahların susmasının gündeme gelmesine sevindi. Bu belki birazcık safça bir beklentiydi, ancak artık cangüvenliği bile kalmamış halk için sadece umut bile değerlidir. Ateşkes kararından sonra; halkın umutlarını demogojilerle çok iyi kullanan Süleyman Demirel ve Erdal İnönü Kürdistan'da sempati gezilerine çıktılar. Doğrusu umduklarını da buldular. Halk, PKK'nin adımından sonra gözünü devlete dikmiş ve devletin atacağı adımları bekler olmuştular. Bunun beklentisi ve umuduyla, koalisyon hükümetinin kuruluş

sürecinde olduğu gibi meydanlara çıkıp Demirel ve İnönü'yü alkışladı. Kürdistan halkının sosyal davranışındaki bu dalgalanma gayet öğreticidir. Nedenlerine inildiğinde pek çok politik sorunun, hatta neden PKK'nin ateşkes ilan ettiğinin cevabı da burada bulunur.

Başta PKK'nin ateşkes kararıyla ilgili ortaya koyduğumuz sorulara dönersek:

Savaşın iki gücün, birbirileri ile savaşmaları gibi ateşkes ve hatta barış yapmaları gayet normaldir. Önemli olan bu adımların neden atıldıkları ve kime yardığıdır. Düşmanını kuşatmış ve zafere yaklaşmış bir tarafın ateşkes ilan etmesi beklenir bir şey değildir. Ateşkes her iki tarafın az çok denge kurduğu kayıpların ve kazançların bu denge üzerinden paylaşıldığı bir ortamda gerçek anlamını bulur.

Şurası açık ki; PKK'nin ateşkes ilanı tam olarak yukarıda belirttiğimiz denge durumuna uymuyor. Bunun en önemli göstergesi TC'nin ateş kesmemesi ve daha şiddetli bir şekilde sürdürmesidir. Savaşı ısrarla sürdürmek isteyen taraf TC'dir. Bu istem de boşuna değildir. Yakaladığı bir halkadan hareketle gerillayı tümden yenmese de etkisiz hale getirmek istiyor. Zayıf halka, Kürdistan'daki halk kitesidir. TC, gerillaya karşı savaşı halka karşı savaşa dönüştürmüştür. Faali meçhul cinayetler, katliamlarla halk sindirilmiştir. PKK ise halkı bu saldırılara karşı koruyacak savunma olanaklarını geliştirememiştir. En kötüsü halk kendi güvenliğini sağlayacak öz siyasi ve askeri örgütlenmelerden yoksundur.

Savaş Kürdistan toplumunda önemli tahribatlara yol açmış ve açmaktadır. TC, savaşı daha da boyutlandırma eğilimindedir. Bizce azda olsa bu şiddetin dozajını azaltmak ve halkın yaşadığı tahribatları asgariye indirmek isteği PKK'yi ateşkes kararını almaya iten önemli nedenlerden bir tanesidir.

Diğer bir neden, PKK'nin askeri mücadeleyi fetişleştirmesi ve politik mücadele-askeri mücadele dengesini oturtamamasıdır. PKK, az çok lojistik destek sağlamış ve uygun coğrafyaya yerleşmiş bir gerilla çekirdeğinin eylemleri ile, kitleleri politikleştirme, örgütlenme ve bu temelde giderek gerilla savaşını halk savaşına dönüştürme çizgisini izlemiştir. Dışardaki kamplardan gelen ve ülkeye yerleşip eylem yapan PKK gerillaları, gerçekten de giderek büyümüş ve yaygın bir kitle desteği kazanmışlardır. PKK'nin İsmail Beşikçi tarafından "İlk Kurşun" teziyle açıklanan bu çıkışı; Latin Amerika gerilla hareketinin "FOCUS" anlayışıyla uyumluluk göstermektedir.

"Focus" anlayışı, her ne kadar silahlı propaganda hareketinin ve daha sonra gelişecek gerilla hareketinin başlatılması için "**asgari bir kitle temeli**" gereğini içeriyorsa da, bu "asgari temel" in sınırları çok göreceli olduğu için genel bir tespit olmaktan öteye gitmez.

Elbette bir gerilla grubu iktidara karşı dev-

rimci silahlı eylemler geliştirebilir ve bunu bir politik harekete dönüştürebilir. Ancak devrimci bir hareket başlatmak ayrı devrimi zafere götürmek ayrı şeydir. Devrimin zaferi için, kitlelerin kendi yaratıcı güçleri ile devrimci hareket içerisinde aktif olarak yer almaları zorunludur. Bu katılım kendiliğinden olmaz, belli bir politik eğitim ve bilinci, belli bir tecrübeyi belli araçları, yöntemleri ve örgütleri gerektirir. Silahlı propaganda ve gerilla savaşının düzenin baskıcı ve halk düşmanı yüzünü açığa çıkarıp kitleleri bu temelde politik olarak eğittiği doğrudur. Ancak; günümüzde şiddetin, işkencenin her türlüşünü yüksek bir teknolojiyle uygulayan burjuva devletinin saldırıları altında, kitleleri gerektiği gibi eğitip örgütlemek ve devrim hareketinin özneleri yapmak mümkün müdür? Açıktır ki bu çok zordur. Savaş sürecinde ağır saldırı ve darbeler nedeniyle halkın ve devrimci hareketin en önde bulunan unsurları yok olurlar. Savaş herşeyi kendisine bağımlı kılar ve pek çok şeyi yiyip bitirir. Bu süreç içerisinde eğer sağlam bir teorik-politik önderlik oluşmamışsa ve sağlam bir politik kitle temeli yoksa, uzun süre savaşı sürdürmek imkansızlaşır ve savaş devrimci hareketi tüketir.

Gerilla stratejisi kırları burjuvazinin "yumuşak karnı" olarak görür. Burada anlatılmak istenen burjuvazinin kırlarda (coğrafik ve sosyal engeller nedeniyle) tam bir denetim kuramamasıdır. Bu gerçekten hareketle gerilla; kırlarda üstlenip mücadele yürütür. Ancak belirtilen durum günümüz koşullarında ne kadar geçerlidir? Kırlar hala aynı oranda burjuva iktidarının "yumuşak karnı" mıdır? Elbette bu tespitin hala belli bir geçerliliği olmakla birlikte, eskisi gibi bir geçerlilikten söz etmek mümkün değildir.

Birkere kır eski kır değildir. Köylülük nüfusça azalmış ve sınıfsal olarak homojenliğini yitirip çeşitli sınıflara bölünmüştür.

Diğer yandan burjuvazinin yüksek askeri teknolojisi karşısında kırmın coğrafik engelleri ne kadar direnebilirler? Buradan "artık gerilla hareketlerinin dönemi kapandı" sonucuna gitmiyoruz. Bu doğrudur değildir. Söylemek istediğimiz gerilla hareketinin yada silahlı mücadele biçiminin, eskisi gibi olamayacağıdır. Şiddet zamanında ve uygun yerde kullanılmazsa, kullanıyı vurur. Bu genel ilkedden hareketle, gerilla hareketlerinin; politik mücadele-silahlı mücadele, şehir alanı-kır alanı dengesini çok iyi oturtmaları gerektiğini söyleyebiliriz. Şehirler bugün burjuvazinin kalesi olabilirler ancak kapitalizmin gelişmesiyle proletaryaya sınıfı da gelişmiş ve böylece şehirleri zapt edecek güç yine şehirlerin içinde doğmuştur.

Bir gerilla hareketinin zafere ulaşmasında doğru bir ideolojik-politik önderlik, sağlam bir örgütlülük ve örgütlü halk desteği belirleyici rol oynamakla birlikte, savaşın teknik unsurlarının da zaferin kazanılmasında önemli bir rolü vardır. Bir halk sömürgeci boyunduruk altında yaşamak

istemeyebilir hatta ulusal taleplerinin bilincinde olabilir. Ancak sömürgeciler ağır katliamlar ve işkenceler uyguluyorlarsa, kitle de buna karşı kendisini savunacak teknik olanaklardan yoksunsa istesede istemesede bu boyunduruk altında yaşamak zorundadır. Kısaca zaferi istemek yetmez, aynı zamanda zaferi götüren yöntem ve teknikler de yaratılmalıdır.

Başta sorduğumuz 2. soruya gelince: Şu var ki; PKK'nin güçlü devrimci dinamikleri vardır. En başta 10 bine yakın bir gerilla ordusu, bunun iki katıda milis kuvveti vardır. Yine Kürt yoksul köylüleri, şehir ve kır küçük burjuvazisi PKK'ye önemli bir destek vermektedir. Bu bünyesiyle PKK'nin düzenin sınırları içerisine sığması zordur. Ancak bu yinede ihtimal dışı değildir. Ateşkes sürecinde bu yönde yapılan bir dizi açıklama dışında, enson açıklanan "Ateşkesin derinleştirilmesi için savaşın yoğunlaştırılması" taktiği bu yönde atılmış ciddi bir adımdır. Türk tekeli burjuvazisi, emperyalistlerin tavsiyeleri doğrultusunda adımlar atarsa, bugünkü yoğun çatışmanın ardından TC ile PKK'nin dolaylı olarak masaya oturması ve Kürtler için bir dizi reformun yapılması mümkün olabilir. ABD politikası doğrultusunda hareket eden Çiller'in başbakan olması bu olasılığı güçlendiren bir etkidir.

Devrim, Sosyalizm ve Emperyalizm

Çağdaş Kürdistan Ulusal Kurtuluş Hareketi tarihsel-ulusal kaynaklara sahip olduğu gibi, uluslararası devrimci ve sosyalist hareketten önemli ölçüde beslenmiştir. Ulusal hareketin tarihi zaafı ve bu zaafının güncel mücadele üzerindeki etkileri üzerinde çokça duruldu. Ancak diğer kaynak yani uluslararası devrimci ve sosyalist hareketin eksiklikleri ve bu eksikliklerin bugünkü mücadele üzerindeki etkileri yeterince tartışılmadı. Halbuki güncel durum böylesi bir tartışmayı zorunlu kılıyor. Biz böylesi bir tartışmaya giriş oluşturacak bazı düşüncelerimizi açıklamayı yararlı görüyoruz.

Ulusal hareketin sorunlarını ancak onu çevreleyen şartları irdelediğimizde kavrayabiliriz. Gerek ulusal hareketin gerekse de dünya devrimci hareketinin yaşadığı geriye çekiliş süreci, emperyalistlerin geliştirdiği saldırı taktiklerinden bağımsız ele alnamaz.

Sosyalizmin çöküşünün nedenlerini sadece eski sosyalist sistemin iç koşullarında aramamalıyız. Sosyalizm doğası gereği ulusal çitlere sığmaz, "yayılmacı"dır ve evrenseldir. Anti-kapitalist, eşitlikçi ve özgürlükçü yanı ile dünyanın her yerindeki ilerici, devrimci güçlerle ortak bir cephe oluşturur. Sosyalizmin dünyada zaferi için bu cephenin her yerinde emperyalizmin zincirlerinin bir bir kırılması zorunludur. Başka bir ifadeyle bağımlı ve sömürge ülkeler emperyalizmin dayanakları olmaktan çıkarılmadıkça sosyalizmin dünya üzerinde zaferi ve emperyalist-

kapitalist sistemin çöküşü mümkün değildir.

Eğer bugün sosyalist kamp çökmüşse (tek tek sosyalist ülkelerin varlığı bu gerçeği değiştirmez) bu gerçek devrim ve ulusal kurtuluş hareketlerinin son 20 yıl zarfında yaşadığı yenilgi ve geri çekilişler kavranılmadan açıklanamaz. Devrim ve sosyalizm cephesi organik bir bütündür. Nasıl ki; emperyalizm sömürge ve bağımlı ülkelerdeki sömürden besleniyorsa, sosyalizmde bu ülkelerdeki devrimlerden beslenmek zorundadır. Devrim hareketinin yenilgisi sosyalizmin yenilgisiyle eş anlamlıdır. Elbette bu iki yönlü bir ilişkidir. Ancak ilişkinin esas yönü devrimden sosyalizme olan yönettür.

Dünya devrimci ve sosyalist hareketi teorik ve pratik anlamda geri kalmıştır. Bir anlamda kapitalizmin eşitsiz gelişimi devrimci hareketin de çarpık gelişmesine yol açmıştır. Bağımlı ve sömürge ülkelerde kapitalizmin, buna bağlı olarak sosyal yaşam olanaklarının, yayın, eğitim ve öğretim sistemlerinin geç gelişimi, bu ülkelerde aydınlanma hareketini geciktirmiş, sosyalist klasiklerin ve diğer devrim hareketlerinin dökümanlarının geç tercüme edilmesi aynı şekilde bu eserlerin tam anlamıyla özümsemiş bulunulan ülke şartlarına göre geliştirilmemesi; bilimsel sosyalizm teorisinin ve pratiğinin gelişip zenginleşmesini engellemiştir. Tam tersine, önemli ölçüde bu eserler dogmatik bir şekilde tekrar edilmiştir. Bu ideolojik dogmatizm kendisini, pratik anlamda taklitçilik şeklinde göstermiştir. Türkiye'de 1970'li yıllarda ortaya çıkan THKO, THKP ve TKP-ML bu türden hareketlerdir.

60'lı yıllardan bu yana, emperyalizm işbirlikçileri ile birlikte devrimlere karşı her alanda sistemli çalışmalar yürütürken, devrimci hareketler çoğunlukla sosyalist ülkelerin desteğinden yoksun bir şekilde, deneme -yanılgı yöntemlerle ve elde bulunan kısımlarla birbiri ardısıra yenilen "gerilla savaşları" başlattılar. Emperyalistler bağımlı ve sömürge ülkeleri adeta laboratuvar olarak kullanmış, buralarda uzmanlar aracılığıyla sosyal ve psikolojik analizler yapmışlar, devrim hareketlerinin zayıf noktalarını tespit edip bu bilgileri oluşturdukları stratejik planlama merkezlerinde işleyerek karşı-devrim hareketlerini örgütlemişlerdir. Kontr-gerilla, darbeler, parayla satın alma, psikolojik kampanyalar propagandalar... Bu yöntemler devrimci hareketlere karşı geliştirilmiş, sistemli bir şekilde uygulanmış ve önemli sayılabilecek bir başarı sağlanmıştır. Emperyalistlerin devrimci hareketlere karşı kullandığı en önemli silah şiddet olmakla birlikte bu şiddet rastgele ve tek başına kullanılmamıştır. Özellikle ABD emperyalistlerinin devrim hareketlerine karşı yürüttüğü mücadele çok kapsamlıdır ve uzun vadeli bir plan çerçevesinde yürütülmüştür.

1960'lı yıllarda ABD emperyalizmi devrim hareketlerine karşı "**Ulusal Güvenlik Doktrini**" ni

geliştirdi. "**Ulusal Güvenlik Doktrini**, uluslararası komünizmin amacına ulaşmak için toplumu içten çökertmeyi amaçladığını savunuyordu. Bu iç düşmana karşı tüm metodlarla, yasaların dışında da, mücadele edilmesi gerekiyordu. Bilimsel yöntemlerle işkence, silahlı kuvvetlerin yüksek kumandasına bağlı pramiller çeteler ve rejim karşılarının öldürülmesi Ulusal Güvenlik Doktrini'nin ayrılmaz parçalarıdır."

"Ulusal Güvenlik Doktrini daha sonra ek bir unsurla genişletildi: Ayaklanmaya Karşı Mücadele "**Counter-insurgency**" ile. Bu altmışlı yıllarda gerilla hareketlerinin ortaya çıkışına bir yanıtı ve gerilla hareketleri de Ulusal Güvenlik Doktrini'ne bir cevaptı. "**Counter-insurgency**" ağırlığı, gizli servislerin geliştirilip güçlendirilmesine, baskı metodlarının incelenmesine ve basın faaliyetine verdi. İnsanların kafasını da fethetmek gerekiyordu. ABD dostu medyalar milyonlar akıtıldı, sağ gazeteciler finanse edildi ve uluslararası basın kuruluşları, insan hakları ve basın özgürlüğünün ABD yorumuyla donatılıp yetiştirildi. "İllerleme İttifakı"nın eski fikri toprak reformu da yeniden mezardan çıkarıldı ve örneğin Guatemala ve El Salvador'da sınırlı bir şekilde uygulandı. Ayaklanmaya karşı önlem alıcı mücadelenin anlamı, balığın, gerillanın hareket ettiği suyu zehirlenkti."

"60'lı ve 70'li yılların Ulusal Güvenlik Doktrini çerçevesinde kurulan faşist diktatörlükler, ömürlerini bitirdiklerinde, ABD "**Demokrasi Projesi**" (**Project Democracy**) planı ile faşist diktatörlüklerden demokrat maskeli sivil faşist diktatörlüklere yumuşak geçiş sağlamaya çalıştı. Bu küstürülen kitlelerin tekrar kazanılması devrimci odaklanmaların dağıtılması anlamına geliyordu." (Gaby Weber-Gerilla Bilanço Çıkarıyor-Belge Yay)

Görüldüğü üzere emperyalistler başlangıçta devrimci hareketlere karşı kullandıkları "salt zor"u daha sonra; istihbarat, ideolojik-propagandif kampanyalar ve ince politik manevralarla takviye etmişlerdir. Devrimci hareketlerin bu gelişmelere tepkisi; Gerilla Savaşı biçiminde silahlı mücadelenin geliştirilmesi olmuştur. Gerilla Savaşı'na askeri olduğu kadar politik bir misyon yüklenmiş, burjuvazinin geliştirdiği yeni ideolojipolitik taktiklere de yine bu savaş biçimiyle karşılık verilmeye çalışılmıştır. Bilindiği gibi bu gerilla hareketlerinin bazıları başarıya ulaşmış ancak özellikle Latin Amerika ve Uzak Doğu ülkelerinde pek çok gerilla hareketi yenilgiye uğratılmıştır. Emperyalistler şiddetle ezdikleri bu devrimci hareketleri daha sonra geliştirdiği yeni taktiklerle düzen içine çekmeye çalışmıştır. Ancak o dönemde dünyada sosyalizm ve devrim güçlerinin güçlü konumu nedeniyle, söz konusu taktikleri geliştiren emperyalistler tam olarak amaçlarına ulaşamamışlardır.

Sosyalist kampın yıkılmasından sonra ise "**Ulusal Güvenlik Doktrini**" yerini "**Uluslararası**

"Güvenlik Doktrini" ne yani **"Yeni Dünya Düzeni"** doktrinine bırakmıştır. Bugünün tek kutuplu dünyasında emperyalistlerin manevra alanı daha geniştir. Emperyalistler bugün; sosyalizmin bittiğini, bu anlamda da devrimde ve sosyalizmde ısrar etmenin anlamlı olmadığını yayararak, devrimci hareketleri rotalarından saptırıp düzen içerisine çekmeye çalışıyorlar. Bu amaçla kullanılan yol çoğunlukla siyasi-diplomatik yoldur. Sosyalizm ve devrim umudunun zaafa uğraması kitlelerin moralini bozmuş ve O'nları emperyalistler tarafından daha rahat kontrol edilebilir hale getirmiştir. Bu durum kitleler için geçerli olduğu gibi devrimci ve sosyalist hareketler içinde geçerlidir. Birçok hareket geçmişini yadsıyıp kapitalist sistemle uyumlu hale geldi. Bir çoğu da daha ileri gidip tamamen saf değiştirdiler. Emperyalistlerde bu sağa kayanların kervanını gittikçe kalabalıklaştırmanın çabası içerisindedir.

Dünya devrimci hareketinin en önemli zaafı yaratıcı-geliştirici olamamasıdır. Özgül bazı tespitler ilkeselleştirilmiş, bilimsel sosyalizmin temel ilkeleri ise yeterli titizlikte uygulanmamıştır. Özgül tespitlerin ilkeselleştirilmesi daha çok devrim ve mücadele biçimleri konusunda olmuştur. Örneğin bugünkü devrimci hareketlerin gerilla savaşı yada Halk Savaşı alanındaki taktikleri 30-40 yıl öncesinin taktikleri ile aynıdır. Emperyalistler bu alanda karşı önlemler geliştirirken Devrimci hareketin yöntemlerinde niteliksel bir sıçramaya rastlamıyoruz.

Sağa kayış bir anlamda; devrimci mücadelenin gereklerini yerine getirmeme yada düşmana karşı doğru taktiği geliştirmekten kaynaklanıyor. Bugün ulusal hareketin yaşadığı durum yukarıda saydığımız eksikliklerle ilintilidir. Ulusal hareket dünya devrimci hareketinin eksikliklerini kavrayıp aşma noktasında çok başarılı olmadığı gibi, Kürt ulusal hareketinin tarihsel zaaflarının aşılmasında da fazlaca başarılı sayılmaz. Örneğin; 92'Newroz'unda "Biz Şeyh Sait'in düştüğü hataya düşmeyeceğiz" denildiği halde elde edilen sonuç pek içaçıcı olmamıştı.

Dünya devrimci ve sosyalist hareketleri gibi, Kürdistan devrimci ve sosyalist hareketleri de teorik-pratik alanda derin bir yenilenme sürecine girmelidirler. Gericilemiş ve işe yaramaz hale gelen yanlar terkedilmeli, hareket; bilimsel ve devrimci dinamikler üzerinden geliştirilmelidir.

Ulusal Kurtuluş Cephesine Doğru

PKK ateşkes ilanı ile birlikte yurtsever güçlere karşı tavırlarını da değiştirdi. Bu değişiklik henüz niteliksel bir dönüşümü ifade etmiyorsa da yinede bir değişimin olduğu kesindir. PKK'nın son yaklaşımı, çok önceleri yurtsever güçler arasında oturulması gereken ilişkileri ifade etmektedir. Bir açıdan PKK çoktandır yadsıdığı gerçekleri kabul etmek zorunda kalmıştır. PKK uzun süre; sömürgeci kabul ettiği güçlerle "stratejik ittifak"lar ge-

liştirirken esas ittifak güçleri olan yurtsever örgütlerle ilişkilerini, bırakalım taktik ittifak düzeyini, "düşmanlık" ilişkileri düzeyinde tuttu. Bugün fiilen bir gerçeğin kabulü söz konusudur. Ancak PKK daha önce ajan, işbirlikçi dediği güçlerle bugün nasıl dost olduğunun gerekçesini ifade edememektedir. Talabani ile bir hafta öncesine kadar düşman olan Abdullah Öcalan, bir hafta sonra Talabani ile samimi bir dost havasına bürünebilmektedir. Bu mümkündür, düşmanlar dost olabilir. Objektif olarak birbirlerinin dostu olanlar da subjektif çitler kırıldığında çok rahat bir şekilde, kısa sürede dost olabilirler. Bu açıdan Abdullah Öcalan ile Talabani yada Abdullah Öcalan ile Kemal Burkay'ın kısa sürede dost olmaları normal karşılanabilir. Ancak devrimci politika teori ile pratiğin uygunluğu ve tutarlılığı üzerinde yürür. Devrimciler "dün dündür bugün bugündür" anlayışı ile politika yapmazlar.

Bugün ne Talabani'nin nede Burkay'ın niteliği değişmiştir. PKK'da çok fazla değişmemiştir ve bu durumda bu hareketler dost olabiliyorlar. O halde geçmişte neden dost olmadılar? Bunun nedenleri nelerdir? Yada geçmiş politikalar doğru muydu? PKK kimseyle dost olmamalıydı? Bu soruların cevapları taraflarca açık ve doğru şekilde bulunmazsa, yeni ilişkiler güven temelinde sağlıklı bir şekilde gelişmez. Bu yolda oluşturulacak birliklerden de kimseye hayır gelmez.

Bu açıklamalardan PKK'nın diğer yurtsever güçlerle dost olmasını istemediğimiz, geçmişin bir takım tatsız olaylarını kurcalayıp birliğin önüne engel yapmak istediğimiz anlamı çıkartılmamalıdır. Tam tersine güçlü ve samimi bir birlikten yanayız. Böylesi bir birliğin yolunun her yurtsever gücün hatalarından arınmasından geçtiğini söylüyoruz. Kimseye "özeleştir ver" dayatmasını da getirmiyoruz. Sadece devrimci hareketin uyması gereken "teori ile pratiğin tutarlılığı", "açıklık ve dürüstlük" ilkesini hatırlatıyoruz.

Bugün ulusal güçler arasında oluşturulacak bir birlik bilinen klasik anlamı ile bir ulusal kurtuluş cephesini ifade etmez. Çünkü UKC, değişik sınıfları temsil eden, savaşçı ulusal güçlerin düşman blokuna karşı devrimci alternatifi yükselttikleri bir yapıdır. Kürdistan'a bakıldığında savaşçı tek örgütün PKK olduğu görülecektir. Bu durumda, diğer yurtsever güçler savaş cephesinin birer mevzi olmaktan uzaktırlar ve ancak destekçi konumuna sahiptirler. Bu Kürt UKM'nin özgün bir yanındır. UKC'nin diğer ayaklarına kavuşması, Kürt halkının politikleşmesi, çeşitli sınıfların özellikle proletaryanın- kendi öz örgütleri ile mücadeleye katılmasına bağlıdır. Bu nedenle proletarya sosyalistleri bir yandan UKC'nin sağlam temellerde örülmesini savunurken diğer yandan proletaryanın bu cephe içerisinde tarihsel görevlerini yerine getirmesine çalışmalıdırlar. Bu görevin yerine getirilmesi bir proleter sosyalist örgütün yaratılmasını şart koşar,

Bir Kez Daha Sosyalistlerin Birliği Sorunu Üzerine

Sosyalistler Olarak Kendimizi Hep Birlikte Yeni Zaferlere Hazırlamalıyız

Hamdi KARTAL

Bu güne kadar sosyalistlerin birliği konusunda zamanlı, zamansız, yerli yersiz, haklı haksız çok şey yazıldı ve söylendi. Hala da yazılıp söylenmektedir. Hiç kuşku yok ki, bu sorunun kendisi sorun olmaktan çıkmadıkça da haklı olarak üzerinde çokça yazılıp söylenmeye devam edilecektir. Bunu yadırgamıyoruz. Tam tersine, bunun gerekli olduğuna da inanıyoruz. Çünkü bir sorun kendisini çözümü konusunda somut olarak dayatıyorsa, kaçınılmaz olarak o konu gündemde kalmaya ve tartışılmaya mahkumdur. Bu önkabülden hareketle, biz de sorunun kazandığı aciliyeti dikkate alarak ve pratikte somut yankı bulmasını temenni ederek en genel hatlarıyla bir kez daha bu konuya değinme gereği duyuyoruz. Amacımız bu konuda "bir şeyler söylemiş olmak için bir şeyler söylemek" değil; tam tersine bu tutumdan özellikle uzak durarak, yeniden güncellik kazanan sosyalistlerin birliği yönündeki çaba ve istemlere omuz vermek ve ivme kazandırmaya çalışmaktır.

Çünkü, günümüzde sosyalistlerin örgütsel birliği sorunu kendisini sadece Kürdistan özelindeki sorunlara pratik müdahale ve çözüm açısından değil; aynı zamanda dünya genelinde sosyalistlerin aleyhine işleyen olumsuz süreci geriye döndürme mücadelesine güç katma, ivme kazandırma açısından da ivedilik kazanmıştır. Bu sorun kendisini, üzerinde tartışma götürmeyecek kadar yakıcı kılmıştır ve biz komünistler açısından esas sorun da ; bu güncel tarihsel görevin yüklediği devrimci sorumluluğu pratik olarak yerine getirme yönünde gerekli duyarlılığı ve basireti gösterip gösteremeyeceğimiz noktasında düğümlenmektedir. Çünkü, Emperyalist, kapitalist sistemin dünya genelinde bütün gücüyle devrim ve demokrasi güçlerine karşı her yandan saldırıları yükselttikleri bir dönemden; buna bağlı olarak sosyalizm aleyhine işleyen çok kritik bir süreçten geçmekteyiz. Bu gerçek günümüzde

bütün sosyalist çevrelerin ortak kabulüdür. Bazı sorunların çözümünün çarelerini aramak için kuşkusuz bu kabul gerekli ama yeterli değildir. Bu kabulün yanı sıra bu kabulün gerekli kıldığı pratik eylem ağını da kesintisiz bir biçimde örmek gerekiyor. Bu gerçekten hareketle; içinde bulunduğumuz dönemdeki görevlerimizi çok iyi kavramak ve eylemlerimizi ona göre biçimlendirmek zorundayız.

1917 Ekim Sosyalist Devrimiyle kurulan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yanısıra, 2. Dünya Savaşı sonrasında kurulan "sosyalizm yönelimli" demokratik ülkelerin varlığı sonucunda dünyada oluşan güçler dengesi artık yok. Bu denge kapitalizmin lehine, devrim ve demokrasi güçlerinin aleyhine bozuldu. Komünistler canları ve kanları pahasına kapitalizmden zorla koparıp aldıkları mevzilerin büyük çoğunluğunu yeniden burjuvaziye kaptırdılar. 19. yüzyılın ortalarından bu yana komünistler dünya genelinde ilk defa saldırı pozisyonlarını kaybedip savunma konumunun da gerisine düştüler dersek, bugünkü nesnel gerçekliği hiç de abartmış olmayız.

Bu güne kadar sosyalistlerin birliği konusunda zamanlı, zamansız, yerli yersiz, haklı haksız çok şey yazıldı ve söylendi. Hala da yazılıp söylenmektedir. Hiç kuşku yok ki, bu sorunun kendisi sorun olmaktan çıkmadıkça da haklı olarak üzerinde çokça yazılıp söylenmeye devam edilecektir. Bunu yadırgamıyoruz. Tam tersine, bunun gerekli olduğuna da inanıyoruz. Çünkü bir sorun kendisini çözümü konusunda somut olarak dayatıyorsa, kaçınılmaz olarak o konu gündemde kalmaya ve tartışılmaya mahkumdur.

Yıllardan beri süregelen devrim dalgasındaki düşüşün dünyada yarattığı olumsuz etkiye, son yıllarda reel sosyalizmin çöküşü de eklenince dünya devrim ve demokrasi güçlerinin safalarında mevzilerden geri çekilme, çözülme, dağılma, sosyalizme inançsızlık ve kapitalizme adaptasyon eğilimleri oldukça güçlendi. Bu gerici dalgayı geriye çevirmek gerek ve bunu da ancak ve ancak sosyalistler başarabilir.

Sosyalist cephedeki bu olumsuz gelişmeye bağlı olarak uluslararası burjuvazi, dünya devrim güçleri karşısında elde ettiği ve gelecek tarihsel süreçlerde bir daha hiçbir zaman elde etme şansını bulamayacağı bu "geçici zaferi" en son sınırına kadar kullanarak, sosyalist güçlere uzun vadede tedavisi mümkün olmayacak boyutlarda ağır darbeler vurup, devrimci saflarda derin tahribatlar yaratmak istiyor ve bunu da belli oranda başarmış durumdadır.

Ortaya çıkan bu yeni durum kuşkusuz dünya genelinde uzlaşmaz sınıfların karşılıklı pratik konumlanışlarını da kaçınılmaz bir biçimde yeniden belirleyip ona yeni şekiller verecektir. Ki, uluslararası burjuvazi bu tarihsel süreçte kendi nihai çıkarları doğrultusunda güncel taktik görevlerini çoktan belirledi. Bu görev; dünyanın bütün gözeneklerine sermayenin eksiksiz nüfuz edeceği/edebileceği; sosyalizmsiz, devrimsiz ve demokrasiziz kapitalist "Dünya Düzeni"nin yeniden inşasını başarabilmektir. Uluslararası burjuvazi bütün gücüyle bu görevi başarabilmenin çabası içindedir. Bu tarihsel süreçte kendi nesnel konumunu siyasal olarak belirleyemeyen ve kendi bağımsız sınıf eylemini pratik olarak örgütleyemeyen güç ise proletaryadır. Proletarya sınıf olarak ulusal ve uluslararası arenada kendi adına her düzeyde örgütsüz ve eylemsizdir. Hatta bunun da ötesinde, burjuvazi tarafından ideolojik hegemonya altına alınan proletarya, yüzünü kapitalizme ve sırtını da kendi güncel ve nihai çıkarlarına karşı çevirmiş durumdadır.

Kendi devrimci eylemimizle emekçilerin yada insanlığın nihai kurtuluşunun maddi öncülerini bugünden hazırlamak gibi zorunlu bir tarihsel görevle karşı karşıya olan biz komünistler, ne pahasına olursa olsun burjuvazinin kazanmış olduğu bu geçici zaferi en kısa zaman dilimi içinde burjuvazi için yeniden hüsrana dönüştürmek; yani, burjuvaziye karşı yerel ve genel düzeyde yeniden derlenip toparlanarak genel bir saldırıya geçip, emperyalist kapitalist sistemin çok yönlü saldırılarını yeni devrimlerle karşılamak zorundayız. Bunun içinde mümkün olan en kısa süre içinde bulunduğumuz savunma konumundan

çıkıp döneme denk düşecek ve O'nun somut ihtiyaç ve istemlerine pratik olarak yanıt verebilecek genel bir saldırı düzeyine geçebilmenin maddi öncüllerin, daha açık bir ifadeyle; sosyalistlerin örgütsel-siyasal birliğini ve savaş örgütünü yaratıp sınıfı devrim için seferber etmek zorundayız. Bu zorunlu görevi başaramadığımız sürece ne ulusal ve ne de uluslararası alanda birleşik karşı-devrim güçleri karşısında bir tek kalıcı zafer dahi kazanamayacağız. Ancak bunu başardığımız oranda tarihsel süreci tersine çevirme ve geleceği kazanma şansına sahip olacağız. Bunun için kendimizi yeni zaferlere hazırlamak zorundayız. İçinde bulunduğumuz bütün olumsuzluklara ve karşı karşıya olduğumuz bütün zorluklara karşın bunun imkanlarını yaratmak ve geleceği doğrudan sınıf eylemimizle kazanmak zorundayız.

Uluslararası gelişme ve değişimlere bağlı olarak Kürdistan'daki bazı siyasi hareketlerin kendi politik konumlarını yeniden belirlemeleri sonucu sol saflarda önemli bir ayrışmanın ve netleşmenin yaşandığı herkesin malumudur. Bu nedenle günümüzde burjuva ve küçük burjuva milliyetçi güçler arasında olduğu kadar, sosyalist çevreler arasında da esasa ilişkin ortak noktalar oldukça öne çıkmış durumdadır. Mevcut ulusal ve uluslararası siyasal gelişme ve değişimlerin sonucunda, geçmişte kimi güçlerin siyasal birlik oluşturmalarının önüne dikilen ayrılık noktalarının bir çoğu da geçerliliğini yitirmiştir.

Sosyalist Güçler Arasında Siyasal Birliklerin Koşulları Olgunlaşmıştır

Geçmişte çeşitli hareketler arasında sosyalistlerin birliği konusunda çeşitli görüşme ve girişimler oldu ve hala da olmaktadır. Ama çeşitli nedenerle bu girişimlerin hiç birinden bu güne kadar kalıcı hiç bir sonuç alınamadı. Kalıcı hiç bir sonuç alınamadığı gibi, kimi çevrelerce bunlardan olumlu derslerde çıkarılamadı. Hatta bu girişimler, birlik konusunda samimi olmayan ve bir-

lik adına her durumda "kendi örgüt yapılarını dayatan" kimi çevreler tarafından da oldukça da istismar edildi ve sonuçsuz kalan her iyi niyetli girişimin ardından adeta bu sorunun hiçbir zaman çözümlenemeyeceği imajı çeşitli demogojilerle yığınların kafasına kazınmaya çalışıldı. Ne yazık ki, bu subjektif yaklaşımlar, her anın kendi özgül koşulları içinde verebileceği olumlu sonuçların doğumunu baştan dumura uğratarak sosyalist çevreler arasında güvensizlik eğilimlerini de güçlendirdi.

Kuşkusuz dünün hareket yapıları ve yaklaşımlarıyla bugünküler biraz daha farklı. Bugün düne göre öznel ve nesnel yanlarıyla farklı bir konum ve dönemle yüz yüzeyiz. Uluslararası gelişme ve değişmelere bağlı olarak Kürdistan'daki bazı siyasi hareketlerin kendi politik konumlarını yeniden belirlemeleri sonucu sol saflarda önemli bir ayrışmanın ve netleşmenin yaşandığı herkesin malumudur. Bu nedenle günümüzde burjuva ve küçük burjuva milliyetçi güçler arasında olduğu kadar, sosyalist çevreler arasında da esasa ilişkin ortak noktalar oldukça öne çıkmış durumdadır. Mevcut ulusal ve uluslararası siyasal gelişme ve değişmelerin sonucunda, geçmişte kimi güçlerin siyasal birlik oluşturmalarının önüne dikilen ayrılık noktalarının bir çoğu da geçerliliğini yitirmiştir.

Akılcı olmak zorundayız. Halihazırda, ya farklı kanallarda akan/ akmaya çalışan sosyalistleri ortak bir noktada birleştirip tek bir mecradan akmalarını sağlayarak sosyalist hareketi işçi sınıfı ve devrimden çıkarı olan toplumun ezilen diğer kesimleri için bir çekim merkezi haline getireceğiz, ya da var olan ama esasa ilişkin olmayan, "ayrılık noktalarını" yapay olarak derinleştirip mevcut dağınlığın sürmesini onaylayarak ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde esamesi okunmayan "edilgen" bir "güç" olarak kalmaya devam edeceğiz.

Söz konusu gelişmelerin sonucunda çeşitli söyleme sahip burjuva ve küçük-burjuva ulusal kurtuluşçu güçler tek tek grup düzeyini aşarak örgütsel, siyasal birlik sürecini yaşarken, sosya-

listler bu konuda zaman zaman yapılan görüşme ve tartışmalara karşın henüz ciddi sayılabilecek hiç bir adım atabilmiş değiller. Her ne kadar çeşitli sosyalist hareket ve çevreler sosyalistlerin birliği konusuna zaman zaman vurgu yapıyor ve bu konudaki tartışma ve görüşmelere katılıyorlarsa da, bir çoğunun bu konuda ısrarlı bir çabanın içinde olduğu söylenemez. "Biz de sosyalistlerin birliğinden yanayız ve herkese de birlik çağrısı yapıyoruz ama çoğu bu konuda samimi değil, çağrılarımıza olumlu yanıt vermiyorlar..." demek yetmez. Bu konuda samimi bir ısrara sahip olanlar herşeyden önce özel bir çabanın içinde olmalı ve bu güne kadar yapıla geldiği gibi, sosyalistlerin birliği adına çeşitli biçimlerde "kendilerini dayatmaktan" ve "nicel güç hesaplarından" uzak durmalıydılar.

Şu gerçeğin altını özellikle çizmek istiyoruz: Farklı mecralarda ve tarihlerde oluşan bugünün sosyalizm söylemli sol hareketlerin bir çoğunun arasında geçmişte siyasal-örgütsel birliği önleyecek derecede önemli sayılabilecek ayrılık noktaları bulunmuş olsada, geline aşamada bilinç ve yetenekleri oranında sosyalizmde ısrar eden mevcut güçleri örgütsel olarak ortak bir noktada birleşmeye zorlayan faktörler oldukça fazladır. Ülkemiz somutunda sosyalizmi bu günün sorunu olarak ele alıp bunda ısrarlı olanlarla, sosyalizmi "belirsiz bir tarihsel sürecin sorunu.." "bugün biz komünistlerin değil; gelecek kuşakların karar vermesi gereken bir sorun...", hatta zaman-zaman bu utangaçça inkar sınırının ötesine geçerek." gerçekleşmesi hiç bir zaman mümkün olamayacak boş bir ütopya..." vb. demogojileriyle burjuva ulusal kurtuluşta karar kılan dünün sosyalizm söylemli burjuva ve küçük-burjuva milliyetçi güçleriyle, sosyalist güçler, arasındaki ayrışma oldukça belirginlik kazanmıştır. Geline aşamada sosyalizmde ısrar eden güçler arasında siyasal-örgütsel birliği önleyen esas faktör ortak noktaların eksikliği değil; mevcut siyasal hareket ve çevrelerin subjektif yaklaşım ve eksiklikleridir. Birçok sosyalist çevrenin hala geçmişin hata ve zaaflarından kurtulamamış olması bunda önemli bir rol oynamaktadır. Sosyalist sol bu eksikliklerini gidermediği sürece bir arpa boyu dahi yol alamayacaktır.

"Gelişiyoruz, güçleniyoruz; hergeçen gün büyüyoruz. Bu işin tarihsel öznesi sadece ve sadece biziz..." vb. türden somut pratik ifadesi sa-

dece ve sadece birkaç yeni kadro ve taraftar kazanmaktan öteye geçemeyen bu türden ajitasyon ağırlıklı iddialarla bir yere varılamayacağı çok açık olarak görülmeli ve çok geç olmadan sosyalistlerin birliği konusunda gerekli adımlar atılmalıdır. Mesnetsiz iddialara sıkı sıkıya yapışarak sağılar diyaloğu sürdürmenin hiç kimseye yararı olmayacaktır.

Akılıcı olmak zorundayız. Halihazırda, ya farklı kanallarda akan/ akmaya çalışan sosyalistleri ortak bir noktada birleştirip tek bir mecradan akmalarını sağlayarak sosyalist hareketi işçi sınıfı ve devrimden çıkarı olan toplumun ezilen diğer kesimleri için bir çekim merkezi haline getireceğiz, ya da var olan ama esasa ilişkin olmayan, "ayrılık noktalarını" yapay olarak derinleştirip mevcut dağınkılığın sürmesini onaylayarak ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde esamesi okunmayan "edilgen" bir "güç" olarak kalmaya devam edeceğiz. Mevcut koşullar sosyalistlerin lehine değişmediği sürecede yakın gelecek, açısından başka bir şansımız yoktur. Kaldı ki, gerçekten işçi sınıfının örgütsel/siyasal birliğini isteyen ve bunda samimi olan bütün çevreler her şeyden önce kendi iç bütünlüklerini; örgütsel-siyasal birliklerini yaratarak burjuvazinin karşısına güçlü bir savaş örgütüyle çıkmak zorundadırlar. Bunu yaratamadıkları sürece emekçi yığınların güvenini kazanmaları ve onları doğrudan devrimci mücadeleye seferber etmeleri oldukça zordur. Çünkü, kendi iç örgütlenmesini; örgütsel-siyasal birliğini yaratamamış bir sosyalist hareket toplumun ezilen yığınlarını hiçbir zaman örgütleyemez, onlar için çekim merkezi olmaz...

Kendi devrimci eylemimizle emekçilerin ya da insanlığın nihai kurtuluşunun maddi öncülerini bugünden hazırlamak gibi zorunlu bir tarihsel görevle karşı karşıya olan biz komünistler, ne pahasına olursa olsun burjuvazinin kazanmış olduğu bu geçici zaferi en kısa zaman dilimi içinde burjuvazi için yeniden hüsrana dönüştürmek; yani, burjuvaziye karşı yerel ve genel düzeyde yeniden derlenip toparlanarak genel bir saldırıya geçip, emperyalist kapitalist sistemin çok yönlü saldırılarını yeni devrimlerle karşılamak zorundayız.

Günümüzde ne ulusal ne de uluslararası konjonktür esasa ilişkin olmayan ideolojik ayrıntılar üzerinde fırtına koparmamıza elverişlidir. Bu süreçte pratik-politik değeri olmayan bazı konularda ısrar etmenin ya da bu türden tartışmalara yeniden kapı aralamanın içinde bulunduğumuz bu süreçte ülkemiz sınıf mücadelesi açısından hiç bir pratik, politik değeri yoktur ve olmayacaktır da. Soruna neresinden bakılırsa bakılsın sosyalist solun örgütsel birliği sorunu somut bir ihtiyaç olarak kendisini sosyalistlerin önüne yakıcı bir biçimde dayatmış durumdadır. Bununla birlikte, sosyalist hareket ve çevreler bu sorunu çözümlenebilmek için mümkün olan en kısa sürede çeşitli çareler bulmak zorundadırlar. Sorunun çözümünü hızlandırma açısından somut bir öneride bulunmak gerekirse öncelikle şunu söyleyebiliriz: Sosyalistlerin örgütsel birliğinden yana olan bütün taraflarla birlikte tam yetkili bir komite oluşturulmalı ve bu komite aracılığıyla ortak bir birlik projesi hazırlanarak, belli bir zaman diliminin dışına taşmamak kaydıyla, bütün kadro ve taraftarların tartışma ve onayına sunulmalıdır.

Süreç; ayrıntılar üzerinde fırtına koparmaktan çok asgari noktalardan; Komünistler açısından olmazsa olmaz kabul edilen feodal ve kapitalist sömürü sisteminin proletaryanın önderliğinde devrimci bir tarzda yadsınarak proletarya diktatörlüğünün kurulup komünizme kesintisiz geçişin önkoşullarının hazırlanması proletarya partisinin ve enternasyonalizminin ve sosyalist demokrasinin ön kabulünden hareket edip, birleşmemizi ve toplumsal siyasal hayatı aynı çatı altında birlikte üretmek süreç içinde azami örgütsel-siyasal birlikleri gerçekleştirmenin olanaklarını yaratmıştır. Sosyalist hareket ve çevreler arasında örgütsel-siyasal birlik için her konuda azami ortaklar arama hatalı anlayışından kurtulmak zorundayız. Böyle bir yaklaşım içinde bulunduğu sürece birlik olayını gerçekleştirebilmeyi bir yana bırakalım; tek tek gruplar bazında dahi sağlıklı ve sancısız bir örgütsel iç işleyiş gerçekleşemez. Esasa ilişkin olmayan konulardaki farklılıklara toleranslı olmasını bilmek ve dayatmacı mantıktan uzak durarak nüans farklılıklarıyla birlikte, birarada yaşamasını öğrenmek zorundayız. Nüans farklarla uğraşp durmanın hiçbir anlamı yoktur. Akılıcı ve pratik

olmak zorundayız. Çünkü süreç bütün sosyalist güçlerden azami fedakarlık, sağduyu ve eylem beklemektedir. Bu süreçte ya akılcı davranıp bu günü ve geleceği kazanacağız ya da halihazırda hiç bir pratik değeri olmayan ayrıntılarda ayak direktip kaybedeceğiz.

Ülkemiz Sosyalistleri Örgütsel Birliklerini Mutlaka Ama Mutlaka Gerçekleştirmek Zorundadırlar!

Şu gerçeğin altını bir kez daha çizelim. Bu somut güncel görev bir an önce başarılabilmek için mevcut dağınıklığın önüne geçilmedikçe Kürdistan'daki sosyalist güçlerin sınıf mücadelesinde pratik politik değeri olan nesnel bir güç olarak tarih sahnesindeki devrimci rollerini oynayabilmeleri, bu günü bir yana bırakalım, yakın gelecek açısından dahi pek mümkün görünmemektedir. Bu iddiaya yüksek sesle itiraz edenler olabilir ama bu hiç de yerinde yapılan bir itiraz olmayacaktır. Eğer ajitasyonu bir yana bırakıp subjektif konumumuzla toplumsal-siyasal hayat arasındaki çelişkinin boyutu üzerinde birazcık da olsa ciddi ciddi düşünürsek, bunun bugün ve yakın gelecek açısından neden mümkün olamayacağını çok iyi görürüz. Ayrıca bunun için çok fazla kanıt sıralamaya da gerek yok. Sadece ülkemizde yaşanan son 15 yıllık politik süreç şöyle bir kabacada olsa dönüp baktığımızda dahi sosyalist hareketin her geçen gün güç kaybedip devrimci söylem düzeyinde, ideolojik bir güç olarak varlığını; toplumsal yaşamı doğrudan değiştirip dönüştürme noktasında her hangi bir pratik etki gücüne sahip olmadığını rahatlıkla görebiliriz. Keza, sosyalist güçlerin devrimci mücadelede çekim merkezi olmaktan çıkmaları, sadece karşı-devrimin azgınca saldırılarını sonucunda değil; bu faktörün yanı sıra esasta sosyalist hareketin örgütsel ve siyasal hataları yüzünden gerçekleşti. Acıdır ama günümüzde Kürdistan'ın sadece Kuzey parçasında değil; bütün parçalarındaki mevcut siyasal örgütlenmeler içinde pratik aktivitesi en düşük ve yığınlarla en gevşek, en zayıf bağına sahip olan güç sosyalist harekettir. Bu durum ülkemiz sosyalistlerinin ortak ayıbıdır ve ülkemiz sosyalistleri bu ayıptan kurtulamadıkları sürece de yığınlar nezdinde rüştünü ispat edemeyeceklerdir. Mevcut durumdan hareketle hiç kimse "sosyalist hareketin, politik sürece denk düşecek,

onun somut ihtiyaçlarına pratik olarak yanıt verebilecek yeterlilikte yetkin bir politik örgütlenmeyle yığınların karşısına çıktığını ama sosyalist güçlerin bütün çaba ve yeterli donanımlarına karşın, Kürdistan'ın geri sosyo-ekonomik ve soyo-politik yapısı gereği Kürt halkının sosyalizme yatkın olmadığını; mily-etçilikte ayak direktiğini ve bu yüzden de sosyalist hareketin yığınsal düzeyde örgütlenemediğini.." öne sürmesin. Bu iddialarda bulunmak eğer bilinçli olarak çarpık yaklaşımları, sosyalist çevrelerin hantallığını ve dağınıklığını kutsamak değilse, siyasal dar görüşlülüğünden başka bir şey değildir. Gerçekte somut durumun hiçte böyle olmadığını, mevcut problemin esas olarak sosyalistlerin hata ve eksikliklerinden kaynaklandığını ülkemizdeki her bilinçli sosyalist çok iyi biliyor. Keza, ülkemiz sosyalistlerinin önünü tıkayan bu problem çözümlenmedikçe ülkemiz sosyalistlerinin içinde buldukları bu handikapı aşamayacakları da herkesçe iyi biliniyor.

Sonuç olarak; Yazının başından beri bıktırıcısına bir çok kez döne döne vurguladık ve son kez bir daha vurgulamak gerekirse, uluslararası emperyalist kapitalist sistemin ve onun işbirikçisi sömürgeci devletlerin Kürdistan'daki her türden baskı sömürü ve katliamına son verip, Bağımsız, Demokratik ve Birleşik, Sosyalist Kürdistan'ı kurmak; diğer bir deyimle, proleteryanın enternasyonalist bayrağını Ekim Devriminin coşkusuyla yeniden her türden sömürünün burçları üzerinde dalgalandırmak istiyorsak, bunun maddi öncüllerini yaratmak zorundayız. Gerekirse, ki gerektiği kanısındayız, her kadro birlikte hareket ettiği yapı ve çevrelerin iç bünyesinde yeralan ve çeşitli gerekçelerle sosyalistlerin ortak bir mecrada akabilmelerinin önünde engel teşkil eden/etmeye çalışan sığ bentleri kırmalıdır.

* * *

Irak'a Suçüstü

Irak'ın 1988'de Kürtlere karşı kimyasal kullandığı bilim adamları tarafından yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda kanıtlandı.

Londra'da yayınlanmakta olan 'New scientist' dergisi, Mayıs '93 sayısında bilim adamlarının vardığı sonuçları özetleyen bir makaleye yer verdi. Makale, derginin Haber Editörü Yardımcısı olan Jeremy Webb'in imzasını taşıyor..

Saldırıya maruz kalan Güneyli Kürtler için Saddam'ın kimyasal silah kullandığı aşikardı; yaralıları tedavi eden doktorlar ve saldırdan hemen sonra Güney Kürdistan'a giderek Halepçe gibi kasabaları bizzat gören gazeteciler bakımından da durum oldukça açıktı: Evlerin içinde, eşiklerde ve sokaklarda kucak kucaka yatan insan cesetleri, şişmiş hayvan leşleri ve ölümcül sessizlik gösteriyordu ki Saddam, kullanılması uluslararası anlaşmalara göre suç sayılan kimyasal silahlarla kadın, çocuk, yaşlı demeden savunmasız Kürt halkını katletmişti. O günlerde, bu vahşice katliamın görüntüleriyle gazete sayfalarında ve TV ekranında yüzyüze gelmiştik.

Fakat, başta sömürgeciler olmak üzere birçok devlet bu vahşetin üzerini örtmeye çalıştılar; yaralıları tedavi eden doktorların doğru yönde rapor yazmalarını ve olay yerinde inceleme yapmak isteyen uluslararası çeşitli heyetlerin Güney Kürdistan'a girmelerini önleyerek, işlenmiş bir suçun kanıtlanmasını imkansız hale getirdiler. Henüz Saddam yönetimiyle petrol kavgasına girmemiş olan ABD, İngiltere, Fransa gibi devletler zoraki bir "protesto" ile yetindiler. Sözde "dünya barışı" ve silahsızlanma için Sovyetler Birliği'ni gözden çıkarabilecek denli "güvercin" olan dönemin lideri Gorbaçov ise, bu soykırım karşısında ne düşündüğünü açıklama zahmetine bile katlanmadı.

Ve böylece, devlet denen günümüzün kolektif suç örgütleri hepimizin malumu olan bir insanlık suçunu elbirliğiyle küllenmeye terkettiler, ve "artık kanıtlanırsa da fark etmez" denilebilecek kıvama getirildikten sonra, bilim adamlarının inceleme ve araştırma yapmasına izin verdiler. Şu da çok açık ki, eğer Saddam ile emperyalistler arasındaki işbirliği devam ediyorsa, dört yıl sonra bile, ne bilim adamlarının olay yerinde inceleme yapmalarına izin verilir ve ne de biz bu incelemelerin sonuçlarını okuma imkanı bulurduk. Böylece, doğal olarak, emin olsak bile "işte kanıtları" diyerek nasıl bir modern soykırımla yüzyüze olduğumuzu dünya kamuoyuna ve hattâ halkımızın bir bölümüne rahatlıkla anlatamazdık.

Ne acı ki, dünya kamuoyunun ezici bir çoğunluğu hala olayların kurbanlarına değil, devletlerin yalan ve aldatmacalara dayalı propagandalarına inanıyor. Umulur ki, aşağıdaki yazı, "resmî açıklama"lara göre hareket edenlerde hiç değilse bir tereddüt yaratır.

"KUZEY IRAK'ta bir Kürt kasabasına kimyasal gaz saldırısı yapıldığı iddiasından dört yıl sonra uluslararası bir bilim heyeti hardal gazının kalıntılarını buldu ve sinir bozucu etkisi olan sarin gazının sonuçlarını analiz etti. Bulgular, kuşkuya yer bırakmaksızın saldırının gerçekleştiğini kanıtıyor. Bu durum, aynı zamanda savaş suçlarının, insan hakları ihlallerinin incelenmesi ve ülkelerin kimyasal silahlar anlaşmasına uyduklarını araştırılıp kanıtlanması gerektiğini akla getiriyor.

"Gösteriyor ki kimyasal silah kullanırken cezalandırılmaktan kaçıp kurtulamazsınız." diyor Orta Doğu Watch insan hakları grubuyla Irak'a geziyi organize eden ve İnsan Hakları adına çalışan Fizikçiler grubunun Boston yürütme kurulu başkanı Eric Stover.

1988'de, Saddam Hüseyin'in askeri birliklerinin köyleri ve kasabaları yakıp yıkip ve en azından 100.000 Kürdü katlederek Kuzey Irak'ı süpürüp geçtiği yıl bir televizyon gazetecisi olan Gwynne Roberts, hardal gazı taşıdığı tespit edilmiş olan toprak numunelerini alıp biriktirdi. Fakat tabun ve sarin gibi sinir gazları yağmur ve güneş ışınlarının etkisiyle çabucak bozulurlar ve bu nedenle kimyagerler, bu gazların uzun süre toprakta kalabileceklerinden kuşkulandılar.

En son numunelerin incelendiği Wiltshire Porton Down'daki Kimyasal ve Biyolojik Savunma Kuruluşu, "bil-düğimize göre ilk kezdir ki çevresel kalıntıların analiz edilmesiyle bir sinir (gazı) ajanının kullanıldığı şüphesi kanıtlanmaktadır." diyor.

Arjantin'deki "kirlî savaş" esnasında yönetime bağlı ölüm mangaları tarafından katledilen insanların kimlik tespitindeki çalışmasıyla tanınan Amerikalı bir adli antropolog, Clyde Snow, 1992 Mayıs'ında Irak'a yedi kişilik bir ekip götürdü. Ekibinde Arjantin, Şili ve Guetemala'dan adli uzmanlar, bir arkeolog ve Orta Doğu Warch'dan bir temsilci vardı. Onlar, kanıt aramak için Irak birlikleri tarafından erkeklerinin idam edildiği, kadın ve çocuklarının ise yurtdışına sürüldüğü, yaklaşık olarak Duhok'un 50 kilometre kuzeyinde bir dağ köyü olan Koreme'ye gittiler.

Snow, Koreme'de, kurtululanların 25 Ağustos 1988'de bombanın düştüğü köy olarak anlattıkları Birjinni yakınlarına bir gaz saldırısı yapıldığından haberdar oldu. Görgü tanıkları, burunlarını tıkayan ve nefes almalarını güçleştiren, çürümüş gibi kokan, rengarenk duman sütunlarını hoşnutsuzlukla anlattılar. Saldırı sırasında dört köylü ölmüş, diğerleri de geçici körlük ve felce uğramışlar.

Kasabanın yukarısındaki tepede bombanın açtığı çukurlar hala duruyordu. "Bana öyle geldi ki" diyor Snow, "belki bu çukurlarda kalmış gaz artıkları vardı." Jim Briscoe, Oklaho-ma'dan bir arkeolog, dört çukurun yanında bomba artıkları buldu ve çukurlardan toprak numuneleri topladı.

Snow, kendi ekibi tarafından "uyduruldu" intibai yaratabilecek bütün ihtimalleri yapıyor: "Birjinni'deki halkın geliyor olduğumuzdan çok az haberi vardı" diyor Snow. "Ve kendi payıma, örnekleme düşüncesi çılgıncaydı." Deneyimli kimyagerler böyle bir mizansen hazırlamaya kalkışsalar da oldukça zorlanırlardı, diyor. Örneker, İnsan Haklarına bağlı Fizikçilerle birlikte çalışmış, University of Leeds'de kimyasal hastalıklar uzmanı olan Alastair Hay'a gönderildiler. Irak'tan Porton Down'a kadar "gözetim zinciri"nin her bir halkası tespit edilmiş ve örneklerin birbirine karışması önlenmiştir.

Porton Down'da örnekleri inceleyen bilim adamları, kimyasal silahlarda kullanılmış bir patlayıcı olan tetrin'in kalıntılarını buldular. Altı örnek hardal gazı ve onun bozulmuş ürünlerini verdi. Bilim adamları diğer altı örnekte ise isopropyl methyl-phononic asidi tespit ettiler ki, Hay'a göre bu "salt sarin gazının kullanıldığına işaret eder." Bu hafta bilim adamları yüzde doksan emin olarak aynı zamanda bozulmuş sarin gazının küçük-zerreciklerini bulduklarını söylediler.

Stover, kanıtları, 5.000 kişinin öldüğü Halepçe gibi Kürt kasabalarında kimyasal gaz kullanıldığı anlatılarına inanırılık kazandırdığını söylüyor. O, bunun aynı zamanda Kimyasal Silahlar Antlaşması bakımından "muazzam önemde" olduğunu söylüyor. Hay ise, "Eğer ülkeler ortaya çıkarılacaklarının mümkün olduğuna bilirlerse, korkar ve kimyasal silah kullanılmaktan cayarlar." diyor.

Snow, savaş suçları veya insan hakları ihlallerinin tespit edilmesi ihtiyacı çıktığında, fiziksel bulguların ne derece önemli oldukları gerçeğine özel bir vurgu yapıyor. Bir savunma avukatı bir tanığı şaşırtabilir fakat fiziksel kanıtlar karşısında savunma yapması çok zordur. "Bilim, bu olayların belgelenmesinde belirleyici bir role sahiptir," diyor.

Hay, Irak'ta kalmış olan kimyasal zehirleyicilerin, düşük yoğunlukta oldukları için, muhtemelen sağlık için zararlı olduklarını söylüyor.

Arkadaşımız C. Seydo, İsveç'te yeni kurulan "Yeketiya Jinên Kurdistanê" (Kürdistan Kadınlar Birliği)'nin kuruluşunda aktif görev alanlardan üç Kürt kadını, **Bonye Cigerxwîn, Şermin Bozaslan ve Zilan Dersim** ile görüştü. Genel olarak Kürt kadınının örgütsel durumu, kurtuluşunun önündeki problemler, özel olarakta yeni kurulan Kürt Kadınlar Birliğinin sorunlarını ve amacını tartıştı.

Zilan Dersim: Siyasi ve politik yaşamının başlangıcı 1975 yılına dek uzanır. 12 Eylül ile birlikte, Kawa davasından tutuklanmış, iki yıla yakın çeşitli cezaevlerinde kalmış.

Dört yıldır yaşadığı İsveç'te Stockholm Kürt Kadınlar derneğinde de aktif çalışan Zilan, bu derneğin temeli üzerinde kurulan Yeketiya Jinên Kurdistanê (Kürdistan Kadınlar Birliği)'nin örgütlenme görevini üstelenen kadınlardan biri. Ayrıca, tiyatro oyuncusu Serpil İnanç ile birlikte ilk Kürt Kadın Tiyatrosunu (MEDYA) oluşturanlardan.

Kürt kadınların sorunlarının altını çizerek-yani sorunu ağırlıkla öne çıkararak oyunlar ve skeçler yazan -kendi deyimiyle yazmaya çalışan- Zilan arkadaşın, yazdığı bir skeç, yakında yapılacak olan Kadın Birliğinin gecesinde sunulacak.

Bonye Cigerxwîn: Büyük Kürt Şairi, Mamoste Cigerxwîn'in kızı. Kürdistan'ın Suriye parçasından, İsveç'e gelmeden önce ilkökul öğretmenliği yapmış. 10 yıldır İsveç'te oturmakta, ve 1992 Aralık ayında kurulan "Yeketiya Jinen Kurdistanê"nin başkanlığını yapıyor.

Yurtsever bir ailenin kızı olması, Bonye'nin daha genç yaşlarda siyasetle tanışmasına olanak sağlamış. Bonye, kendisini bu olanaktan dolayı şanslı görüyor. Siyasete ilgi duyması ile birlikte, Kürt Kadının sorunlarına eğilmiş. Ulusal kurtuluş mücadelesinde örgütlü bir güç olarak, kadının yerini alması bilinciyle o tarihte Suriye Kürdistan'ında (daha sonra üç ayrı partiye bölünecek olan) tek Kürt partisi KDP'nin kadınlar kolu sorumluluğunu üç arkadaşıyla birlikte yürütmüş. Ancak evlendikten sonra bu görevini terk etmek zorunda kaldığını belirtiyor.

Şermin Bozaslan: Öğrenciliği yıllarında siya-

İsveç'te Kürdistanlı Kadınlarla Kadın Sorunu Üzerine

Fotograf/ Arşiv Özgür Gündem

setle tanışmış. O günden bu yana bu alanda çalışıyor. Son 9 yıl ağırlıklı olarak Kadın hareketi içinde. Bu alanda birşeyler yapmayı önemli görüyor. **İsveç Demokratik Kürt Kadınlar Derneği**'nin kurucu üyesi, birkaç yılda başkanlık görevini yürütmüş. Kadın Derneğinin bir devamı olarak kurulan Kürdistan Kadınlar Birliği'nin örgütlenme komitesinde yer almış, iki yıl "Kürtlerin İnsan Hakları İçin İsveç Komitesi"nde yönetimi kurulu üyesi de yapmış olan Şermin; şu an İsveç Kürt Dernekler Federasyonu'nun yönetim kurulu üyesi, eğitim dalı sorumlusu.

Biz, her üç arkadaşına mücadele ve

karşın, nısılsa oluşmuş bir yapısı vardı; bunu yitirmekten korkuyorduk. Dağılırız ve bir daha birleşmemiz güç olur, diye korkuyorduk.

Kürdistanlı Kadınlar Birliği 6 aydır kurulmuş. Tüm bu kuşuklara ve kuruluşu üzerinden kısa süre geçmesine rağmen gidişattan çok memnun olduğumu ve başarabileceğimize inanıyorum.

Önceleri, bir tek dernek olarak sadece Stockholm'daki Kürt kadınlarını kapsayan bir çalışmamız vardı. Fakat şimdi değişik şehirlerden 10 yakın kadın seksiyonu var. Ortalama 500 aşkın üyemiz var fakat, sürekli çoğalıyoruz. Hala seksiyonunu kurmayan derneklerle sıkı bir ilişki var. Yıl sonuna kadar bu sayının ikiye katlanmasını hedefliyoruz.

Kürt kadınları bugün birbirini daha iyi tanıyor; ortak toplantılar yapıp sorunlarımızı tartışıyoruz. Böylece daha geniş bir kadın kitlesine ulaşabilme olanağı doğuyor, birlik, daha güçlü ve daha geniş bir faaliyet olanağı yaratıyor. Bu da çok sevindirici. Çünkü hedefimizden biri de daha geniş bir kadın kitlesine ulaşmaktı.

Şermin: Kürdistan Kadınlar Birliği olarak örgütlenmek, İsveç'teki Kürt kadınları tarafından çok eskiden talep ediliyordu. Ancak bunun için biraz zamana ihtiyacımız vardı. Kadınların bilinç ve tecrübe olarak gelişmeleri gerekiyordu. Bu nedenle biraz daha beklemeyi uygun gördük.

Kürdistanlı Kadınlar Birliği bizim için ileri bir adımdır. Bu birliğin yaşatılması, ilerletilmesi ve giderek daha çok kadını kapsaması gerekir. Bu da, Birlik içinde ve dışında yer alan, kadınlık bilinci ve mücadele azmine sahip daha fazla kadının görev yüklenmesini getiriyor beraberinde. Bu konuda sıkıntı var. Umarım zamanla aktif çalışan daha fazla Kürt kadınları olacak.

Şu an sevindirici olan, her görüşten, her kesimden ve her parçadan Kürdistanlı kadınların birarada, aynı örgüt bünyesinde çalışabilmeleridir.

Umarım bizim bu alandaki çalışmalarımız, tecrübelerimiz Bağımsız bir Kürt kadın Hareketinin yaratılmasının ilk nüveleri olurlar. Çünkü 9 yıldır Demokratik Kürt Kadınlar Derneği bünyesinde varlık gösteriyoruz. Bu büyük bir tecrübe ve deneyimdir. İlk iki yıl kongreleri erkekler yönettiler, fakat kadınlar kendilerini çabuk topladılar. Bu zaman süresi içerisinde, kadın eylemleri, kadın folklor grubu, korusu, tiyatrosu vs. ortaya çıkarılabildi. Geriye baktığımızda kadınlar azımsanmayacak değerler

çalışmalarında başarılar dileyerek sorularımıza dönelim. Ve 6 ay önce kurulan Kürdistanlı Kadınlar Birliği üzerine birkaç soru sorduktan sonra Kürdistanlı kadınların genel sorunlarına döneceğiz.

Serketin: "Yeketiya Jinên Kurdistanê" (Kürdistanlı Kadınlar Birliği) neden ve nasıl kuruldu?

Bonye: - İsveç Kürdistan Kadınlar Birliği kurulmadan önce Stockholm Kürt Demokratik Kadınlar Derneği vardı, İsveç'teki tüm Kürt kadınları bünyesinde örgütleyen merkezi bir kadın örgütünü hep düşünüyorduk. Fakat, başarabileceğimiz konusunda biraz kuşkuluyduk. Dernek lölal olmasına

yarattılar. Biz bundan gurur duyuyoruz.

Kürdistan Kadınlar Birliği'nin yayın komitesi, yakında Kürt kadınının sorunlarını dile getiren, değişik çözüm perspektiflerine yer verecek, periyodik bir dergi yayınlamayı planlamış bulunuyor. Umuyorum ki, bu yayın aracılığıyla değişik yerlerdeki kadınlarımızla ilişki kurabilelim. Onların da seslerini duyurabilelim.

Serketin: *Kadın Birliği olarak uluslararası platformlara katılıp, sesinizi duyurabiliyor musunuz?*

Bonye: Bu alanda çalışmalarımız oldukça zayıf. Bazı Uluslararası kadın konferanslarına çağrılmamıza rağmen gidemedik. Çünkü, birçok engel vardı. Öncelikle maddi engeller, çocuk bakımı vs vs. Ama İsveç'te bazı toplantılara katıldık-katılıyoruz. Ortadoğu'lu kadınların ortak bir çalışması vardı, orda yerimizi alıp ortak işler yaptık. Yabancı düşmanlığına karşı ortak çalışmalarımız var.

Serketin: *Şimdi Kürdistan'daki genel kadın sorununa gelelim.*

Kürt sosyalist hareketinin kadın sorununa bakışında, geçmişten farklı olan, yani bir yenilik sözkonusu mu?

Zilan : Bu soruya, doğrudan "evet" yanıtını vermemek üzücü. Bazı sol ve sosyalist çevrelerden olumlu mesajlar gelse de bu, görüldüğü gibi genel durumu değiştirmiyor.

Bence, sol ve sosyalist hareketin zaaflarından birini de kadın sorununa bakış açısı oluşturuyor. Bu zaafın giderilmesi, hareketlerin ileriye dönük gelişmesine, yenileşmesine ve gerçek anlamda devrimcileşmesine neden olacaktır diye düşünüyorum.

Sol içerisinde genel etkinliğini koruduğunu söylediğimiz anlayışın, kısaltılmış teorik ifadesini; "Sosyalizm kadın sorununu çözer" biçiminde özetlersek, pratiğin böyle olmadığını, Sovyetler Birliği'nde yaşanan deneyimle örneklemek olası. Deneyimden kısa bir örnek verirsem sanırım konu daha rahat anlaşılır.

1917 Ekim devrimi ile birlikte Sovyet kadınları pek çok haklar elde ettiler. Bu durum, "sosyalizm geldi, kadın sorunu çözümlendi" anlayışından hareketle Kadın Birliğinin feshide dahil, aile yasasının ve kadınların aleyhine pek çok yasanın getirildiği 1923-30 yıllarına dek sürdü. Bu yıllardan sonra Sovyet

kadını elde ettiği bazı hakları -kürtaj hakkı, evlilik dışı doğan çocuğa nafaka hakkı vb. kaybetmeye başladı. Kısacası kapitalist sistemde kadın ve aile nasıl görülüyorsa Sovyetlerde de aynı biçimde işlemeye başladı. Yani normalde, ataerkil sistemi anlayışını yoketmeye yönelik işlemeye devam etmesi gereken süreç tersinden işledi. En önemlisi de kadın kendisini meta olarak görmekten kurtaramadı.

Görüldüğü gibi kadın sorunu öyle kestirmeden çözümlenecek bir sorun değil. Her şeyden önce kadın sorununun başlangıcı sınıflı toplum öncesine dayanıyor. Bu nedenle kadının ezilmişliğinin ta buralardan gelen özgül boyutunu, sınıflara bağlı olmayan ancak sınıfları kesen özelliği bilinmeden soruna yeni yaklaşımlar getirilemez. Sorunun bu yönünü görmeyen Kürt sol ve sosyalist çevreleride hiç bir zaman erkek egemen anlayışın hakimiyetinden kurtulamıyacaklardır.

Kadının kurtuluşu ve sosyalizmle bağlantısına gelince, kısaca özetlersek; Sosyalizm, tüm ezilenler için olduğu gibi kadının kurtuluşu için de gereklidir, ve kurtuluşun ön koşuludur. Ancak yeterli değildir. Garanti değildir. Bunu tamamlayacak, nihayi kurtuluşu sağlayacak uzun mücadele sürecidir.

Şermin: Hepsi için tek şey söylemek zor. Ancak genelde, Kürt sol hareketlerinde kadın sorununda bazı ilerlemeler var. Tabi hiç ilerleme kaydetmeyenler, kadın sorununu halen görmezlikten gelenlerde var. İlerlemeler var demekle ben, programsal, yayın vb. alanlarda konuyu az-çok ele alıp parmak basılmasını kastediyorum. Bunu da, bu hareketler içinde varolan kadınların mücadelelerine bağlıyorum. Pratik alanda, bu konuda fazla bir değişiklik göremiyorum. Kürdistan'da sosyalist hareketler (ya da kendilerini öyle adlandıranlar), tıpkı sosyalist ülkelerde var olan Partiler gibi, kadın sorununu özgül yayını görmezlikten geldiler. Kadınlarla, erkekleri hareketleri içerisinde eşit ilan ettikleri için bu sorun için özel politikalar, özel tedbirler geliştirmediler. Sosyalizmi bekleyin anlayışıyla hareket edildiği için Bağımsız bir Kadın Hareketi'nin oluşumuna bir bakıma engel oldular. Bugün, bu yaklaşım bazalarınca terkediliyor olsa bile, tersi bir yaklaşımın yaygınlık kazandığını söylemekte zor. Sosyalist hareketler, kadınların ve kadın sorununun bu hareketler içerisinde de neden ikinci planda kaldıklarını, kadınların hangi koşullar altında politika yapmaya zorlandıklarını, genelde fırsat eşitliğinin ne derece var olduğunu vb. nedenleri ve bunun

çözümlerini kadınlardan öğrenmeli ve gereklerini yerine getirmeliler. En azından Bağımsız Kadın Hareketinin kuruluş çalışmalarına ve kadınların buldukları alanları dönüştürme çabalarına destek veremeliler.

Serketin: *Kadın sorununun çözümü sosyalizme bağlandı, ama sorun çözülmeden kaldı. Öyleyse, sizce sorunun Kapitalist düzen içinde çözümü mümkün mü? Nihayi çözüm Nedir?*

Zilan: Sorunun düzen içinde çözümlenmediğini, kadını kurtuluşa götüren yolun sınıf mücadelesinden geçtiğini bir önceki soruya yanıttımda belirtmiştim. Ancak eksik kalan yanı, sanırım sorunu nihayi çözüme götürecektir mücadelenin başlamasını yarınlar değil, bugünden başlaması gerektiğini söylememiş olmamdı.

Kadının gerçek kurtuluşu denildiğinde ilk algıladığım şey, erkek egemen sistemden tamamen arınmış, bu düşüncenin toplumun en küçük birimlerinde bile bulunmadığı bir toplum oluyor. Bu demektir ki, kadınların bugünden başlayan mücadelesi soluksuz, sosyalist devrimden de sonra, sınıfsız topluma dek sürmek zorunda. Görüldüğü gibi, sol çevrelerimizden sıkça duyduğumuz gibi Kürdistan'ın "kurtulması" kadının kurtulmasına yetmiyor! Ayrıca düzen içi mücadelenin de kadınlara pek çok haklar kazandırdığını, ve kazandıracığını belirtmek gerek. Bence sorun bu kazanımları doğru kanallara aktararak korumak, güçlendirmek ve kalıcılaştırmaktır.

Şermin: Düzen içinde sorunun çözümü kesinlikle mümkün değil. Gerçek kurtuluş çok uzun bir süreci kapsıyacaktır. Bu süreçte, her dönemin icap kıldığı hedefler, talepler ve buna uygun düşen mücadele araçları olacaktır. Yakın vadede elde edilmesi hedeflenen bazı reformlar için düzen içerisinde en geniş kadın birliğini sağlayarak mücadele etmek mümkün. Kadınlar, örgütlü bir şekilde sorunu dayatırlarsa bazı hakları düzen içinde de elde edebilirler. Yani bu mücadele bugünden başlamalı. Kadının kurtuluşu çok uzun bir süreci ve mücadeleyi içerecektir. Bu uzun süreçte inişler, çıkışlar olacaktır. Ancak, Bağımsız Kadın Hareketinin bu yol boyunca varlığı, dayatıcılığı kurtuluşun garantisi olacaktır. Bu olmazsa olmaz diyorum. Kürdistan'ın kurtuluşu kadın kurtuluşunun ön koşullarından birincisidir. Kürdistan'ın demokratikleşmesi, ekonominin düzenlenişi ve şartların olgunlaşmasıyla giderek sosyalizme geçilmesi, (ben yenilikçi sosyalist demokrasiden yanayım) diğer ön

koşullarıdır. Sonuçta gerçek eşitliğin var olduğu, her türlü ayrımcılığın, sömürünün kaltığı, toplumun her alanında eşitliğin sağlandığı, erkek egemen anlayışın hiçbir şekilde, hiçbir alanda varlık göstermediği an nihai çözüme kavuşmuş oluruz.

Serketin: *Bonye arkadaş, Kürdistan'ın Suriye parçasında Kürt kadınların örgütlülük düzeyi ve siyasete katılımı hakkındaki gözlemlerinizi nedir?*

Bonye: Orada bulunduğum dönemde görev alıp aktif çalışan çok az kadın vardı. Kadınlarda, aktif çalışma isteği var. Ancak, tüm Kürdistan'da olduğu gibi, Suriye parçasında Kürt kadınları önünde yığınla engel var. Bence en büyük engel, Kürdistan'ın sömürge konumudur, ve erkeğin ekonomik, kültürel ve ideolojik egemenliğidir. Bugün Kürdistanlı tüm örgütlerde kadın kolları olmasına rağmen bağımsız bir Kürt kadın hareketi yoktur. Kadınlar erkekler tarafından yönlendiriliyor. Kadınlar, ekonomik, siyasi, her yönüyle erkeğe bağlı kılınmıştır. Bir değişiklik gerekiyorsa, -ki gerekiyor- öncelikle bu anlayış değiştirilmelidir. Bu yapılmadan düzeni değiştirmekte mümkün değil.

Serketin: *Başından beri bağımsız bir kadın hareketinin gerekliliğini vurguladınız. Bu hareketin oluşumu ve amaçları ne olmalıdır? Böyle bir hareketin şimdiye kadar oluşmamasının önündeki engeller nelerdir?*

Şermin: Günümüzde böyle bir hareketin oluşması için her kesimden yurtsever kadınların arasında gerçekten kadınlık sorunlarının farkına varan, bu eşitsizliğe son vermek isteyen, ve böyle bir örgütlenmeye ön ayak olabilecek belli bir kadın kadrosuna ihtiyaç vardır. Ben bu örgüte, sosyalizmde karar kılan kadınların ağırlıkta olmasını arzuluyorum. Ancak, Bağımsız Kadın Hareketinde kadının içinde bulunduğu baskı koşullarını değiştirmeyi arzulayan, sınıfsal konumu ne olursa olsun her yurtsever kadın yer alabilmelidir diyorum. Bu harekette yer alan kadınlar kesinlikle erkek egemen anlayışa karşı olmalı.

Sosyalist olduğunu iddia edip kadın içinde bulunduğu durumun bilincinde olmayan ve bağımsız düşünemeyen kadınlarımız olduğu gibi düzeninin kurduğu dernekler, erkek egemen düzeninin savunucusu kadınlarımızda olabilir. Bunlar hiçbir zaman genelin isteklerini yansıtamazlar. Kurban oldukları erkek egemen sistemin devam için çalışmakla başta kendilerine ihanet etmiş olur.

lar. İşte, kadın hareketinin, kadını bilinçlendirme çabası bu yüzden çok önemli ve gereklidir.

Böyle bir hareketin oluşması önündeki en büyük engel, yeterli sayıda, Kürdistanlı kadının bu bilince varmamasıdır. Ulusal kimliğin beraberinde getirdiği baskı ve engeller, dağınıklığın başka bir nedeni, toplumumuzda varolan feodal gelenek, düşünce ve uygulamalarda ayrı bir neden. Kadının içinde bulunduğu şartların böyle bir işe imkan vermemesi de önemli bir neden.

Ayrı ayrı yerlerde kadınların lokal veya merkezi örgütlenme tecrübeleri, ilerde gerçekleşmesini arzuladığımız Bağımsız bir Kürdistan Kadın Hareketinin nüveleri olacak inancındayım. Herşeyden önce aramızda kordine görevi görebilecek, sorunlarımızı gün yüzüne çıkartacak ve tartıştıracak bir yayına ihtiyacımız var.

Zilan: Bağımsız bir Kadın Hareketinin oluşma zorunluluğu ortada. Hatırlarsanız bunu değişik plâtoformlarda, kadın derneğinin bireyleri olarak savunmuş ve tartışmışızdır. Zaten kadın sorununu bir bütün olarak sınıf sorunuyla örtüşmediğini savunuyorsak, bağımsız örgütlenmeyi baştan kabul etmişiz demektir.

Hareketin oluşumu, -hangi sınıftan ve tabakadan kadınları kapsayacağı, anlayışı ve amaçları dâvırica tartışma gerektirir. Bunu bu kısa süreye sığdırmak olası değil ancak, şunu söyleyebilirim ki, bağımsız Kürt kadın hareketi, Kürdistan'ın bugünkü konumu gereği anti-sömürgeci, yurtsever olmalı. İkinci bir özellik olarak ta anti-patriarkal (ata erkil) olmalı diyorum. Çünkü bu, hareketin esas kimliğini oluşturacaktır ve bağımsız kadın hareketinin uzun soluklu olmasını sağlayacaktır. Zira, kadını ayrı bir platformda örgütleyen neden, kadının cinsel ezilmişliğinin erkek egemen sistemle olan bağlantısıdır. Yani hareketin varoluş nedeni budur, kadının özgül konumudur. Ve kadının ileriye yönelik her dönüşümü ve değişimi bu sisteme bir darbe, bu sistemden bir kopuştur.

Bağımsız bir kadın hareketinin oluşmaması için sayılmayacak kadar engel var. Kürdistan'da var olan yapı başlı başına bir engel doğal olarak. Ben olayın bilinen bu yanından çok, gözden kaçan yada üzerinde fazla durulmayan diğer bir engele vurgu yapmak istiyorum. Yani öncesinde genel anlamda uluslararası sosyalist hareketlerin, özel olarakta Kürdistanlı sol ve sosyalist çevrelerin kadın sorununa bakışta içinde buldukları zaaf ve eksikliğin, ha-

reketin oluşması önünde engel olarak hala durması olayına.

Bütün engellere karşın, bağımsız bir kadın hareketinin, bugün farklı yerlerde ve küçükte olsa çekirdeklerinin oluşmakta olduğunu görüyorum. Kuşkusuz bunun esas potansiyeli, Kürdistan'da verilen sıcak mücadelenin içinde boy vermiştir, vermektedir. Bugün bütün bu güçleri bir araya getirebilecek sosyalist, sosyalist feminist kadınlara gerek var diyorum. Böyle bir ekibin oluşacağından ve kadının kurtuluşunun, sosyalist devrim de dahil uzun süreli bir süreç gerektiği anlayışının hakim olacağı bir kadın hareketinin oluşacağından umutluyum.

Bonye: Kürdistan'da bugün birçok kadın, ya kocasının ya da babasının taraftarı olduğu partinin taraftarıdır. Ben elbette kadınların çeşitli partilerde yer almasına karşı değilim. Ancak bizde kadın özgürce seçim yapamıyor. Yaptığı vakit, boşanma, evinden ayrılma, evlatlıktan men etme ve aile tarafından izole edilme gibi hep erkekler tarafından yaratılan "görülmeyen" yasalarla karşılaşılıyor. Ekonomik olarak babaya, kocaya ya da aileye bağlı olan kadınların bunu göze alması mümkün olmuyor.

Bu nedenle, Kürt kadını bağımsız bir kadın hareketi olarak önce kendi kendisini örgütlemeli.

Bunun içinde, önce aydın Kürt kadınlarının kendi güçlerine güvenleri olmalı, ve bağımsız hareket etmesini öğrenmelidirler. Koşullarını gözönüne alarak birçok şeyi başarabilecek olan gücünü iyi kullanıp, "ben kendi sorunumu kendim çözerim" inancına varmalı. İdeolojik ve örgütsel ayrılıkları bir yana bırakarak, Kürdistanlı tüm kadınların bir araya gelebilmesinin imkanlarını yaratmalıdır. Bunu yapacak olan kadının kendisidir, başka kimse değil. Kürt kadını bu fırsatı ancak kendi gücüyle elde edebilir. Erkekler bize bu fırsatı vermediler; tam tersine bundan böylede verceklerine inanmıyorum.

Serketin: *Gelişmiş Batı toplumlarında kadın, büyük oranda ekonomik ve siyasi olarak bağımsızdır. Evli bir çiftin ayrı ayrı siyasi eğilimleri ve ilgi alanları olabiliyor, Batı kadını bu konuda bir serbestliğe sahip. Size göre, Kürt kadının bu alanda gelişebilme olanağı var mıdır?*

Zilan: Bu soruya genelde Kürt kadınları için olumlu yanıtlamak olanakız. Çok basit bir örnek verirsek, Kürdistan'da kaç kadın gösterebiliriz ki, eşinin bağımlı olduğu görüşten, oy verdiği partisinden ayrı olsun, ayrı düşsün.

Şermin : Kürt kadınının politik, sosyal, siyasal yaşamda, kendi bağımsız kimliği ile kadın olarak varılması şartları kadınlarımızın tamamına yakın bölümü için yoktur diyebiliriz. Çünkü erkek egemen anlayışın hakim olduğu bir toplumda her şey erkeklerin sahip oldukları konuma, koşullara göre, ve onların istemi dahilinde, onlar tarafından biçimlendirilmiş. Buna karşın kadınların içinde yaşadığı koşullar, ve bu koşulların ortaya çıkardığı engeller sonucu kadının toplumda söz sahibi olabilmesi çok zor. Toplum böyle şekillendiği için aile de ona uyum sağlamıştır. Genelde erkeğin siyaseti, ilgi alanı, sosyal yaşantısı, mesleği, eğitimi vb. birinci derecede önemlidir. Kadın, erkeğin bu alanlarda yükselmesini gelişmesine kolaylık sağlar. Ev, çocuk bakımı vb. işleri tümünden üstlenerek, kendini kurban eder. Ev dışındaki diğer alanları erkeğe bırakır.

Bonye : Öte yandan, bir yanlışı belirtmekte yarar var. Yukarıda da belirttim. Kürt kadını hep kocasının izni ile siyaset yapmış bugüne kadar. Ve dikkat ederseniz kadın hep kocasının siyasetine sempati duyar. İzleyebildiğim kadarıyla bunu kocasının siyasette daha yüksek mevkilere gelmesi için yapar. Kısacası kadın bağımsız iradesiyle siyaset yapmıyor ya da yapmasına engel olunuyor. Bu durum herkes tarafından biliniyor.

Onun için bana göre, Kürdistan'ın kurtuluşu için, demokratik bir Kürdistan kurmak için mücadele eden her aydın, devrimci, demokrat ve yurtsever insan, önce kendi hanımından, bacısından ve annesinden başlayarak kadına özgürleşmesi için bir fırsat tanımalı, ona destek olmalıdır. Demokrat olmanın asgari ölçütü budur. Aslında birçok sorun kolayca aşılabilir. Yeter ki, kadın kendi gücünün bilincine varsın.

Serketin: *Kürt kadınının siyasette ve diğer alanlarda bağımsız ve özgür bir seçim yapabilmesi erkeğin ev işlerinde ve çocuk bakımında sorumluluk almasına bağlıdır. Birçok erkeğin bu sorumluluğu yerine getirmemesini nasıl değerlendiriyorsunuz?*

Şermin: Erkeğin ayıbı olarak görüyorum. Bunu üzerlerinden atmalılar. Köle sahibi hiçbir zaman kölesine rağmen özgür olamaz. Dışarda aynı işleri para karşılığı yapan erkekler pekala evde de bunu yapabilirler. Ev işi ve çocuk bakımı kadının yığınla vaktini alıyor, sosyal ve siyasal yaşama aktif katılmasını kısıtlıyor. Diğer yandan, aynı evde yaşayan ve çocukların babası olan erkek bu işlere kadın kadar vakit ayırmıyor. Dolayısıyla ortaya bir

sömürü olayı çıkıyor. Kadın ev kadını da olsa, iş kadını da olsa bu işlere vakit ayırmak zorunda kalıyor. Günlük basını bile izlemeye vakti olmayan kadının, başarılı bir politikacı yada iş kadını olamaması hiç garip gelmiyor bana. Kadın erkek, eşit imkamlara sahip, çalışan herkes başarılı olur diyenler ayda yaşıyor olmalılar.

Kadının özgür gelişimi önünde, yazılı yazısız, yığınla kanun ve onların uygulamaları var toplumda. Yani kadın, evde sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan bir erkekle evli olsa belki diğer kadınlardan daha fazla imkana sahip olacaktır. Fakat, yine de bugünün toplumunda erkeğin sahip olduğu aynı haklara sahip olmayacaktır asla.

Zilan: Bu durumu yıllardan beri sürüp gelen egemen anlayışın, egemen sistemin toplumda kadın ve erkeğe dayattığı verdiği rolün sonucu olarak görüyorum. Nedeni ve sonuçlarıyla böyle. Kadının aile içinde, ev içindeki köleliği, aynı zamanda kadının yeteneklerini kullandığı tek alan olması açısından ev içi "sultan"lığı da denebilir- erkeğin bu alanda sorumluluk almasını engellemiştir. Bu nedenle Kürdistanlı erkekler böyle bir sorumluluk almaları gerektiğinin bilincinde bile değildirler. Ayrıca da onu bilinçlenmeye itecek özel bir neden de yoktur. Bu işleyişteki haksızlığa, doğal olarak ilk tepkiler yine kadınlar tarafından gelmiştir. Özellikle de dışarda çalışan kadınlarca, Herhalde haftada 90 saat çalışan kadın dururken, 41 saat çalışan erkeğin, bu iş paylaşımında bir adeletsizlik var demesi zor!

Evdeki sorumluluğu paylaşmak gerektiğinin "bilincinde" olan erkeklerin durumu da, üstte anlatılan bilinçsiz kitleden çok farklı değil ne yazık ki. Tek çare mücadele...

Serketin: *Bonye, Konuşmanızın başında, evlendikten sonra siyasi çalışmalarınızı hemen hemen tümüyle bıraktığınızı belirttiniz neden?*

Bonye: Bunun, ekonomik, sosyal ve kültürel birçok nedeni var. Kürt Kadını evlenince ve çocuğu olunca sosyal yaşamı tümüyle değiştiriyor/değiştiriliyor. Ülkemizde, evlenmeden önce biraz var olan özgürlük birden elinden alınıyor. Kürdistan'da, benim ve benim gibi onlarca kadın için böyle oldu. Bu kader, Kürt kadınının kaderi olmamalı, ve değiştirilmelidir.

Ber siyaseti kendi isteğimle bırakmadım, aksine çalışmak istiyordum. Kürt kadınların mücadelede yerini alabilmesi ve halklarını savunabilmesi için aktif ve aydın kadınlara ihtiyacı vardı. Bunu biliyor-

dum, ancak ülkemizde kadının içinde bulunduğu koşullar gözönüne alındığında doğal olarak benim durumumda olan onlarca, belkide yüzlerce kadın var. Bu durumda kadının aktif siyasi faaliyet yürütebilmesi gerçekten zor.

Kadınların özgürce siyasi faaliyet yürütebilmelerinin önündeki engel sadece Kürdistan'daki erkek egemen anlayışından kaynaklanmıyor, bu anlayış sadece sıradan erkeklerle de özgü birşey değil; kendisine devrimci diyen ve aydın geçinen erkeklerde de aynı anlayış var.

Serketin: *Peki, kadın siyasal ve sosyal yaşamda aktif yer almak istiyorsa hiç evlenmemeli ve çocuk yapmamalı mıdır?*

Bonye: Kadının buna zorlanmasını istemezdim. Çünkü kadınlar, kadın olarak siyasi, sosyal yaşamda yer almaları önemli. Eğer ilerlemenin, katılımın tek şartı erkek olmaksızın, bu kadın cinsinin inkarı, annelik olgusunun inkarı olmaz mı? Eğer evlilik kadın için özgürlük ve hareket alanında daha bir kısıtlama getirirse, bu tür bir birlikteliğin yaşama şansı tümüyle kadının bu köle duruma razı olup olmamasına bağlı bir olay. Razıysa mesele yok, belki kabul edilir. Ya razı değilse, o zaman kadının önünde ayrılmaktan başka bir seçenek var mı? Yaşam, boşanan kadın için çok zor. Çevre, aile ve toplum baskısı kadını boğmaya çalışır. Bunları göğüsleyebilmek için kadının iradi olarak çok güçlü olması gerekiyor.

Serketin: *Türkiye ve Kürdistan'da çeşitli kadın kuruluşları var. Bunlar hakkında görüşlerinizi özetlemisiniz?*

Zilan: Evet, bu kuruluşların çalışmalarını basına yansıdığı oranda ya da yayınları aracılığıyla, rutin olmasada izlemeye çalışıyoruz. Özellikle de Kürdistan bağlamı olan kuruluşlar üzerinde daha çok duruyorum. Başlarda da belirttiğim gibi, bugün dernekler, demokratik kuruluşla, birlikler gibi değişik birimlerde örgütlü olup, bazı siyasi oluşumlardan bağımsız düşünmeseler de, yarın, bunların içinden bağımsız kadın hareketinin kendisi çıkacaktır. Bu anlamda kadının attığı her adımı önemli buluyorum. Özellikle de kadının gerillaya kitlesel denilecek anlamda katılmasıyla yarattığı değişim ve değeri. Kadın burada, egemen sistemin değer yargılarından bazılarını kırmış dağlara ve sokağa çıkarak ulusal kurtuluş mücadelesinde yerini almış konumda. Bundan sonrası bu kazanımları en ileri düzeye götürmede. Bu değerleri koruma ileri

götürmede, bağımsız, kişilikli ve kadın kimlikli bir politika her zaman güvencedir. Öyle olmalı ki en yakını, Nikaragua'da vb. ülkelerde yaşandığı gibi, kadınlar çıktıkları dağlardan ve sokaklardan tekrar eve kapanmaya zorlanmasınlar!

Şermin: Bağımsız Kadın kimliğiyle oluşturulan her çalışma küçük boyutlarda da olsa çok önemlidir. Uzaktan kumandalı ve erkek egemenlikli yapıların kadın örgütlerini, kadının kurtuluş mücadelesine katkı olarak göremiyorum. Bazı alanlarda tabuların yıkılmasını da sevinçle karşılıyorum. Örneğin, kadının gerilla olması, evi terkedip, dağda bir yığın erkek gerillaya birlikte savaşması, toplumda kadın konusunda birçok tabunun yıkılmasına neden oldu. Tek tek kadın örgütleri, grupları vb. hakkında fazla birşey söylemek istemiyorum, çünkü yakından takip edemiyorum.

Serketin: *Şimdi çok hassas bir konu olan feminizme gelelim, izleyebildiğim kadarı ile, feminizmin iyi yanları var. Mesela, bağımsız bir kadın hareketini savunması, kadının iktidarda yarı yarıya söz sahibi olması, gibi. Fakat feminizm diğer yandan kadın sorununu sınıfsal bir sorun olarak görmüyor. Sorunu sınıfsal mücadeleden koparıp, sınıflar üstü bir sorun olarak görüyor. Sizin Feminizm hakkındaki düşünceleriniz ne?*

Zilan: Feminizmi ataerkil sisteme başkaldırı, yani ezilmeye karşı bir başkaldırı hareketi olarak görüyorum. Ayrıca sıkça duyduğumuz gibi "feminizm sınıf mücadelesini böler, parçalar, yutar" gibi düşüncelere de katılmıyorum. Tam tersine, feminizmin, sosyalizmle ve sosyalist mücadeleyle ilişkisinin önemli olduğunu düşünüyorum. Cinslerarası eşitsizliği, sömürüyü, baskıyı irdeleyen, buna başkaldıran ve değiştirmeye çalışan bir hareketin gerici olacağını düşünmek, onun yarattığı değerleri küçümsemek olsa olsa toplumun her hücrelerine işlemiş erkek egemen anlayışın bir biçim de yansımaları olabilir. Eşitsizliğin, sömürünün, baskının -boyutu ne olursa olsun- biri iyi diğeri kötü olamaz diyorsak, bu alanların ortaya çıkarılmasına, dönüştürülmesine neden engel çıkaralım? Neden, "özel alana" kadını, "kamusal alana" erkeği yerleştiren ve rollerini dayatan sisteme başkaldırmayalım!

Sonuç olarak diyebiliriz ki, marksizmin feminizmden, feminizmin de marksizmden öğrenecek çok şeyi var. Bu anlamda, Kürdistanlı kadın için, ulusal, sınıfsal bilinçle birlikte feminist bilincinde çok

önemli olduğunu vurgulamak istiyorum. Gönül ister ki, bağımsız kadın hareketinde sosyalist-feminist eğilim ağırlıkta olsun.

Şermin: Feminizm hakkında gerçekten çok çeşitli çağrışımlar var insanların kafasında. Bu kelime birçoklarınınca kadın hakları ve kurtuluş için çabalayanlara bir küfür şeklinde lanse ediliyor. Feminizm eşittir, erkek düşmanlığı olarak bilinir. Feminizmin erkek düşmanlığı olduğu savı, kadınların, erkeklerle eşit konuma gelmelerinden korkanların, iktidarlarını yitirmenin telaşına düşenlerin uydurduğu bir şeydir. İsveç'te bir sözlükte feminizm şöyle tarif ediliyor: "*Feminizm, kadın ve erkek eşitliği için mücadele eden bir düşünce akımıdır.*" Türk Dil Kurumu'nun sözlüğüne göre de: "*Feminizm, toplumda kadının yararlanacağı hakları çoğaltmak ve erkeğine eşit kılmak, amacını güden bir düşünce akımıdır*" der.

Anlaşılan böyle bir düşünce akımından korkunç rahatsızlık duyanlar mızrağın ucunun kendi iktidarlarını devirmeye yönelik olduğunun bilincinde olduklarından, feminizmi bir öcü, düşman düşünce olarak tanıtmaya gayret gösteriyorlar. Bu çabalarında başarılı da oluyorlar. Öyle ki, kadınlar dahi çoğu kez bundan öcü gibi korkuyorlar. Ben de önceleri kadın sorunu sözkonusu olduğunda, feminist değilim ama, toplumun her alanında kadın-erkek eşitsizliği var vb sözlerle, erkek arkadaşların feminist suçlamalarından sakınmak isterdim. Kürdistan'da kadının kurtuluş mücadelesinin ilerlemesi, genişlemesi, bağımsız kadın örgütünün oluşması için, Kürdistan kadınlarının kadın olarak ezildiklerinin farkına varmaları için, kendi davalarına sahip çıkmaları için, bağımsız kimlikleriyle ulusal ve toplumsal mücadelede yer alabilmeleri için kişi olarak kendi çapımda elimden ne gelirse yapma çabasında olmak istiyorum.

Bunu, kadın toplumda gereken yeri alana kadar, erkek egemen yapının sona ermesine kadar sürdürülmesi gereken özgül bir mücadele olarak görüyorum. İki cinsin eşit konuma gelmeleri için, kadınlar öncelikle bilinçlenmeli, eşitlik için çalışmalı. Varsın insanlar bizi nasıl tanımlarlarsa tanımlasınlar, hiç önemli değil. İnsanların neyi savundukları ne için çalıştıkları önemli. İsim sorun olmamalı.

1800'lü yıllarda kadınların o hakkı, çalışma hakkı vs. için en önde dövüşenler, bu yolda şehitler verenler genelde feministlerdi. Çok ilginçtir ki, bu

kadınların çoğu evli ve çocuk sahibi kadınlardı. Onların erkeklerin fizimen imhası için değil, erkek egemen düşünce ve uygulamanın imhası için çalışıyorlardı.

Günümüzde de var olan feminist örgütlenmeleri ilerici görüyorum. Uzun vadede kadın kurtuluşunun sosyalist bir bakış açısına ihtiyacı vardır. Feminizm ve sosyalizm başlaşıklığına inananlardanım. Ne olduğumu söylemektense, neyi savunduğumu söylemeyi tercih ediyorum. Çünkü değişik bakış açılara sahip feministler ve sosyalistler var. Her ikisini de dört köşe tanımlaması mümkün değil, Her toplum kendi şartlarına uygun düşeni üretmelidir diye düşünüyorum.

Serketin: *Son olarak, okuyuculara, ve Kürt kadınlarına bir mesajınız var mı?*

Zilan: Mesajım, her sorun kendi sahibi tarafından gündeme getirilip dayatılırsa, başarılı sonuç elde edebilir, başarı kalıcı olur.

Sizlere ve tüm mücadele edenlere başarılar diliyorum. Teşekkür ederim.

Şermin: Dileğim, kendi sorununu ve cinsel baskının bilincinde olan ve bu konumunu değiştirme azminde olan kadınların toplumun her alanında artması. Daha çok erkeğin de toplumdaki konumunu sorgulaması ve kadınların mücadelesine destek vermesi. Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde de Kürdistanlı kadınların kendi bağımsız kimlikleriyle yermalaları ve bunun şartlarını yaratmak için çalışmalarını diliyorum, derginizinde kadınların bu çabalarına yayın aracılığıyla destek vermesini ister ve yayın hayatınızda başarılar diliyorum.

Bonye: Kürt kadınları, Kürdistan'ın kurtuluşu ve kendilerinin kurtuluşu için bağımsız bir adım atmalarının zamanı gelmiş geçmiş bile. Kürt kadını erkeklerin kendilerini kurtaracağı hayaline kapılmasın. Kürt erkeğine ise, mesajım, ulusal kurtuluşu ve demokratik bir Kürdistan'ın inşa edilebilmesi için kadınlara destek olma görevi ile karşı karşıyadırlar. Ülkemizin kurtuluşu, ezilen diğer tüm sınıflar gibi, kadının özgür olmasına bağlıdır. Serfirazi û Serketin ji Jinên Kurd û Kurdistan re.

Serketin dergisine ve okuyucularına başarılar diler, teşekkür ederim.

Serketin: Sorularımıza cevap verdiğiniz için Bende size teşekkür ediyorum.

21 Nisan 1993/ Sweden

Devrimci Aydın'ın Sorunları Ve Sorumlulukları

Temel Demirer

Varolan sosyalizm çökerken, 19. yüzyıldan bugünlere uzanan özgürlükçü eşitlik ütopyasını da zedeledi, yaraladı. Bu çok açık. Sonuçları ise ortada. Ancak, ortaya çıkan sonuç hiç de "tarihin sonu" olarak ilan edilebilecek nitelikler taşıyor. Verili durumun altüst edici "belirsizlik"lerine rağmen, "zafer" çığlıkları atan Kuzey artık, dünyadaki tüm sorunların billurlaştığı, 1917'ler öncesi bir mekana dönüşüm dinamikleri ile tanışıyor. Kapitalist demokrasinin, ne olup olmadığ, sorgulanmaya başlanıyor.

Bir yanda iki kutuplu dünyanın son bulmasına bağlı olarak dünya politik düzleminde ortaya çıkan globalleşme eğilimi ve ABD'nin nisbi gerilemesi(1) ile birlikte, dünya çapında polarizasyon eğiliminin öne çıkması ve kendini etnik çatışmalarla dışa vuran parçalanma sürecinin tırmanması... Bu iki eğilim, Kuzey/Güney bölünmesiyle iç içe geçmiş uygarlık krizinde somutlanan dünya kapitalizmini oldukça zorluyor. İçinde debelenilen ekonomik krize, sistemin hegemonya krizi boyutu da ekleniyor.

Kapitalistlerin reddettiklerinin kaçınılmaz sonuçlarına, artık dikkat çekmeleri içinden geçilen dönem açısından önemli bir veridir. Çünkü, "YDD" işlerliğinde billurlaşan şekli ile serbest piyasa ve asgari devlet gibi liberal kavramlarla sarmalanan statükocu muhafazakar yeni sağ ideolojinin artık

tümüyle devlete ait olması, uluslararası planda, çalkantılı bir geleceğin sinyallerini verirken, dünya çapında da, Kuzey'inden Güney'ine, bireyler arasında ayırmacılık güden ceberrut devlet tehlikesini gündem maddesi yapıyor. Yani "YDD'nin, yüzüne liberallik maskesi takmış statükocu-muhafazakarlığını, piyasa fanatizmiyle dünyaya aşılama eğilimi, gezegenimizi 1917'ler öncesi mekana dönüştürüyor.

Bu somut gerçekliğin gidişatı içinde, "YDD"ye eklenmeye çalışan ve alt-emperyalistleşme yönelimi içinde olan Türkiye burjuvazisi, uluslararası ilişkilerin militarizasyonu ve "YDD'nin müdahaleci politik yaklaşımının bölgesel maşası olma zemini üzerine oturuyor.

(2)

Görünen şu: kapitalist toplumun genetik şifresi aynı kalarak, bir değişim yaşıyor. Teknolojik yenilenme, bugünkü değişim ve yeniden yapılanma sürecinde etkin bir yer tutuyor. Mikroelektronik ve biyogenetik alanındaki gelişmeler, günlük yaşamımıza hızla giriyor. Dünya burjuvazisi açısından devasa bir bütünleşme süreci yaşıyor.

Bunlardan hareketle, "sanayi toplumundan hizmetlerin ve enformasyon teknolojisinin güdümündeki sanayi ötesi topluma" (Giovanni de Michelis, NPQ No. 2) yönelindiği iddia ediliyor. Geleneksel sanayilerin dünyanın daha geri bölgelerine kaydırılmasını öngören bir üretim hiyerarşisi oluşturuluyor.

Evet, dünya değişiyor. Bunda şaşılacak bir şey yok. Değişim dünyanın temel yasalarından birisi. Değişim sürekli ve mutlak. Gün geliyor geliyor rüzgarları hızlanıyor. Gün geliyor yavaşlıyor. Hızlanan değişimin altında, derinlerdeki sürekli gelişmeler yatıyor. Sürekli gelişmeler görmemezlikten gelinemez. Ancak sürekli gelişim, medya ve egemen boyunduruk tarafından pompalanan ideolojisizleştirme operasyonelliğinin "yenildiniz" nakaratlarıyla da açıklanamaz.

Zamanın fırcası, gerçeğin çizgilerini derinleştirir ve değiştirir. İstense de istenmese de insan toplumları değişecektir. Toplumsal değişimlerin belirli bir ritmi ve süreci vardır. Bunlar göz açıp kapamaya denk düşen kesitlere sığmaz elbette. Birikim ve patlamanın sonucudur toplumsal değişim. Değişimi hızlandırmak, daha özgür/yaratıcı kılmak ise iradeye bağlıdır. Bu tarihsel bir gerçektir.

Ne olursa olsun, 2000'lerde Türkiye, bugünkünden çok farklı olacaktır. Şöyle ya da böyle değişecektir çok şey. Yalnızca baharın isyancılığının değişmezliğiyle... Yeter ki devrimci aydın, dünyayı değiştirecek sınıfsal bir aidiyetin, kolektif iradesinin tarih bilinçli (2) unsuru olsun. Çünkü, "aydın kesimine bu adın verilmesinin nedeni, yalnızca, bir bütün olarak toplumdaki sınıf çıkarlarını ve siyasal grupların gelişmesini en bilinçli, en kararlı ve en isabetli bir biçimde yansıtan ve dile getiren kesim olmasıdır." (V.I.Lenin) Aydınların bu ayrıcalığını yaratan, zihinsel üretim faaliyetlerinde bulunmaları, kafa emeğini

yoğun biçimde kullanmaları, bilim, felsefe, sanat gibi yüksek düzeyde soyutlama gerektiren dallarla iç içe olmalarıdır. Aydın faaliyetinin ilgi alanlarının çeşitliği ve soyutlayıcılıkları, bilimsel, siyasal toplumsal olaylara karşı belirli bir sorgulayıcılık ve eleştirelliğin temeli yaratır.

Yapılması gereken, işçi sınıfı ve toplumun alt kesimlerini kapitalizme ve burjuvaziye karşı mücadeleye ve onları düzenin siyasal bilinç sınırları dışına yönlenecek olan somut çözüm verilerinin ve bunları içselleştiren taleplerin formülasyonunun teorik arka planının oluşturulmasıdır. Bu açıdan, devrimci Marksist teorik faaliyet, politik dinamikleri ile içselleştirilmelidir.

Özetle devrimci aydın, sınıfla aidiyet ilişkileri içinde kolektif özellikleri kazanıp, içinde yaşanan nesnellikteki sosyal, siyasal, ekonomik gelişme ve değişimleri kavrayarak, bunları sınıf mücadelesinin ihtiyaçları doğrultusunda anlamlandırmak zorundadır. Çünkü, teoriye son şeklini vermek için, yığınların iradi bağımsız eylemlilikleri ile ilişkilendirilmiş katılımı esastır. (3)

(3)

Dünya'da tehlikelerin büyüdüğü bu gidişat içinde, Nurdan Gürbilek'in Türkiye için sorduğu şu soru anlamlı ve açımlayıcıdır: "1980'ler şunu denedi: Varlığı ve imkanların dünyasıyla yokluğun ve imkansızlığın dünyasını, birbirine temas etmeyecek, birbirine geçiş olmayan iki kampa ayırdı. Şimdi sormak gerekiyor: Birincisinin imkanlarını ikincisinin isyanına tercüme edecek bir güç yeniden uyanacak mı?"

Nurdan Gürbilek'in, bu soruya aydının tarihten güncelliğe yönelmiş bir işlevsellik bağlamında verdiği yanıt da şudur: Rumeli Hisar'ındaki bir antikacının vitrininde, ondokuzuncu yüzyıldan kalma bazı ibrikler var. Zamanında defolu sayıldıkları için pazarlanamamışlar. Defoları, veremli işçilerin soluklarıyla birlikte cama üfledikleri kan damlaları, ibrikler bugün antika fiyatında." (Nurdan Gürbilek, Vitrinde Yaşamak)

Türkiye'de bugün "defolu sayılan" devrimci aydınlar, yukarıda kısaca ifade ettiğimiz "imkanları, isyanına tercüme edecek bir güç yeniden" oluşturabilecekler mi? sorusunun yanıtını aramaktalar.

Yanıtın olumsuzundan verilebilmesi ise, asla imkansız olması da, her zamankinde daha güçtür. Çünkü teorik faaliyetin, politikaya içerilemediği ve ideolojik mücadele düzeyinin dışında yürütülmesinin yaygın moda olduğu Türkiye'de, "pastörize bir hayat ve sterilize aydınlar!"yanılısamasının tabanı oldukça genişlemiştir.

Bunun için Nurdan Gürbilek'in haklı sorusuna, önce çıkan eğilimler somutunda, olumlu bir yanıt verebilmek için de kolay değildir. Türkiye'de aydının işlevselliği açısından, teori ile pratik arasında çaplı bir kopukluk yaşanmaktadır.

Çünkü, 1992 Türkiye'sinde "güvensizlik", "boyun eğme", "kesintisiz bir kaygı", "işsel bezginlik",

"yaşamdan ve toplumsal davalardan el etek çekmek", "kişisel ilişkilerdeki yabancılaşma", "zoru içeren yaşamı kabullenme", "eleştirel düşünme yetisinin körelmesi" ya da "buyurgan olduğu sürece otoriteye inanılması", "din ve ulusalcılığın yalıtılmışlığa karşı bir sığınak oluşu" vb.'i motifler toplumsal başkaldırının zeminini daraltan önemli argümanları oluşturmaktadır.

Bunlar, aydın kesimini de etkilemiştir. Örneğin, aydınlar arasında yaygın bir hastalık olan otoriter kişilik, "entel"lik boyutunda derinleşmiştir. Oysa yığınlar arasında geleneksel kültürün şartlandırması ile, otoriteye hayranlık duyma eğilimleri güçlü olsa da, aydınların bu zaafı kullanması düşünülmemelidir. Bunun için aydınların, sahte düşünelere, yalancı istemlerden ve tabulardan uzak durması gerekiyor.

Öte yandan aydınlar arasında, "kapitalizmin maddi olanaklarının genişlemesi", "kapitalizmin manevi olanaklarının büyümesi", "ideolojilerin sonunun geldiği", ya da "ideolojik biçimlerde de sosyalizasyonun olduğu" yollu tutum ve eğilimlerin tabanı genişlemiştir. Bu eğilim, aydın kesiminin gericiliği eleştirmesinde gerilemesi ve F.Fukuyama'lara, A. Gorz'lara sarılmasında devreye sokmuştur.

Aydın kesiminin liberal cephesinde yaygınlaşan ve "bilgi çağına özgü şarlatanlıklar" olarak niteleyebileceğimiz bu tutumlar, "elveda" edebiyatında somutlanırken, bu faaliyette "fikir babası" ile yeni bir krizi daha yaşamakadır: "Biz mi mağlup olmuştuk, yoksa hayat mı galip gelmişti? Bunu sormaya bile cesaretimiz yoktu. Bildiğimiz tek şey vardı. Hayat değişiyordu. biz değişmeliydik. Geçmişe bakmak dahi istemiyorduk. Orada kimilerinin değişim, kimilerinin dönemlik dediği bir mazinin izdüşümlerini göreceğimizi biliyorduk. O izdüşümler hoyratça harcadığımız bir gençliğin aynası haline gelip bizi bize gösterecekti. (...) 'Elveda' demeye hazırlandığımız şey bütün bunlardı. (...) Oysa hayat devam etti.(...) Bizler büyüdük. (...) Zaman geçiyordu. dünya değişiyordu. 'Elveda' demenin ritmi başdöndürücü bir şekilde hızlanıyordu. Bazıları, "Dönmemizin hızına bile yetişemiyordu". (...) Ne yazık. Hergün birşeylere elveda diyoruz. Bazen küçük, belki de bir daha hiç karşımıza çıkmayacak şeylere. Bazen de bir daha hiç karşımıza çıkamayacak şeylere. Bazen bilmeden, safça, bazen aptalca, geri zekalıda. Hep "Elveda" diyoruz. Bulmanın kaybetmekten çok, ama çok daha zor olduğunu hiç düşünmeden. (..) Biz artık kader imparatorluğunun tebaası olmayı seçiyoruz. Bir yol ayırımındayız ve geleceğin bize neler getireceğini dahi bilemiyoruz. İyimseriz, ama dolaştığımız labirentlerin loşluğunda, elveda demekten yorgun düşmeye başladığımız anların geldiğini hissediyoruz." (Ertuğrul Özkök, Hürriyet "Kader Dükalığının Tebaası", 1/3/1992)

(4)

12 Eylül rejiminin ağır darbeleri ardından, sosyalizmin birinci büyük dalgasının trajedileri ile geri

çekilmesi Türkiye toplumunda kimliksizleştirme, kişiliksizleştirme ve tek özelliği tüketiciliği olan vasati insan tipinin yaratılmasında önemli bir dönemeç olurdu. Medyaların korkunç ideolojik bombardımanı (4) ve sınırsız devlet terörü koşulları altında, ortaya seyirlik bir vitrin toplumu ve onun aksesuarlığı çıktı.

Söz konusu vitrinde, "insanın önemi"nin yerini, "eşyanın önemi" aldı. "Yeni yapılanma"larla, insanlar depolitize edilerek sürüleştirildi. Devletin ideolojik Aygıt (DİA)larının ve özellikle de medyaların koşullandırıcı "enformasyonu" ile beslenen ve nerede ise düşünmeyi, yargılamayı ve eleştirmeyi unutmaları sağlanan insanlar, giderek derinleşen bir yalnızlığa mahkum edildi. Kendilerini toplumdan ve toplumsal sorunlardan soyutladı.

Hayatta, "enformasyon ve elektronik çağının belki de en büyük özelliği, yöneticilerin elinden insanları alma olanağını alması olmuştur" (Kenici Ohmae, NPQ-Türkiye, Kış 1992) yalanları dahi, "teori" katına çıkartıldı. "American way of life(Amerikan yaşam tarzı)" söylenceleri ile "gemisini kurtaran kaptan"lık bireyselliğinin "çözüm"leri körüklendi. Bütün bu gelişmeler uygarlık krizinin kapsayıcılığında, bireyin toplumsal sendromlarına yol açtı. Sonuçta da, "bellim omnium contra omnes (herkesin herkesle savaşı)"nda ifadesini bulan serbest piyasa anarşisi dört bir yanı sarıp sarmaladı.

Bu ilişkiler sonucunda insan, Serol Teber'in deyişiyle, "hem kendi kendini yeniden üreten, hem de sürekli tüketen, tahrip eden bir konuma geldi." Yani "YDD'nin üzerinde yükseldiği uygarlık krizi zemininde devreye soktuğu "globalleşme", insan boyutunda bir ilerlemeye değil, tam tersine, gerilemeye yol açtı.

Bu dirim, tercüme odalarında doğmuş olan ve akli değil, nakli özellikler taşıyan Türkiyeli yarı münevveri de derinden etkiledi. Arupa merkezli görüşleri (5) yeniden moda oldu. Aydınlar açısından, saltçı bir teorik faaliyetin, gerçeğin kendisi olarak algılanması yanılgısında somutlanan (6) ve durmadan tökezlenen bu gidişat, marjinal ve içe dönük bir başarısızlık da somutlandı.

Bunun öznel ve nesnel nedenleri (7) vardır. Sorunların saptamasından hareketle, gerekli önlemleri almanın acil bir gereklilik olduğu *verili durumda, aydın sorunu ile birlikte ideoloji/politika ve teori/ pratik arasındaki ilişkinin yeniden tanımlanması kaçınılmaz olmaktadır.*

Yeniden tanımlama faaliyetinde, özellikle kaçınılması gereken;Katıksız ir idealizmi, içi boş bir ortodoksi ile birleştiren yanılgılardır. Çünkü, saltçı teorizm ile sınırlandırılmış biçimse yenilenme ve 'yeni-den tanımlama' faaliyetinde ifadesini bulan arayışlar sonu olmayan labirentlerdir. (8) Teorinin söyleyebileceği söz, devrimci p ratikle buluşması halinde anlaşılanabilir. Zorunlusu olduğu ve kaçınmayacağı pratiği ise, teorik faaliyeti meşrulaştıran biricik referanstır

Yüzü eyleme dönük yeni teorik atılımın, dünyayı

değiştirme kavgasına bağlanmasını amaçlayan devrimci aydının yeniden tanımlanması için, teorist tartışmacılık (9) kargaşasına dur demenin önemi yaşamsallaşıyor. Teorik faaliyetin, pratiğe bağlanması her zamankinden daha fazla kaçınılmaz oluyor.

(5)

İdeolojik/politik/teorik boyutları olan mevcut kriz koşullarında, devrimci aydının işlevsel faaliyeti, "büyük çoğunluğun pratik yaşam ve mücadelelerinin sözcüsü olma"yan, saltçı bir teorist faaliyetle sınırlanamaz. Çünkü, teoriye son şekli verecek olan toplumsal pratiktir. İstenilen bir toplumun yaratılmasında insan aklının kolektive edilerek özgürleşmesi ve yaratıcı eylemliliğinin gelişmesi, insan emeğinin özgürleşmesine özdeş görülüyorsa, bunları hedefleyen teorik faaliyetinin yüzünün eyleme dönük olması, asla vazgeçilemez bir olmazlıktır.

Bu bağlamda, devrimci aydınların, içinden geçilen süreçten ve savrulmalarından çıkartmaları gereken önemli dersler vardır.

Bunlardan ilki, Türkiye'de artık alışılmaya başlanılan toplumsal meşruiyeti zaaflı ve marjinal konumun, giderek daralan çemberini kırmadan, devrimci aydın faaliyeti açısından yapılabilecek şeylerin, artık anlamlı ve başarılı olmadığı ve olmaya çağının bilinç düzeyine çıkarılmasıdır.

İkincisi ise 90'lı yıllarını Türkiye'sinde aydın hareketi safalarında, teorik faaliyetle sınımlanma adı altında, edilgen bir teorik tartışmacılığa dönüşmüş bir kaçışın yaşandığı ve bu eğilimin durdurulması gerektirir.

Kendini "Marksist aydın"lar olarak niteleyenler açısından da gözlemlenebilir bir eğilim olan bu paradoksal durum hakkında düşünmesi gereken not, belki de, Cevdet Morali arkadaşın şu güzel anımsatmaları olabilir "dünyayı yorumlamakla yetinmeyip, aynı zamanda onu değiştirme ididasında olan Marksizm, genel olarak militan bir mücadeleyi/eylemliği ve yine bir dünya görüşü olarak kendisine militan tarzda bir siyasal bağlılığı içerir. (...) Marksizmin militan karakterini belirleyen şey bilinç olgusunu kavrayışı ve içsel yapısında ve kurgusunda bilinçli insanın/insanların eyleminin taşıdığı önem ve işlevdir. Marksizme göre, sadece yorumlamakla ve yargılamakla yetinen bilinç somut tarihsel gerçeklikten yoksundur, ancak bir şey yapan, yani eyleme dönüşen bilinç ve bu arasında bir çatışma olmaması da zorunludur. Kendisini eylem olarak dışı vuran ve dolayısıyla gerçekleştiren bilinç, ancak böylece maddi bir gerçeklik olarak dünyayı değiştirme gücüne sahip olurken, marksizm de bilinçli insanın/insanların eylemine yol gösteren militan bir dünya görüşü olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla Marksizm ile militanlık birbirinden ayrılamaz ve her Marksist (ya da bizim ülkemizde kullanılan anlamları içinde "sosyalist" veya "devrimci) aynı zamanda militan olmak durumundadır." (Cevdet Morali, Kurtuluş, No. 11, "Militanlık Üzerine", s.10)

(6)

Devrimci aydının, sınıfsal aidiyet temelinde yükselen bir militanlıkla içiçe geçmek durumunda olan teorik faaliyeti, yeni dünyanın kavranıp genişletilerek, eski dünyanın çözümlenip/çözülmesi için toplumsal/maddi çözümleyicilere malolmak yanında toplumu dönüştürecek olan ortak iradenin organik enstrümanı olmak zorundadır.

Devrimci aydının, eski dünya karşısında yeni bir tarihsel bireşime yol açmayı hedefleyen teorik faaliyeti, toplumsal üretici güçlerin önünü açmak zorunda olduğu için, ait olduğu toplumsal pratikle de içiçe geçmelidir. Teorik faaliyeti "mekanik" bir soyutluk düzeyinde kilitlememek içinse, bu çabaların, içinden geçilen tarihsel uğrağın politik örgütlenme çabaları ile ilişkilendirilmesi gerekliliği teorik faaliyeti etkin ve anlamlı kılabilmeyen tek yoludur.

İnsan, emeğiyle olduğu kadar siyasal girişkenliğiyle de üreticisi olduğu tarihin ürünüdür. Ya da Marx'ın deyişi ile koşulların değişmesi ile insanal etkinliğin değişmesinin örtüşük olduğu ve bunun ise ancak pratikte ifadesini bulan bir özdeğişimde aranması gerektiği unutulmamalıdır. Çünkü, "insanların değişmesinin, koşulların ve yetişme tarzının değişmesinin ürünü olduğunu söyleyenler unutuluyorlar ki, koşulları değiştiren insanlardır ve eğiticinin bizzat kendisinin eğitilmesi gerekir." (K.Marx).

Yine Marx'ın, Alman ideolojisi'ndeki belirlemesi ile komünist bilinç yalnız salt teoride bulunmaz, pratik bilinçte de bulunur. Yığinsal bir dönüşümün toplumsal dinamikleriyle ilişkilendirilmemiş bir teorik faaliyet yetersiz olması yanında, "eğiticinin bizzat kendisinin eğitilmesi gerek"tiğinin de unutulmasından başka bir anlam taşımaz. Yaşamak ve dönüştürmek üzere durumlarının bilincine varan insanlar için, üstyapıları altyapıdan ya da teoriyi pratikten ayırmak sözkonusu olamaz. Çünkü yaşamak ve dönüştürmek üzere durumlarının bilincine varan insanlar, tarih boyunca oluşturdukları teknik ve zihinsel aletler aracılığıyla "madde" ile diyalektik ilişki içindeki sınıfsal aidiyetin toplumsal varlığı konumundadırlar.

Sonuç olarak insan, kendi eylemlerinin ve de dünyayla başkalarıyla kendi etkin ilişkilerinin ürünüdür. Bu açıdan bireyin, sınıfa aidiyet temelindeki devrimciliği, teorik faaliyeti, toplumsal pratikle doğrudan bağıntılı olmalıdır. "Düşünceyi, tarihsel praksisten ayırmak dogmatik olarak düşünmek demektir." (A. Gramsci)

Devrimci aydının kendiliğinden felsefesinin eleştirel, yüzü eyleme dönük ve edilgenlikten kurtulmuş olan bir sınıfsal aidiyetin özerkliğine geçisi teorik politik faaliyeti açısından bir zorunluluktur. Devrimci aydın açısından, eleştirel hazırlanmanın çıkış noktası, gerçekten ne olduğunun ve hangi sınıfsal aidiyetin yükümlülükleriyle mücehhez olduğunun bilinci ve eylemidir. Yani kendini bilmek ve net olarak tanımlamaktır. Açıktır ki, "her olayı değerlendirirken,

doğrudan doğruya, açık olarak belirli bir sosyal grubun bakış açısında dayanmak" (V.İ.Lenin) kaçınılmazdır.

Altını özenle çizerek tekrarlayalım: Bağımsız, özerk, kendine özgü niyetlikleriyle donanmış ve yüzü eyleme dönük olmayan bir teorik faaliyetin gerekliliği fikri, sadece totolojidir. Aydın etkinliğinin devimci özellikleri, ancak onun yüzü yaşama dönük etkinliği ile anlamlanabilir. *Teorik faaliyetin yüzünün eyleme dönük olması, özünde, devrimin güncelliği fikrinin öne çıkartılması demektir. Bu saptama, öznel bir tavır olarak mahkum edilmek istenebilir.* Ancak, öznel bir tavrın daima nesnel gerçeklikten doğup ve yine ona döndüğü unutulmamalıdır.

Özetle, aydın konusunda ne K. Kautsky gibi abartılı ne de J. Sorel gibi burun kıvrır bir konumda olmamak gerekiyor. Bunların arasındaki yerde A. Gramsci'nin durduğu yerde durmak daha doğru olacaktır. Yani aydının dar/katı ya da abartılı tanımlanmalarından uzak durulmalıdır.

(7)

Devrimci aydının teorik faaliyeti, herşeye son şeklini veren bir düzenleyiciliğin ya da kurtarıcılığın "allah kelamı" ilan edilen tartışılmazlıklardan uzak durmasını başarabilmelidir. Sonra da bilenleri ve bilmeyenleri de birbirinden ayırabilme özelliklerine haiz olmalıdır.

Bilimsel faaliyete ilişkin olarak sürekli öğrenmek, gerçeklik tarafından öğretilen yeni şeylere hep açık olmak, devrimci teorik faaliyet çizgisinde pratiğin taşıdığı belirleyici önceliğin temel boyutunu göz ardı etmemek devrimci aydının temel sorumluluklarındandır.

Sürekli inşa halinde olan bilimsel faaliyet açısından, tarih ve somut gerçeklikler, o ana dek bilineğelen teorilerle çelişen durumlar da yaratabilir. Hatta (doğru olarak bilinen) ilkelere göre davranılabilmesi de imkansızlaşabilir. *Bu noktada, soyut mu somut mu ikilemelerine takılıp kalmak yerine, somutun yeniden soyutlanması ve de eski soyutlanmanın yeni soyutlama tarafından sorgulanması tek çözüm yoludur. Bu tür bir tutum, "savcı/sanık" ilişkisi düzleminde ele alınmamalıdır.*

"Somutun yeniden soyutlanması ve de eski soyutlanmanın yeni soyutlama tarafından sorgulanması". Önerimiz, kimilerine "revizyonist"ce gelebilir. Ancak, bu tutum, revizyonistlikten ötede, teorinin pratikle olan ilişkisinin yeniden üretilmesinden ve bir üst düzeye sıçratılmasından başka anlam taşımamaktadır. Çünkü, teorik eserlerin, çözümlemelerin, soyutlamaların önünde de arkasında da toplumsal eylemler ve onların toplumsal pratik tarafından koşullandırılmışlığı vardır ve bu zincirleme ilişki sürüp gidecektir.

Bu açıdan, teorik faaliyete ilişkin olarak, şu tür bir gerekçelendirilşi anlamlandırabilmek pek olanaklı değil: "Bilim mi daha gerçekçi, yoksa somut gerçek mi daha gerçek? Bilim eğer bilim olabiliyorsa, somut

gerçekte çok daha gerçek'dir, çok daha "sahih"; buna inanıyorum." (Y.Küçük, Türkiye Üzerine Tezler. C. 3, s.7)

Yaşama, somutun soyutlanmasını da aşabilmiş "sahih"likteki bir bağı olması gereken bilimin, sınıflı toplumda "pür" yada tarafsız olması mümkün değildir. Bilim açısından, sadece görelî bir özerklik söz konusu olabilir. Bu görelî özerklik alanı da doğa bilimlerinden sosyal bilimlere doğru gittikçe daralır. Bu bağlamda bilimin, soyut, "pür" ya da "tarafsız" olması olanaksızdır. Ayrıca bu tür özellikler arzulanır bir şey de olmamalıdır. Aslında tarafsızlıktan söz edilmesinin nedeni, taraf olduğunu gözlemeye yönelik bir manipülasyondur. Çünkü nihai kertede, bilimin ideolojî ve ideolojînininde bilime bulaşık olduğu inkar edilemez.

Mücadelecilik ve toplumsal pratikle ilişkilendirilme gerekliliği, değiştirmek isteyen bilimin yazgısıdır, varoluş nedenidir. Ve bilim, yaşamın çok yönlü ve radikal eleştirisiyle somutlanıp anlamlandırılmalıdır. Çünkü, somutluğuyla eleştirel olmadan bilimsel olunamaz. Bilinmez değil: "Aynı zamanda dünyaya karşı bir suçlama olmayan büyük yapıt yoktur." (Paul Nizan)

(8)

1990'ların dünyasında ve Türkiye'deki devrimci aydına umut etmek yetmiyor. Aydın, umudun yaratılması kavgasında yer almadan, devrimci özellikler kazanmıyor. Ve umut, sınıfın sürgit kavgası ile aydının devrimci ilişkiler kurulabilirdiği oran ve düzlemde yaratılabiliyor. Tam bu noktada, Alman romantizmine dönük bir karamsarlık ve duygusallıkla, "Kafka'nın dediği gibi dünyada sonsuz umut var, ama bizim için geçerli değil" (Walter Benjamin) diyen yıkık ruh halinden kurtulmasının önemi artıyor. Kafkaesk yönelişlerden arınması aciliyet kazanıyor. Çünkü, Kafka, nihayetinde sadece umutsuzluğun otopsisini yapar!

Bunun için de, *kendini aydın olarak niteleyenlerin içinden geçilen zorlu dönemde sol hareket adına açtıkları teorist "mimari/proje" yarışmaları, ne geliştiren ne de sonuç alıcı olamıyor. Aksine, bu tür "yarışma projeleri"nde ifadesini bulan teorist yanında kaybedenlerin yani dünyanın lanetlilerinin perspektifinden tekrar yaratılarak yazılmasının gerekliliği büyüyor.* Yani devrimci aydının teorik faaliyeti, yüzünü eyleme dönüştürmek için 90'ların Türkiye'deki vitrinin camlarını parçalamakla mükellef olup, anestesiz ameliyatların da göze alınması kaçınılmaz oluyor. Çünkü, unutulmalıdır, "var olmanın korku temeli üstünde hiç içine bırakılmışlığı, insanı hiç bekçisi haline getirir." (M. Heidegger)

Görünen odur ki, devrimci aydın Türkiye'de hüznü, bir süre daha yalnızlıkları ile çitişik bir coşkuyla yaşayacaktır. Ancak, devrimci aydın açısından yapılan işin yüzü eyleme dönük haklılığı, artık ıssız odalardan çıkıp, sokaklardaki inatla

örtüşmek durumundadır. Çünkü, siyasal tarihle ilgilenenler içinden geçilen zorlu kesitin gerçekçi ve yaratıcı düşüncüyü tutsak kılmak isteyen gericilik yılları olduğunun farkındadırlar. Ve bu sendrom ancak, ıssız odalardan çıkıp, sokaklardaki inatla (10) örtüşerek aşılacaktır.

Bunu "erken" bulanlar olabilir. Ama, aydın hareketinin geldiği yer, şu an bulunduğu koordinatlarıdır. Bundan ötesi ise, ancak buradan yüzünü eyleme dönerek görülebilecektir. Yani varılan koordinatlarda teorik faaliyetin, pratik eylemin örsünde şekillenmeden soracağı soruların da, "üreteceği" yanıtların da pek anlamlı ve yol açıcı olamayacağı artık görünen köydür ve kılavuz istememektedir.

Aksini idida edenlere, sormak gerekiyor: Hani şu yalan söyledikçe, burnu uzayan masal kahramanı Pinokyo, bizlere 1992 yılındaki yarı-münevverlerimizi anlatmıyor mu?

(9)

Son bir nokta daha: Kafalar, teoristlerin "çözüm" olduğuna ilişkin söylencelerle karışınca, teorik faaliyetin kerameti konusunda, yapılan işin içine hurafelerin karışması da kaçınılmaz oluyor. Saltçı teorist faaliyetin özünün doğru olup da, uygulamasının yanlış olması nedeniyle, köklü başarısızlıkların gündeme geldiği söylenceleri de, bu tür hurafelerin bir parçasını oluşturuyor.

Sorunu böyle koyan, Türkiyeli yarı-münevver teoristlerin yanıtlamak zorunda oldukları bir soru vardır: *Toplumsal pratikle ilişkilendirilmeden kurtarılmaya kalkışılarak, devrimci teorik imkanları daha attığı ilk adımda yok edilen ve tüketilen bir teorik faaliyetin içe dönük başarısızlığı ve marjinalliği sonucundan sorumlu olanlar kimlerdir?*

Bu noktada, toplumsal dinamiklerle ilişkilendirilmiş tarihselliğin ve tarih bilincinin, yaşadığı toplumsal gerçekliğin pratik imkanlarına malolmadan önemsiz olduğuna dikkat çekip, ekleyelim: Devrimci aydın, ortalama geriliğin en ileri hattında yer almamalıdır. Çünkü, "iletişim çağı"nın bilim dervişi olunmayacaksa, bilimsel faaliyet açısından somut, bütünleyici ve dünyayı faal olarak değiştiren bir yaklaşım gerekmektedir.

Bu da kapitalizme karşı mücadelenin siyasal pratiği ekseninde inşa edilecek teorinin gerekliliğine denk düşerken; salt teorik faaliyetin simgeselliği ile politika yapılamazlığını ve de bilgi ile militanlığı birleştirme imkanlarının yaratılması zorunluluğunu gözler önüne serer. Çünkü, "çağımızın bunalımının özünü bireyin toplumla ilişkisi oluşturmaktadır. Birey topluma bağımlılığının şimdiye dek olmadığı kadar biçince varmıştır. Ama bu bağımlılığı olumlu bir kazanım, devrimci bir bağ, koruyucu bir güç olarak yaşayamamakta, aksine doğal haklarına ve hatta ekonomik varlığına bir tehdit biçiminde algılanmaktadır. Üstelik, bireyin toplum içindeki konumu öyle bir durumdadır ki, yapısının bencil güdülere

sürekli olarak daha da belirginleşirken, doğası gereği daha güçsüz olan toplumsal güdülerini giderek zayıflamaktadır. (...) Oysa insan ancak kendisini topluma adayarak yaşamda anlam bulabilir. (...) Bireyleri bu örselemesi, kapitalizmin en büyük kötülüğüdür." (Albert Einstein, Neden Sosyalizm?)

O halde devrimci aydınının bilimsel cesareti; eskimiş, alışılmış, tükenmiş olanın yerine (zor olsa da) yeni, gelecek vaat edenini yerleştirmenini yolunu açmaktır. Bu nedenle, devrimci aydınının faaliyeti, her adım başında sınıfsal aidiyetinin sorumluluklarını yerine getirip, akıllardaki sokaklardan sokaklardaki kolektif akıla malolarak, şu zorunluluğun "es geçmemek" durumundadır: "Si vis pacem, para bellum (eğer barış istiyorsan, savaşa hazır ol)"..

Ve de "çıkarlar ve idealler daima savaş içindedirler. Geçici olarak, çoğu kez çıkarlar zafer kazanırlar. Uzun sürede ise sadece idealler" (Fichte), gerçeği ile birlikte, Epiktetos'un, yerli yerinde ve hala geçerliğini koruyan savsözünü unutmadan: "Bir şölende, yemeğin nasıl yenileceğini anlatma, ama gerektiği gibi ye."

Temel Demirer, 17.9. 1992 Ankara

NOTLAR

1) "Dünyanın tek süper gücü artık rolü konusunda yalpalıyor. Mokka'daki eski "Amerika-Kanada Enstitüsü"nde Georgi Arbatov, "Amerika için olabilecek en kötü işi yapacağız. Kendisini düşmansız bırakacağız" demişti. 1986'daki bu öngörü doğrulandı. -Amerika'nın 50 yıldır sürdürdüğü siyaset, yani Sovyetler Birliği'ne muhalefet ortadan kalktı. Başkan Bush, "yeni dünya düzeni"nden söz ediyorsa da, bu sözcüğün karşılayacak siyasetten eser yok. (..) "Yeni dünya düzeni" ile neyin anlatılmak istendiği belli değil." (The Guardian, 10/8/1992)

2) 'Tarih' sözcüğü, "bilmeye çalışmak", "anlatmak" ve "zaman içinde olup bitenlerin hepsi" anlamına gelir. Bu konuda, yeri gelmişken Naima'nın tarihe attığı büyük önemi, yine onun kendi satırlarından anımsatmak yerinde olur: "Tarih atın hazinesi ile birdir/ Göz nasıl el-mastan zevk alırsa/ Tarihte ileriye görmeyi kolaylaştırır/ Tarih dilsiz bir dosttur/ Köhne dünya hakkında bigi verir." (Mustafa Naima)

3) Ertuğrul Kürkçü, haklı olarak, "Herkesin Aydını kendine" deyip ekliyor: "Kamu çıkarı", gerçekten büyük çoğunluğun çıkarları olacaksa eğer, içinden geçtiğimiz bu yeni ayrımlar çağında geleneksel aydınları iki temel tercih bekliyor: Sermaye tarafından bilgisayarlarla ikame edilmek ya da büyük çoğunluğun pratik yaşam ve mücadelelerinin sözcüsü olmak." (Ertuğrul Kürkçü, Özgür Gündem, 31/5/1992)

4) Örneğin, dünyada reklam harcamalarının toplam tutarı 1988 yılında 200 milyar doları bulurken, bu rakam 1990 yılında 265 milyar dolara çıktı. Türkiye'de ise reklam harcamalarının 1991 yılındaki tutarı 2 trilyon 55 milyar TL'dir. Yeri gelmişken ekleyelim: "Reklamlar, her birimize bir nesne daha satın alarak kendimizi ya da yaşamlarımızı değiştirmemizi önerir. Aldığımız bu yeni

nesne, der reklam:;sizi bir bakıma daha zenginleştirecektir,o nesneyi, almak için para harcayarak daha yoksullaşsanız bile." (Berger)

5) Bak: Fikret Başkaya, "Avrupa-Merkezcilik", Özgür Gündem, 23/7/1992

6) Bertolt Brecht'in dizelerinde, bu konuda çok öncelerden bugünlere uzanan uyarısı sözkonusu:

"Çünkü senin nasıl gördüğün önemli değil ne gördüğün ve ne gösterebildiğindir önemli olan. Bilinmeye değer şey ne bildiğindir.

Senin ne denli iyi gözlem yaptığını görebilmek için gözleyecektir seni insanlar. Sadece kendisini gözleyen kişi insan bilgisi edinemez hiç bir vakit. Daha çok kendini kendisinden gizleme telaşındadır o. Ve kimse kendi kendinden daha akıllı değildir.

Bu yüzden ilk eğitimimiz yaşayan insanlar arasında başlamalı.

İlk okulumuz

İşyerimiz, evimiz, semtimiz olsun. Ordaki tüm insanların gözlemlesinin yabancıları tanıdık gibi tanıdıkları yabancı gibi."

(Bertolt Brecht, Seçme Şiirler)

7) "Türk aydınının (bunun içine Kürt aydınları da girer) eksikleri neler? Bunu üç noktada topluyorum:

Birincisi; Türkiye aydınının ütopya geleneği yok. Hiç öyle hayal kurmuyor, bilimsel anlamda. (...) Birinci eksiklik budur. Türkiye hiçbir ütopyaçı çıkartmamıştır. (...) Türkiye aydınının ütopya geleneği yok. (...) İkincisi, (...) kurgu yok. Yani Türkiye aydını birinci, ikinci, üçünü, dördüncü adımlarını düşünme, planlama geleneğinden yoksun. Üçüncüsü; Türkiye aydınında hiçbir zaman anarşist gelenek olmamıştır. Bunun anlamı Türkiye aydını reddetmesini bilmiyor; reddetme geleneği yok. Bunu çok önemli buluyorum. (...)

Türkiye aydınının fazlalığı nedir? (...) Tercüme odasında doğmuş olması, Türkiye aydınının taklitçi geleneğini getirmiştir. Türk aydınının ikinci fazlalığı, hep-Batılılaşmak istemesidir. (...) Bu benzeme kendine güvensizliğin göstergesidir." (Yalçın Küçük, "Bazı Gerçekler ve Türk Aydınının Anatomisi", Berxwedan, No: 14, s.11)

8) Kimi dizeler gerçeği verir. Tamer Abuşoğlu'nunki de bunlardan:

"Her kavga teorisyenler üretir
Ürettiği politik malzemedan fazla
ve her kavganın önderleri vardır
en önde gidenlerden fazla

(...)

yeni kimliğini arıyor, eski savaşçılar dokuyamadan dünü bugüne kaybolup gidiyor eski savaşçılar bozbulanık bir iklimin yeşerttiği

yeni kimliğin içinde"

(Tamer Abuşoğlu, Damar, No.:15, "Kimlik", s. 29)

9) Bu konuda bak: Kenan Kalyon, Emek, No: 29, "Marksizm ve Sorunlarımız" mı? Yazarın Marksizmle Sorunları mı?, s. 27-72

10) Fransız sömürgeciliğinin Cezayir'de yürüttüğü zulüm ve soykırım karşısında, sokaklara çıkan J.P. Sartre, şunları diyordu: "Böyle bir günde felsefenin kavramlarıyla uğraşmak anlamsızlaşıyor. Tepki göstermek hepimize düşen bir görevdir."

Geçtiğimiz yüzyıl boyunca Marksistler "Kadın Sorunu"nu sağlam bir bilimsel temele dayandıran kişi olarak Friedrich Engels'i gösterdiler ve çağımızda kadınların kölelikten kurtuluşu konusu üzerinde en yeterli kuramsal tutumun ona ait olduğunu belirttiler (1). Bu ilginç ancak açıklayıcı bir varsayımdır. Her ne kadar Marksizm kendini kadınlara adanmış yolunda sinyaller veriyorsa da, feminizmi kendi başına yetersiz olarak görmekte ve ancak Marksizmin sağlayacağı bilgilere gereksinim duyduğunu öne sürmektedir. Marksizm kadınlara ne sunmaktadır? Sadece kadınların aile bakış açısından kuramsallaştırılması olan "sosyal çoğalma ilişkileri"ni değil, yanısıra aileye tarih ve metaryalist bir yaklaşım sunmaktadır. Marksizm kadınları ve nedenlerini doğallaştırıcı, ataerkil yönelimin ezici ringinden kurtarmaktadır. Kadınlara yönelik baskıları insanca ve siyasi müdahaleye açmaktadır. Öyle ise, en iyimser Marksist görüşe göre, kadınlar kölelikten kurtuluşun hem özneli hem de nesneli olabilirler. Nedenleri artık kısmi değildir. Proletaryanın nedenlerine bağlanmıştır. Feminist proje, bir bütün olarak toplumun özgürlüğünün bir boyutu haline gelir. Ancak, eğer böyle ise, bir nedeni de feminizmin daha evrensel bir perspektife alınmasıdır.

İki hareket arasındaki uzun süreli ilişki, başlangıçtan bu yana feminizme yönelik Marksist çelişiklere sahne olmuştur. Bu çelişkiyi tam anlamıyla değerlendirmek için bu yazının izleyen bölümlerinde yer alan ayrıntılı araştırmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu yazıda bilimsel sosyalizmi kuranların kadın özgürlüğünden ne anladığı üzerinde duracak ve feminizm ile Marksizm arasında ne ölçüde bağıntı kurduklarını açıklayacağım. Sorunu bu şekilde ele alarak, bu ko-

nuyu tutucu Marksist açıdan ele alan yorumlarda genelde görmezlikten gelinen bir noktayı zaten belirtmiş oluyorum. 1840'larda Marks ve Engels dikkatlerini Kadın Sorunu'na ilk yönelttiklerinde, en azından 1789 devrimine kadar uzanan ve Fransa'da 1830 ve 1848 devrimlerinde tekrar su yüzeyine çıkan kadın protestoları ve feminist istekler mirası zaten vardı. Ütopik sosyalistler, kadınları gelecekteki dünya düzenine katılmaya davet ettiler, bunu barışçı bir sosyal değişim aracılığı ile sağlayacaklarını umut ediyorlardı. 1830'lardaki Fransız feministleri -Flora Tristan, Suzanne Voilquin, Reine Gendorf, Claire Demar, Pauline Roland, Prosper Enfantin ve Charles Fourier- ütopik sosya-

listlerdi. 1840'larda feministler cumhuriyetçi sosyalist hareketlere bağlıydı, yüzyıl ilerledikçe ya özgürlükçü cumhuriyetçiliği ya da karşılıklı sosyalizmi benimsediler.

İngiltere'de, ütopyacı Robert Owen'i izleyen erkekler ve kadınlar ileri feminist istekleri heyecanla dile getirdiler ve çoğunluğu militan olan çok sayıda kadın, Chartist hareketi kurdular (2). 1884'te (Engels'in "Ailenin Kökeni" ve "Özel mülkiyet ve

Devlet" adlı kitaplarının yayınlandığı yıl) Kuzey Amerika ve Avrupa'da kadın örgütleri kurulmuştu. Sonuçta, feminizm ile sosyalizm arasındaki olumlu fakat çelişkili ilişki, hem pratik hem de dağınık bir boyut kazandı. Bu yazıdaki görevim, Kadın Sorunu üzerindeki Marksist tartışmaları incelemektir, ancak bunu söz konusu tarihsel koşullar altında yapacağım.

"Ailenin Kökeni" ve "Özel mülkiyet ve Devlet" bir anda başarı kazandı. Önde gelen Alman sosyal demokrati ve "Sosyalizmde Kadınlar" adlı kitabın yazarı August Bebel, kendi ünlü kitabını gözden geçirerek Engels'in keşiflerini de ekledi - bu 19. yüzyıl etnografisi ile Alman felsefesinin bir

Marksiizm Ve KADIN SORUNU

Joan B. LANDES / Çeviri: B. Forta

karışımıydı- (3). Bu yapının konusu ve yapısında Engels başlıca "nesnel ruh" kategorilerini sosyalist tartışmaya dahil etti. Marks'ı izledi ve Hegel'in önceliklerini tersine çevirdi (4). Sınıf tarihi ve "kadınların dünyadaki tarihi yenilgisi" açıklamalarını Hegel'in kavramı olan "uygar toplum"a dayandırdı ve uygar toplumun gerçek temelini özel mülkiyete dayandırdı. Engels, yabancılaşmış mülkiyet ilişkilerini aile ve devletin rakipsel yapısı aracılığı ile uzlaştıran bir diyalektik açıklama getirmektedir. Kitabın önsözünde aileyi emek süreci ile eşit düzeyde gördüğünü belirtmektedir. Engels şunları yazıyordu: "*materyalist kavram-sallaştırmaya göre, tarihteki belirleyici faktör, en son aşamada yaşamın üretimi ve çoğalmasdır.*" Bunun iki yönlü bir özelliği vardı: Sosyal üretim ve türlerin çoğalması, emek süreci ve aile. "Ailenin Kökeni"ndeki tartışma, şu şekilde özetlenebilir; sınıf ayrımlarının ve devlet ağırlıklı siyasi düzenin geliştirilmesinden önce, akrabalığa dayalı aile düzeni, sosyal yapının temelidir; tüm sınıf tarihi de "aile sisteminin tümüyle mülkiyet sistemi tarafından yönetildiği toplum" ile karakterize edilir (5). Sosyal evrim süreci içinde üreme, üretimin gölgesinde kalır, aile ise emek sürecinin gölgesinde kalır. Engels kuramsal ve tarihi bir istek geliştirdi. Buna göre sosyal üretim sosyal yaşam üzerinde daha da belirleyici bir etkide bulunuyordu. Özellikle de akrabalığa dayalı ilkel toplum düzeninden sınıflara dayalı ve farklı siyasi sistemlere sahip uygarlıklara geçişten sonra.

Tarih öncesi dönemi araştırırken Engels sosyal üremenin aile yaşamı yanında kısmen bağımsız bir etkide bulunması olasılığını göz önüne aldı. Bu olasılık, tüm üretim ilişkilerinin akrabalık koşulları düzeyine yükseltildiği bir akrabalık toplumuna yol açmaktadır. Öte yandan, kapitalizmdeki üretim ilişkilerinin saydamlığı, aile yaşamı ile üretim dünyası arasındaki gerçek ayrımla, ve akrabalığa dayalı sosyal ilişkilerin parçalanması ile piyasa ilişkilerinin artmasıyla belirginleşmektedir. Ancak, kapitalizmde bile tablo sislidir. Marks, yaşadığı dönemde, üretim ilişkileri hakkında yaptığı analizleri desteklemek için tamamlanmamış projelere değinmişti. Aynı şekilde, aile konusunu sadece emeğin sosyal bölünmesi aşamaları bağlamında ya da kadınları sadece farklı iyelik biçimleri perspektifinden ele alırsak, tartışmalarımız çok ağırlaşır. "Ailenin Kökeni" bile kısmi bir açıklamadır; esas olarak aile üzerine bir araştırmadır ve kadınlara yönelik baskıları sadece aradabilir ele alır; asıl olarak

tarih öncesi dönemin bir araştırmasıdır ve kapitalist toplumdaki aileyi sadece yapay olarak ele alır.

Bu nedenle, emeğin sosyal bölünmesi ve sosyal üretim ilişkileri, cinsel yaşamın ve aile yaşamının özelliklerini açıklamayaz, böylece ortaya bir sorun çıkar. Bu temelde göz önüne alınmayan unsurlar, Marks ve Engels tarafından ele alınmamış, yerine emeğin doğal bölünmesine ilişkin bölgesel bir kategori getirilmiştir. Yanısıra, Engels'in yapıtında ortaya çıkan zorluklardan çoğu, onun Kadın Sorununu doğrudan ele almamasından kaynaklanmaktadır. Marks'ın yazıları da bu dengeyi sağlayamamaktadır. Gerçekten de, Marks ve Engels, Kadın Sorununu sadece aile başlığı altında ele almıştır. Her ne kadar ilke olarak bu sorun çıkarmıyorsa da, Marksist yazılarda belirtilen aile statüsü, etik ve doğal varoluş görüşleri arasında dalgalanmaktadır: birincisi, aileyi modern toplumdaki merkezi ahlak yapısı olarak gören Hegel'in etik tutumu, ikincisi, ataerkil, cinsel baskı uygulayan aile biçimi -ki bu sosyal ve siyasal egemenliğe bağlanmaktadır- üzerine ütöpik sosyalist saldırısı, marksist tartışmalarda kadınların yazgısı ve özel yaşamları, bu iki rakip görüş arasında parçalanmaktadır.

Rheinische Zeitung gazetesinin 1842'de yayımlanan bir sayısında çıkan yazısında Marks boşanmayı savunmuş, öte yandan ailenin etik içeriğini Hegel gibi vurgulamıştı. Ebeveynlerin çocuklarına karşı ahlaki sorumluluklarını vurgulamış ve evliliği kaprisli bir cinsel beraberliğe indirgeyenleri kınamıştı (6). Hegel, modern ailenin "etik bir devlet kökü" olduğunu (veya olması gerektiğini) ve ne siyasi ne de ekonomik ilişkilerin mantığına uyduğunu belirtmişti (7). Babanın karısı ve çocukları ile olan ilişkisini bir kralın tebaları ile ilişkisine benzeten ataerkil yaklaşımı, tüm ilişkilerin (ebeveyn ile çocuklar arasındaki de dahil) gelenekçi olduğuna ilişkin özgürlükçü varsayımı ve ailedeki erkek iktidarı ile uygar toplum ve devletteki kentsoylu sınıf iktidarı arasındaki bağıntıyı kınayan ütöpik sosyalist yaklaşımı yadsımıştı. Bu taklitçi tutumdan anlaşıldığı kadarıyla, Marks, boşanma ile söz konusu yazısını 1843'te "Sağ Felsefenin Eleştirisi" ile başlayan Hegel'in felsefesine uyma çabalarından önce yazmıştır. Bunun tersine, Marks ve Engels'in 1848'de birlikte yazdıkları "**Komünist Manifesto**"da Hegel'in aile görüşü güçlü bir ütöpik tutumla reddediliyordu. Kapitalizm kentsoylu kadınları kentsoylu erkeklerin üreme araçlarına indirgemekle, proletarya çocuklarını "basit ticari metalar ve emek

araçlarına" dönüştürmekle, kadınları fahişeliğe iterek proleter aile yaşamını yok etmekle ve çalışma koşullarını sömürmekle görevliydi. Cinsel baskı, emek ve ürünlerinin sosyal bölünmesi, özel mülkiyet ve kapitalist para merkezinin bir türevi olarak algılanıyordu (8).

Aynı şekilde, her iki yazarın 1840'lardaki yazılarında ütopyik sosyalistlerden ödünç alınmış karikatürler yer alıyor ve özel mülkiyetin tüm etik içeriği aşındırdığı, ailenin gerçek siyasi ve ekonomik belirleyici unsurlarını açığa çıkardığı belirtiliyordu. Fahişelik favori bir temaydı. Hem (işçi) kadınların yazgısının bir tanımı, hem de işçilerin sermaye ile aşağılanması bir simgesi olarak kullanılıyordu. Ütopyik yazılarda kadınların nedenlerinin sosyalist açıdan savunulması önemsenmemektedir. Marks, "Kutsal Aile" adlı kitabında "modern toplumda kadının genel yerinin insanlık dışı" olduğunu belirtiyordu (9). Fourier'in kadınlara yönelik suçlar listesini onaylayarak almıştı, bunlar arasında zina ve baştan çıkarmanın ikiyüzlü, eşitliksiz cezalandırılması, evlenmeden çocuk doğuran kadınların çocuğu aldırarak gayri meşru doğum arasında seçim yapmak zorunda kalmaları, evlilik görüşmeleri sırasında kız evlatların sözcüğün tam anlamıyla "satılması", "evlilik ticaretini" destekleyen fahişelik, ve kadınların barbarlık yoluyla aşağılanmasında uygar toplumların daha yüksek ve daha ikiyüzlü bir düzeye geliş biçimleri de yer alıyordu.

Yine de, Marks ve Engels'in yazıları genel olarak ele alındığında, Hegel'in etik yaklaşımının yankılarının bulunduğu görülmektedir. Her ne kadar Hegel'in görüşleri radikal olarak dönüştürülmüş ve kalıcı bir eleştiri ile incelenmiş ise de, hiçbir zaman bir köşeye atılmamıştır. Gerçekten de, aile yaşamı yorumunu kaydırmanın sonucunda klasik Marksist incelemede kuşkulu yönler ortaya çıkmaktadır, ve bu yük daha sonraları marksistlerin kadın özgürlüğü için bir strateji geliştirmelerini zorlaştırmıştır. Çok önemli görülen ailenin yok edilmesi, olumlu bir gelişme olarak görülmüştür - Marks ve Engels'in en ütopyik, en Hegel karşıtı tutumu bu noktadır. Her ne kadar kapitalizmin kadınları kölelikten kurtardığına hiçbir zaman inanmamışlarsa da, Marks ve Engels, sanayi öncesi tarım toplumlarında emeğin cinsel bölünmesinin bir tür kapitalist sosyal emek bölünmesine yol açtığını öne sürmüşlerdir. Başka bir deyişle, ataerkillik, "tüm sabit, dondurulmuş ilişkiler gibi, kendi antik önyargıları ve kanuları ile

ortadan kaldırılmıştır", sosyalist gelecekte yerine yeni insan ilişkileri biçimleri geçecektir (10). Modern sanayi, geleneksel ailenin ekonomik temelini ve ona denk düşen kadın emeği biçimini altüst etmekte, böylece "tüm geleneksel bağları zayıflatmaktadır" (11). Aile yaşamı, sosyalist gelecekte yeni insan ilişkileri biçimleri ile sağlanacaktır. Şimdilik kadınların kamu insangücüne girmesi, "radikal devrim, insanın evrensel ölçüde kölelikten kurtuluşu" yoluyla bir bütün olarak sınıfın kölelikten kurtuluşu için gerekli bir koşuldur (12).

Daha az önemli olarak ele alındığında, işçi sınıfı ailesinin sosyal çözülmesi, kadın ve çocuk emekçilerin sömürülmesi, kapitalizmin lanetlenmesi için güçlü imajlar oluşturmaktadır - Albrecht Wellmer bir zamanlar buna Marksist eleştiride "kapitalist toplumun ahlaksal fizyonomisi" adını veriyordu (13). Engels'in "İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu" adlı kitabı, "İşçiler arasında aile yaşamının evrensel çöküşü"ne yol açan sanayi koşullarına karşı atılan tutkulu bir çığlık gibidir (14). Aynı şekilde erkek emeği yerine kadın emeğinin geçirilmesi, insan emeğinin sermaye ile çökertilmesinin bir amblemi olarak görülüyordu. Marks tipik gözlemlerinden birini yapıyordu, "emek giderek daha çok ölçüde tatminsiz ve daha iğrenç hale geldikçe rekabet artmakta ve ücretler düşmektedir... vasıflı işçilerin yerine vasıfsızların, erkeklerin yerine kadınların, yetişkinlerin yerine çocukların getirilmesini sağlayan makineler de aynı sonuçları çok daha büyük çapta doğurmaktadır" (15). Aynı şekilde, Mark, "Kapital" adlı kitabında sermayenin kadınları ve çocukları işe alarak ücretleri düşürme yeteneğinden söz etmektedir. Gerçekten de, işçiyi sadece bir nesneye indirgemeye yönelik gizli isteği ile sermaye, evli kadınlar ve çocuklarda ideal bir özne/nesne elde etmektedir. İşçi sınıfının kapitalist çalışma koşullarına gösterdiği direnişin zayıflaması, emek gücünün yeni bileşiminin olduğu kadar emeğin teknik bölünmesindeki değişikliklerin de bir sonucudur (16).

Öyle ise, kapitalizm ile aile yaşamı arasındaki ilişkinin bu iki versiyonu arasında sürekli bir vurgulama kayması bulunmaktadır. Bir yanda aile (ayrım olmaksızın, yani tüm aile yaşamı) olumsuz bir kurum olarak tanımlanmaktadır, sınıflı toplumun bir ürünüdür ve sosyalist gelecekte ortadan kaldırılacaktır. Marks'ın "Feuerbach üzerine Tezler" adlı kitabında belirttiği gibi, "kutsal ailenin sırrının gerçekçi aile olduğu keşfedildikten sonra, gerçekçi aile kuramda ve uygulamada ortadan

kaldırılabilir" (17). Öte yandan aile, ister işçi sınıfı isterse de kentsoylu olsun, sermaye yasalarının işleminin olumsuz bir etkisi olarak görülmektedir. Aile yaşamı değil, onun belirli kapitalist biçimi kınanmalıdır. Toplumun kapitalist organizasyonunun en insanlık dışı etkilerini saptayarak, yeni insan ilişkileri biçimlerinin keşfedilmesine yöneliriz; bu biçimlerde sosyal ilişkilere mülkiyet biçimleri egemen değildir, cinsel yaşam hayvanca dürtülere indirgenmez, ve her açıdan kölelikten kurtuluş mümkündür (18). Bundan dolayı, Marks'ın neden daha sonraları orjinal metinlerin en az iki farklı yorumuna sıkı sıkı bağlı kaldığı ve böylece sosyalistlerin serbest aşkı ve toplu yaşam düzenlemelerini savunması gerektiğini, ya da daha iyisi sosyalistlerin "kentsoylu" evliliği kınaması ve mülkiyete dayalı toplumda yozlaşmamış aile biçimi olan işçi ailesini savunması gerektiğini belirttiği kolayca anlaşılabilir.

Marksist bir aile kuramının bu çelişkili versiyonlarının altında, insan özgürlüğünün ve cinsel kölelikten kurtuluşun doğasını iyi bilmeme yatmaktadır. Bu da bir yanda kimlik ile birlik arasında bir çelişki olduğunu, öte yanda da farklılık ve sapmalar olduğunu göstermektedir. 1844'te yazdığı El Yazılarının bir bölümünde, Marks, cinsel ilişkiyi türlerin bir bütün olarak Fourier ve 8. yüzyıl Aydınlanma Dönemi yazarları tarafından ele alınan şekilde insanlaşmanın bir önlemi (ya da simgesi) olarak görüyordu. O çağın temel kutuplaşmaları olan doğacılık ve hümanizm, bireycilik ve toplumsuluk, erkek ile kadın arasındaki temel rekabetin başlıca açıklanması olarak temsil edilmektedir. Bunun tersine, Marks ikiye ayrılmamış bir cinsel ideal üzerinde durdu. Çünkü şunları yazıyordu. "ilişki de... duygusal olarak açıklanır, gözlenebilir bir gerçeğe indirgenir, bu nedenle bunun kapsamı, öteki kişinin erkek için bir gereksinim haline gelmesidir - hem bireysel varlığının ve aynı zamanda hem de sosyal bir canlı olarak varoluşunun kapsamı" (19). Her ne kadar erkek ile kadın arasındaki ilişkinin bir amacı, doğal dünyada ve kendi fiziksel doğamızda (arzuda) maddi bir temeli varsa da, Marks başka bir insana yaklaşımımızın kesinlikle insanca olduğunu vurguladı. Ancak toplumdaki bağımsız benlikler arasında karşılıklı bir ilişkiye dayanan ve kesin hayvanca arzu anının ötesine geçilmesini sağlayabilecek bir insancillaşma, sosyalleşme ve bireyselleşme süreci içinde iki kişi arasındaki ilişki, hep aynı biçimde gelişmeye son verebilirdi.

Bu görüşten iki sonuç çıkartıyorum. Birincisi, cinsel rekabet tümüyle dışta bir kaynaktan türemektedir. Marks'a göre bu kaynak kapitalizmdir - ve onun bir uzantısı olarak da mülkiyete dayalı herhangi bir sosyal düzen- ve uygulamaları yok eder, öznellikler arası konumu yoksullaştırır. Cinsel rekabetin başka bir kaynaktan türediği söylenemez. Marks, öteki klasik incelemelerinde, sınıf toplumdaki çelişkilerin yerini alacak ve daha yüksek bir düzeyde ilk insan toplumunun (ilkel komünizm) taslağını oluşturacak kusursuz, bölünmemiş bir aile yaşamı modelini tanımlamaktadır, daha sonraları Marks ve Engels'in tanımladığı sosyal evrim kuramı da bu modele dayanmaktadır.

İkincisi, insancillaşma ya da sosyalleşme, bir fizyolojik sözcük hazinesini kullanmak için soyluluğa ya da geciktirilmiş zevk düşkünlüğüne gerek duyar. Aynı dönemde yazdığı bir başka yazıda, Marks kötümser bir tavırla doğadaki metabolik tepkilişimin her zaman belirli ölçüde bir benlik yadsımasını içerdiğini belirtmiştir (20). "El Yazmaları"nda belirttiği düşüncelere paralel olarak, başka bir yapıtında şunları söylüyordu: "*insan gerçek öznelliğinde bir insan olabilmek için göreceli varoluşunu, arzusunun gücünü ve içindeki salt doğallığı yenmelidir.*" (21) Başka bir deyişle, Marks, emeği zevk düşkünlüğünün bastırılması için bir araç olarak gören Hegel'e özgü görüşü benimsemektedir. Bu daha anlaşılır bir görüşür. Ancak, insanın özgürlük temelini bir parçası olarak hayvanca arzuya duyduğu gereksinimin dönüştürülmesine ilişkin görüşünü Marks kadınların kölelikten kurtuluş ilkesi ile nasıl bağdaştırmıştır?

Marks bunun da belirli bir düzeyde soyluluk gerektirdiğini belirtmiştir. Kadınların kölelikten kurtulmasının romantik bir kadınlık ve doğa anlayışı ile başarılacağına inanmıyordu. Bu açıdan, Mark, Hegel'in aile yaşamına ilişkin etik idealini onaylıyordu. 1850'de yazdığı bir eleştiride, Marks, gözlem altındaki belirli çalışmaların tepkisel ataerkil içeriği üzerinde deneysel açıdan durdu (22). Ve yazılarında çok ender görülen bir tutumla annelik ideolojisini küçümsedi. Ancak, bu öngörü niteliğindeki düşüncesine rağmen, Marks hiçbir zaman doğallığın yansıtılmamış kategorisine yeterince direnmedi. Klasik yazı ve metinlerde, emek diyalektiğinin öteki yüzü, emeğin doğal bölünmesi kavramında ortaya çıkar. Ve insan bir yanda farklılık oluşması arasındaki, öte yanda da birleşmeye yönelik dürtü oluşması arasındaki hareket yinelen-

mesini görür.

"Ailenin Kökeni"nde yer alan ünlü bölümlerden birinde kölelik, özel mülkiyet ve kadınlara boyun eğdirilmesi olgularının aynı anda ortaya çıktığı ve devlet yapılarının oluşumunda yer aldığı belirtilir. Ancak, Engels'in tarih öncesi dönemi kuramsal açıdan yeniden canlandırması, kabile toplumlarındaki çelişkilerin cinsel emek ayırımına dayandığını öne sürmektedir: Yani, bu çelişkiler, sınıf toplumunun oluşmasından daha önce ortaya çıkmıştır. Çünkü, erkeklerin ve kadınların kabile toplumunda sahip oldukları üretim araçlarına farklı erişimler, "kadınların dünyadaki tarihi yenilgisi"ne yol açan çok ağır koşullar doğurmuştur. Marks ve Engels, daha önceleri "Alman ideolojisi" adlı kitaplarında doğrudan emeğin cinsel ayrımının sosyal önemine işaret etmiş ve bunu bir anlamda çelişkiye düşerek cinsel farka, kadınların çocuk doğurma özelliğine, ve erkeklerle kadınların farklı fiziksel güçlerine dayanan "doğal" emek ayrımı olarak görmüşlerdir (23).

Görüşümü olabildiğince güçlü olarak savunmak için öne sürülebilecek çeşitli önemli nitelikleri sona saklıyorum. Bana kalırsa, "Alman ideolojisi"nde betimlenen toplum, çok daha ataerkil literatürde tanımlanan toplumdaki o denli farklı değildir (24). Yanısıra, ataerkil kuramın arkasına saklanmasına rağmen, emeğin doğal ayrım bir gerçektir ve "Ailenin kökeni"nde belirtilen sözde eşit kabile toplumu kuramını tümüyle geçersiz kılmaktadır. Kadınların kabile sosyal yaşamının siyasi sahnesinde eşit konumlara sahip olmadığı gerçeği bir yana, emeğin cinsel ayrımı olgusu içinde bile sosyal açıdan önemli sınırlamalar vardır. Özel ve kamu, iç ve dış, ev işi ve ücretli emek arasındaki ayrımlar, şaşırtıcı ölçüde tarihe aykırı bir tutumla Engels tarafından ilk insan sosyal örgütlenmelerine aktarılmıştır. Engels'in anaerkil ailesindeki karı koca, rahatlıkla Victoria döneminde önemli roller oynayabilirdi. Engels şunları yazmaktadır: "Adam savaşa katılmaktadır. Avlanmakta ve balık tutmaktadır, bunlar için gereken ham maddeleri toplamakta ve aletler yapmaktadır. Kadın ise evle ilgilenmekte, besin maddeleri ve giysileri hazırlamakta, yemek pişirmekte, örgü örmekte ve dikmektedir. Herbiri kendi dünyasının yöneticisidir; adam ormanda, kadın evde." (25).

Marks ve Engels, emeğin doğal ayrımı kavramını benimsediler. Bir yanda, emeğin cinsel açıdan ayrımı, artık değerini değiştirilmesine yol açmadığı sürece, ev içinde basit bir emek taksit-

mi olarak görülmektedir. Öte yandan, örnek olarak "Ailenin Kökeni"nde, kadınlar artık değer niteliğindeki sığırlara sahip olamaz veya onları kontrol edemezler, çünkü belirli üretim araçlarına ve ortak yaşama dayalı kabile toplumundaki emek üretimlerine erişimleri farklıdır. Bu iki konum arasındaki çelişkiyi anlayabilmek için, doğal emek ayrımı ile sosyal emek ayrımı arasında kesin bir çizgi olmadığını kavramamız gerekir. Doğal emek ayrımı, sadece sosyal ayrıma özgü olduğu varsayılan özel mülkiyete bağlıdır (26). Basit ev üretimi konumu, ataerkil ev toplumu temasının bir çeşitlemesidir ve Engels bunu annelik hakkı ile kurumsallaştırılmış monogami arasındaki geçiş biçimi olarak öne sürmüştür. İlkel anaerkillik aşaması sırasında ortaya çıkan cinsel eşitlik, kesinlikle yüzeysel bir olgu olarak görülmektedir ve doğal farklılığın ve erkekler ile kadınlar arasındaki eşitsizliğin zaten kesin biçimde belirlenmiş olduğu emeğin cinsel ayrımını gizlemektedir.

Ne Marks ne de Engels kendi çağlarında öne sürülen ataerkil varsayımlardan kaçamamıştır, kaçmaya çabaladıkları halde. Aynı derecede ra-

hatsız edici bir başka unsur, anaerkillik ve ataerkillik simgelerinin erkekler ve kadınlar arasında mevcut sosyal farklılıkları göstermesidir, Marks, "El Yazmaları"nda cinsel dürtüler daraltıldığında yaratmaya yönelik davranışın ortaya çıktığını belirtmektedir. Yine de, Engels "Ailenin Kökeni"nde cinselliği esas olarak üretim yanlısı yönden ele almıştır ve basılmış yazıları bakıldığında Marks'ın bunun tersini düşündüğünü gösteren bir kanıt görülmemektedir. Hem Marks hem de Engels, komünizmi orjinal ilkel anaerkillik aşamasına diyaletik dönüş olarak algılamıştır, bu aşamada ataerkil egemenlik, sınıf toplumu ve emeğin yabancılaşması henüz kurumsallaşmamıştır. Uygun biçimde anlaşıldığında, ilkel anaerkillik veya ilkel komünizme ilişkin Marksist kuram, erkek üstünlüğüne ve kadının boyun eğmesine dayalı bir doğal aile yapısının gelecekteki tüm sosyal ve siyasi egemenlik biçimlerinin açıklandığı (doğallaştırıldığı) ataerkil insan kökenleri versiyonuna karşı bilinçli olarak getirilmiş bir kuramdır (ancak tümüyle özgün değildir). Bu kadınların kölelikten kurtulmasını sosyalist projeye çekmeye çalışan klasik Marksist çabanın kuramsal çıkış noktasıdır. Ancak, bu kuram, kökü üretim araçlarında mülk iyeliği olması ve olmamasına yatan, böylece de cinsel rekabet de dahil öteki sosyal bölünme kaynaklarını gizleyen bir sınıf kuramının öncelikleri ile uyumaktadır.

Bu analiz, sosyalizmin kendini kadınları kölelikten kurtarmaya adanmış olduğunu doğrulamaktadır. Ancak, kadınların böylesine anaerkil açıdan görülmesi, ekonomik amaçlar uğruna kadının cinselliğinin bastırılması ve aile çıkarları uğruna kadınların siyasete karışmamasını sağlama amaçları için sık sık kullanılmıştır. Uygulamada, ilkel anaerkilliğin evcil imajı ve emeğin doğal ayrımı, ikinci ve üçüncü Enternasyonal Marksistleri arasında kadınların korkularını ve özgür cinselliği gizlemiş, feministlerin özerk amaçlarına kuşku duyulmasına yol açmıştır - özellikle de doğum kontrolü ve cinsel özgürlük konularında, özet olarak, Marksist insan kökenleri kuramında sosyal birlik ve kimliğin (Hegel'in sansür edilmemiş bir teması) incelenmemiş imtiyazlılığı, ona eşlik eden cinsel kölelikten kurtuluş kuramını büyük ölçüde yumuşatmıştır. Birlikte varolan uyumsuz unsurlar, tarihçi materyalistler tarafından bastırılmış, doğal yaşam, tarih öncesi dünya, sosyal zorunlulukları olmayan bir dünya düzeyine çıkartılmıştır. Kadın farklıdır, fakat bu kuramda farklılığını dile getirmesine izin verilmez,

çünkü farklılık, kadın yapısının temel özelliğidir.

Marksizm tüm öteki kuramlar gibi cinsel farklılık rolünü eleştirmeksizin kabul etmektedir. Yine de, Marksizm, Batı felsefe yapısını ve onun gerekli kılıcı, doğalcı özelliklerini yıkmaya söz vermiştir. Ancak, Kadın Sorunu ile ilgili başlıca Marksist metinler, özellikle de "Ailenin kökeni", cinsel eşitliğin içinde insan tarihi ve sınıf mücadelesinin olduğu söylenen dev bir parantezden hem daha önce, hem de daha sonra ortaya çıkan bir öykü anlatmaktadır. Bu öyküde, kadınların bağımsız ya da özerk bir rolleri yoktur, kadınlar iyi ya da kötü yazgılarını yaşayan pasif cinstir. Ancak, en uygun anlarda bile, ilkel anaerkillikte olduğu gibi, eşitsizlikler görülmektedir. Emeğin cinsel ayrımının mülk düzeninde oluşanlarla aynı sonuçlara yol açan sosyal rekabetleri yarattığı ve hatta erkeklerle kadınlar arasında sınıf ayrımlarına yol açtığı yeterli ölçüde kabul edilmemektedir.

Marks veya Engels'in feminizme karşı takındıkları tutum, herhangi bir kitapta kesin olarak belirtilmemiştir. Bunu gösteren en iyi belirtiler, bu konuda hiçbir zaman kararlı bir tutum takınmalarından anlaşılmalıdır. Ütopik sosyalistler, ilke olarak kadınlar ve erkekler arasında bir eşitlik ve işbirliği hareketi oluşturulması amacını onaylamaktadır. 1868 gibi kısa bir süre önce, Marks, özel bir mektubunda "kadınların katkısı olmadan büyük sosyal değişiklikler yapmak olanaksızdır," diye yazıyordu (27). Yanısıra, Birinci Enternasyonal'in Genel konseyi için bir kadını, Harriet La'ı aday göstererek ve kadın işçiler gruplarının örgütlenmesini ve kabul edilmesini sağlayarak kadınların sosyalist siyasetlere katılması için bir dizi adım attı. Öte yandan, Birinci Enternasyonal'de Amerikalı kesimlerin üyeliği konusunda bir tartışma çıktığında, Marks, bunların "emek sorunlarına kıyasla kadın sorunları üzerinde daha fazla durdukları" gerekçesiyle Enternasyonal'den ihraç edilmesini istedi. Buna karşılık Amerikalı delegeler şunu söyledi : "Emek sorunu da bir kadın sorunudur ve kadınların kölelikten kurtulması, işçilerin kurtuluşundan önce ele alınmalıdır." (28)

İzleyen yıllarda, işçi sınıfı hareketi, kadınlarla erkekler arasındaki öteki türlü gerilimlerden zarar gördü, Kadınların oy hakkı ve koruyucu yasalar, reformcu çevrelerde en ateşli tartışmalara sahne olan iki konu oldu, kadınlara oy hakkı verilmesi, sosyalistlerin büyük ölçüde onayladığı bir feminsit istekti, koruyucu yasalar ise feministler arasında büyük çekişmeler çıkmasına yol açan bir sosyalist konum-

du. Marks önemli yapıtlarından biri olan "Gotha Programının Eleştirisi"ni kaleme aldığımda, kadınlara oy hakkı verilmesi üzerinde Alman sosyalistlerinin yaptığı tartışmalara değinmedi ve "21 yaşına gelen her erkeğe kapalı oy zarfı ile evrense, eşit ve doğrudan oy hakkı verilmesi" başlıklı yasa tasarısını görmezlikten geldi (29). Sonuçta Gotha'da kabul edilen kararname, akıllıca bir uzlaşma içeriyordu: kadınlara özel olarak değinilmemişti, ancak vatandaş kavramına dahil edilmeleri sağlanmıştı. Bu olgulardan yola çıkarsak, Marks'ın kadın emeğini kısıtlamayı amaçladığını söyleyebiliriz. İsteklerden hiçbirine karşı çıkmadı, sadece partinin bu tür yasaklamaları ve kısıtlamaları kadın vücudunun sağlık gereksinimlerinin bir yan ürünü olarak mı, yoksa kadınlar adına bir ahlaksal protesto mu olarak görmek greketiğini belirlemesini istedi. Buna tümüyle ters düşen bir tutumla, Marks, çocuk işçilerin yasaklanmasını öneren yasa maddesine itiraz etti. Büyük çaplı sanayilerde bu amaca ulaşmanın olanaksız olduğunu, çünkü "günümüzdeki toplumu değiştirmenin en uygun yolunun üretimi emek ile öğrenimi birleştirmek olduğunu" belirtti (30).

Marks'ın kadın emeği ve çocuk emeği hakkındaki görüşleri arasındaki tutarsızlıkları nasıl ele alacağız? Ne de olsa, yanıtını kaleme aldığımda çocuk emekçilerin sömürüldüğüne ilişkin tartışmalar açıkça bir sakandal niteliğindediydi, yine de Marks bunda yararlı, en azından gerekli bir yön olduğunu savunuyordu. Yoksa Marks koruyucu yasanın çıkartılması önerisini onayladığında incelenmemiş bir kentsoylu duygusallığını mı yineliyordu? Söz konusu koruyucu yasa, feministler arasında hala tartışılan bir konudur. Bunun çift karakterli bir özellik olduğu kuşkusuzdur. Öte yandan, sonuçta çıkartılan yasa, sanayi çalışma çevresinde kadınları en kötü sömürülerden bir ölçüde korudu. Öte yandan, çalışma piyasasında erkeklerin imtiyazlarının korunmasına ve çeşitli kriterlerle kadınların iş bulmasının önlenmesine de hizmet etti ve kadınların ev işleri yapması, boyun eğmesi ve kamu yaşamına katılmamasına yönelik bir kadın imajını teşvik etti.

Marks ve Engels, o dönemdeki öteki sosyalistler gibi, bu isteğin sınırlarını saptamayı başaramadı. Dar görüşlü bakış açıları, orta sınıf kadınların hareketine karşı sosyalistlerin giderek artan düşmanlığı ile pekişti. Sosyalistler, bir sınıf olgusu olarak koruyucu yasayı savunmaya başladılar. Bu yasa, örgütsel açıdan, kadınların çalışma hakkını savu-

nanlarla geleneksel aile yaşamı kavramı adına kadın emeğinin kısıtlanmasını isteyenler arasında uygun bir uzlaşma öneriyordu. Engels, Alman feminist Gertrud Guillaume-Schack'a yazdığı bir mektupta, bu sınıf bağımlı perspektife sığınmıyordu. "Gelecekteki kuşakların sağlığını korumak için feministlerin eşit ücret isteğini onaylıyor ve gerekli buluyordu, görüşüne göre, bu husus, "kapitalist üretim biçiminin son yıllarında cinsiyet ayrımının kesinlikle önlenmesi"nden çok daha önemli bir konuydu. Her ne kadar Engels "eşit iş için kadın ve erkeklere eşit ücret ödenmesi" şeklindeki sosyalist kararı onaylıyorsa da, sosyalist stratejileri feminist stratejilerden ayırıyordu, "Kadın haklarını savunma ve alma konusunda şampiyon olan İngiliz kadınları, erkekler doğrudan ya da dolaylı olarak her iki cinsin kapitalist sömürsünü gerçekleştirdiği için, kapitalistler tarafından sömürülmelerine izin vermektedir." (31)

Burada ön planda olan nokta, evcil olmayan emek dünyası ile kadınların ilişkisidir. Graip bir nokta, Engels'in bu İngiliz Feministleri "komünist Manifesto'da belirtilen genel kapitalizm mantığına benzeyen bir konuma sokmasıydı, böylece kişiler arasındaki tüm farklılıkları yıkmayı ve zamanla gruplar arasındaki tüm ayrıcalıkları yoketmeyi amaçlıyordu. Buda kadın emeği yerine erkek emeğinin geçirilmesini ve sonuçta işçi sınıfı içindeki tüm yaş ve cinsiyet farklılıklarının tümüyle ortadan kaldırılmasını beraberinde getiriyordu, böylece proletarya kesimleri içindeki çeşitli ilgiler ve koşullar, az ya da çok eşitlenecekti (32).

Sonuçta, Engels sürecin kendisini ilerletmek için feministleri kınadı, ve Marks da bir keresinde bunu kapitalist değişimin kaçınılmaz ve yararlı bir özelliği olarak görmüştü, yani kadınlarla erkekler arasındaki mevcut tüm yapay ve eski ayrımlar kaldırılmıydı. Koruma, kadınları yazgılarından "kurtarmayı" amaçlıyordu. Ancak, bu gibi motivasyonlar, proletarya mücadelesinin "çoğunluğun öz bilinçli, bağımsız hareketi" olara yapılan tanımlamasını kuşkuya düşürüyordu (33), Engels, Guillaume-Schack'a yazdığı mektupta, kadınların "özel fizyolojik işlevleri"ne değiniyordu, amacı olasılıkla kadınların emek gücüne katılmasını kısıtlamak için bir açıklama bulmaktı, böylece devrim konusundaki Marksist kuramda ciddi bir boşluk yaratıyordu. Kadın konusuna gelince, kapitalist üretim yasalarının normal işleyişinin sanayi öncesi, ataerki emek cinsiyet ayrımını ortana kaldıracığını ve kadınların sınıf ilişkileri altında

ezilmesine yol açacağını varsayıyoruz. Yine de, Marks ve Engels, bu yolun izlenmesini şiddetle savundular. Tarihi materyalist bir çerçevede aile yaşamı hakkında yapılan etik ve doğalcı tartışmalara girme yolunu seçtiler, özellikle de sınıf ve mülkiyet ilişkilerinin kişisel yaşam yapısını nasıl değiştirdiğini incelediler. Yine de, kadınların ve ailenin çok rahat bir kimliği, ona bağlı olarak da daha geniş çaplı sosyalist amaçlar, kadın kimliğinin sosyal yapısını ve kadınlara yönelik baskıların sosyal kaynaklarını bağımsız olarak gözlemleyebileceğimiz bir çerçeve arayışını engellemektedir (34), Yanısıra, kadınlar hemen hemen sadece ailedeki yerleri ile kuramsallaştırıldığı için, kadınların siyasetle olan ilişkilerin anlamak için çok az çaba harcadı. Örnek olarak, "Ailenin kökeni"nde, kadınların devlette görev almaması üzerinde durulmamıştır, sadece devletin kentsoylu mülkiyete sahip monogam aileyi destekleme mekanizması konu edilmiştir.

Bu nedenle, ilk gözlemlerimin haklı olduğu sonucuna varıyorum. Marksizmde Kadın Sorununun farklı kutuplar arasında gidip gelen genel bir aile yaklaşımına nasıl indirildiğini göstermeye çalıştım: kadınların etik bütüne (artık kentsoylu aile varoluşuna değil proletarya aile varoluşuna) bağlandığı Hegel'in yaklaşımı ve aile yaşamının mülkiyet temeli ile ona bağlı olarak kapitalist toplumda kadın ve emeğin fahişe olarak kullanılmasına ütöpik saldırılar, Son olarak, bu iki konumu göz önüne alırsak, kadınların ve ailenin konumu, emeğin doğal ve cinsiyetsel ayrımının özellikleri olarak algılanmaktadır. Ancak, bu birbirine rakip görüşlerde eksik olan unsur, özgürlükçü (ve devrimci) demokrasi dünyasında kadınların kesin siyasi yazgısının ne olduğudur. Klasik Marksist metinlerde kamu dünyasının tam olarak açıklanmaması, ve özellikle de kadınların kamuoyuna açık konuşmaları ve eylemlerinin bastırılması, sosyalist hareketler içinde kadınların gelecekte oynadıkları rol göz önüne alındığında, özellikle talih-siz bir tutum olarak ortaya çıkmaktadır. Başlangıçta olduğu gibi, Kadın Sorunu günümüzde de işçi sınıfı hareketinin yazgısına boyun eğme olarak kalmaktadır, ve siyasi, sosyal ve cinsiyet sorunları, cinsellik ve aile yaşamı konularında doğallaşma tartışmaları ile kolayca bertaraf edilebilmektedir. Engels'i izleyen sosyal demokratlar ve komünistler, kadınların evde gördükleri baskıya çözüm yolu olarak kamu ev yaşamını tavsiye ettiler "ev işlerinin sosyalleştirilmesi", Bu reçetede, kadınların ve erkeklerin

kişiler arası ilişkileri değiştirmek için bilinçli bir mücadele vermeleri gerektiği belirtilmediği gibi, böyle bir görevin siyasi gereksinimlerinin neler olduğu da belirtilmemiştir.

NOTLAR

1- Engels'in Marksistler arasında bile tartışılan bir kuramcı olduğunu anlıyorum. Çoğu kişi Marksizmin iki kurucusunu birbirinden ayırmak ve Engels'i kaba bir materyalist olarak tanımlamak istiyor. Bu tartışmaya girmek istiyorum, sadece feminizme yapılan Marksist katkının Engels'in rolünü görmezlikten gelemeyeceğini belirtmek amacındayım. Engels, belki de August Bebel dışında Marksist gündeme feminizmi getiren en önemli kişidir.

2- Bkz, Claire Goldberg Moss, "French Feminism in the Nineteenth Century" (Albany : New York Eyalet üniversitesi Yayınları, 1984), Barbara Taylor, "Eve and the New Jerusalem: socialism and Feminism in the Nineteenth Century" (Ne York, Pantheon, 1983)

3- August Babel, "Women Under Socialism", Çeviren Daniel de Leon, sunuş yazısı Lewis Coser (NewYork Schocken books, 19717. Babel'in yapıtı olasılıkla 19. yüzyılın en çok okunan sosyalist klasiği idi ve çoğu okuyucu, kendilerini sosyalizme yönelten kitabın bu olduğunu belirtmektedir. Aynı şekilde Eleanor Marx, Edard Aveling, Klara Zetkin ve Alexandra Kollantai tarafından verilen öteki söylevlerde de Engels'in çizdiği yoldan gidilmiştir. Wilhelm Reich'in daha sonraları Malinowski ve ötekilerin 20. yüzyılda elde ettikleri sonuçlara dayanarak Engels'in yazılarını güncelleştirme çabası bile Engels'in yapıtını savunma amacını taşımaktadır, Bkz. Wilhelm Reich, "The Imposition of Sexual Morality", editörlüğünü baxandall'ın yaptığı "Sex-Pol Essays" adlı derleme kitap (NewYork, Vintage, 1972) s. 89. 249

4 - Marks, aile, uygar toplum ve gerçek ilişkileri birbirine karşıt olduğu gerekçesiyle dönüştürücü bir eleştirisinin siyaset felsefesinin yapan Marks, gerçek çıkış noktasının Hegel'in Fikri olmadığını, tersine aile ve uygar toplum olduğunu gösterdi. Marks ayrıca Hegel'in ataerki bir ilke olan "gövde siyasetleri"ni benimsediğini, ve devlet kavramını katılımsal anayasal monarşiye dayandırdığını öne sürdü. Bkz, Karl Marks, "Critique of Hegel's Philosophy of right", editör Joseph O'malley (Cambridge Üniversite Yayınları, 1970), s. 8-9, 94-95

5- Fredrich Engels, "The Origin of the Family,

Private Property and the State In Light of the Reseraches of Lewis M. Morgan", sunuş yazısı ve notlar Eleanor Burke Leacck (New York International, 1972), s. 71,72

6- Karl Marks, "On a Proposed Divorce Lav" editörlüğünü Lyoyd D. Easton ve Kurt H.Guddat'ın yaptığı "Ritings of the Young Marx on Philosoph anda Society" adlı kitapta (Garden City, N.Y. : Doubleday, 1967), s. 136-142

7- G.W.F. Hegel, "Philosophy of Right", çeviren T.M.Knox (New York: Oxford University Press, 1952), Paragraf 255, Hegel'in kuramının bir eleştirisi iin bkz. benim yazdım "Hegel's Conception of the Family", Polity 14, no. 1 (Sonbahar 1981), s.5-28

8- "The Communist Manifesto", Karl Marks ve Friedrich Engels'in yazdığı "Selected Works in One Volume" adlı kitapta (New York: International, 1968, s. 31-63 49-51

9- Karl Marks ve Friedrich Engels, "Collected Works Vol. 4", (New York International, 1975) s. 195.

(10) "The Communist manifesto", s. 38.

11) Karl Mark, "Capital : A Critique of Political Economy", vol, 1 (New York : International, 1967 s. 489-90

12- Marks, "A Contribution to the Ciritique of Hegel's 'Philosoph of right", "Critique of Hegel's Philosophy of right" adlı kitapta s. 139.

13 - Alberecht Ellmer, "Critical Theory of Society", çeviren John Cumming, (Ne York Herder and Herder, 1971). s.61

14 - Friedrich Engels, "The Condition of the Working Class in England", çevirenler ve editörler W.O. Henderson ve W.H. Chaloner (Stanford, Stanford University Press, 1958), s. 16

15 - Karl Marks, "Wage Labour and Capital", "Selected Works"te, s.92

16, Marks, "Capital", s. 412-3. bu görüş (emek ve sosyalist hareketlerinde pekçok kişi tarafından benimsenmiştir), aile ücretinin ve ekmek parası kazanan erkek ile çalışmayan kadın ve çocuklardan oluşan "geleneksel" işçi sınıfı ailesinin savunulmasında kullanıldı. Bu srtatejinin ik zıt perpektifi için bkz. Heidi Hartmann, "Capitalism, Patriarchy, and Job segration by Sex" Signs 1. no. 3, pt.2 (ilkbahar 1976 eki), 137-70, Jane Humphries, "Class Struggle and the Persistence of the orking-Class Famil", Cambridge Journal of Economics. 1 1977-241.58.

17- "The German Ideology", birinci Bölüm, editör Nathan Ronestreich, "Basic Problems. of

Marx's Philosophy" (Indianapolis: bobs Merrill, 1965 s. 24, Ernest Bloh, "On Karl Marx" çeviren John Maxwell, (New York Herder and Herder, 1971), s. 55 "Writings. of the Young Marx" s.401, "selected orks", s. 29, Friedrich Engels, "Ludwig Feuerbach and the Outcome of Classical German Philosophy", (New York International 1941), s. 83

18- Karl Mark, "Economic and Philosophic Manuscripts of 1844", çevien Martin Milligan, editör Dirk J, Struik (new York International, 1964), s. 63.

19- a.y. s. 134

20- Alfred Schmidt, "The Concept of Nature in Marx", Londra : NLB- 1971), s. 139.

21 Karl Marks, "Doctoral dissertation", a.y. s. 137.

22 - Karl Marks ve Friedrich Engels, "Revie of G.F. Dauumer's The Religion of the New Age", Karl Marks ve Friedrich Engels'in "On Religion" adlı kitabında, (Ne york, Schocken, 1964), s. 96

23 Marks ve Engels, "The German Ideology", s. 52-53

24 - Bu görüşte yalnız değilim, Bkz. Beverly Brown, "natural and Social Divison of Labour - Engels and the Domestic Labour debate", m/f 1 (1978),s.24-48

25 - Engels, "Origins of the Family", s. 218

26- Brown, "Natural and Social Division of Labour", s. 38,39

27 - Karl Marks, Kugelman'a yazdığı mektup, 12 Aralık 1868, alıntı, Richard Stites, "The Women's Libertation Movement in Russia: Feminism, Nihilism and Bolshevism 1860,1920" (Princeton: Princeton University Press, 1978), s. 235.

28- Alıntı : Mari jo Buhle, "Womn and American Socialism, 1840-1920), (Urbana, Chicago ve Londa: University of illinois Press, 1981 p. 0IV.

29 - Karl Marks, "Critique of the Gotha Programme"daki 261 no.lu editörün notu, "Selected Works" adlı kitapta, s. 315-35, s. 737.

30- Marks, "Critique to the Gotha Programme", s. 334.

31- Gertrud Guillaume-Schack'a yazılan mektup (Londra, 5 temmuz 1855), Karl Marks ve Friedrich Engels, "Selcted Correspondence", (Moskova: Progress Publishers, 1975).

32- "The Communist Manifesto", s. 42

33 a.y. s. 45

34 Rosalind Coward, "Patriarchal Precednts Sexuality and Social relations" (Londra: Routledge+Kegan Paul, 1983)

Newroz Gerçeği ve Bazı Çarpıtmalar

Saydere Derg

Hemen hiç bir halk yoktur ki geçmişine veya ortaya çıkışına ilişkin destan veya söylenceler olmasın. Bu destan ve söylencelerin gerçeğe ilgisi tartışmalı olsa bile, halkların ve ulusların kültürel yaşamlarındaki yeri yadsınmaz önemdedir. Bunlar halkların geçmişine ilişkin bize ipuçları, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşam hakkında fikir verirler. Bunlar halkların kültür kaynaklarıdır. İşte Newroz Bayramı'na ilişkin söylencenin Kürt ulusu için önemi, bu açıdan daha anlamlı olsa gerek.

Newroz, yüzyıllardır Önasya da Ari ve İran kökenli halkların kutlaya geldikleri bir bayramdır. Yalnız Newroz olayını özellikle sahiplenip şenliklerle kutlayan Kürdistan ve İran halkları olmuştur. Hiç kimse Newroz kültürünü tek başına bir halka mal etmiyor ve etmemeli. Newroz kültürü yüzyıllar boyunca İRAN(1) kökenli halkların kültürlerinin harmanlanması sonucu bugünkü biçimini almış ve ortaya çıkışına ilişkin çeşitli söylenceler anlatıla gelmiştir.

Newroz'u anlattıktan sonra bazı ırkçı şoven yaklaşımlara değineceğiz.

Newroz: Newroz kelime olarak Kürtçe ve Farsça'da ye-

nigün anlamına gelmektedir. Newroz İran Güneş takviminin ilk günü olan 21 Mart'a tekbül eder ve bu yanı ile yılbaşısıdır. 21 Mart, gece ile gündüzün eşitlendiği doğanın bütün haşmetiyle uyandığı ve yeni giysileriyle karşımıza çıktığı dönemin başlangıcıdır. Kimileri Newroz'u bolluğun ve bereketin simgesi olarak algılar ve kutlar. Bu yönüyle "Newroz Kültü (Hitit) Hattilerdeki Purulli bayramında yer alan motif ile oldukça benzerlik göstermektedir"(2) Purulli'de Hititlerde bolluğun ve bereketin başladığı gün olarak kutlanmıştır. Purulli ve Newroz kutlamaları aynı güne tekbül eder.

Alevilerde de Newroz; Hz. Ali'nin doğum günü, Hz. Ali'nin Hz. Muhammedin kızı Fatma ile evlendiği gün ve Hz. Muhammed'e peygamberliğin verildiği gün gibi içeriklerle kutlanır. Halbuki Newroz; Ali'den ve Muhammed'den çok daha önceleri ortaya çıkmıştır. Bu durum Aleviliğin Kürt ve İran kültüründen beslendiğini, Newroz olayının bu etkileşimle Ali ve Muhammedle bütünleştirildiğini gösteriyor.

Türklerin de eskiden beri Newroz'u kutladığı söylenece, günümüzde somut duruma

bakıldığında bu tip kutlamalara rastlanılmamaktadır. Ciddi anlamda Türklere mal olmuş bir bayram olsaydı, bugün neden kutlanmadığı sorusuna cevap bulmak zor olurdu.

Açıktır ki Newroz kutlamalarına esas olarak damgasını vuran biçim, kronolojik tarihsel biçimle, baskıya ve köleliğe karşı kurtuluş imgesinin uyumlu birleşimidir. Newroz'un kurtuluş günü olarak kutlanmasının söylencesini S. Mihotuli'nin Şahname'den yaptığı alıntıyı aktararak anlattım.

"Kral Dehak Arap idi saltanatı bin yıl sürdü. Şehri Dicle kenarında idi. Şeytan her iki omuzlarından öpünce birer yılan omuzlarında oluştu. Kendisine acı veren bu iki mahlukun sakinleşebilmesi için günde iki gencin beyni yedirilmesi gerektiği yine doktor kılına giren şeytan tarafından tavsiye edildi. Hergün iki genci öldürüp beyinlerini Dehak'ın yılanlarına yedirince, kasabı nihayet bunlara acıdı, günde birini boğazlayarak beynini hayvan beyni ile karıştırarak Dehak'ın yılanlarına yedirirken diğerini dağlarda saklanmak üzere salverdi. Dağlara kaçan insanlar öyle çoğaldılar ki sonunda Kürt halkı oluştu. Birgün Kawa adlı demirci, kalan tek oğlunun da öldürüleceğini duyunca, demirci önlüğünü bayrak yaparak Dehak'a isyan etti. Dağlarda ateş yakarak halka Ferhad'ın önderliğinde topladı. Kaleye giren Ferhad Dehak'ı öldürdü. Böylece tüm insanlar kurtulmuş oldu."

Yine Kürtlerin atalarından olan Med'lerin kralı Kyaksares'in M.Ö. 612. yılında Ağustos ayında Ninova'yı alıp Asur vahşetine son vermesi ateş yakılarak kutlanmıştır. Halen Demavend, (Bikri dağı)

yakınlarında bulunan Ari şehrinde her yıl 31 Ağustos'ta bayram törenleri yapılması Newroz söylencesinin kaynağı hakkında bize fikir verebilir. Ayrıca Yazar Botan Amedi'nin aktardığına göre 1818-19 yılları arasında İstanbul'da Jin adlı dergi çıkaran Kürt aydınlarından Kurdiye Bitlisi ile Memduh Selim, Newroz için değişik bir tarih veriyorlar. Bu yazarlara göre Newroz Ağustos ayı içerisinde kutlanmıştır. Yazarlar bugünü "Kawa ulusal günü" ve "Kürt bayramı" olarak adlandırmak gerektiğini belirtmektedirler.

Yukarıdaki veriler dikkate alındığında; Newroz'un gerçek tarihi nedir? veya Newroz niye Ağustosta değilde Martta kutlanıyor sorusu tarihsel süreçte meydana gelen değişimler ve kültürel etkileşimler dikkate alındığında anlaşılabilir bir durum alır.

Koalisyon Hükümeti" Kürt Realitesini Tanıma"ya Uygun Davranmaya Devam Ediyor!

A. Türkeş'in girişimi ve Demirel'in himayesinde 21 Mart 1993 günü Belek'te (Antalya) toplanan "Türk Devlet ve Topulukları Dostluk Kurultayı'nda" konuşan Demirel, Newroz'un Ergenekon destanına ilişkin olarak kutlanan eski bir Türk bayramı olduğunu iddia etti. Böylece Demirel 20 Ekim 1991 günü iş başına geldikten sonra tanıdığını iddia ettiği "Kürt realitesi"ne uygun davranmayı sürdürüyordu. Hemen belirtelim ki Demirel'in bu iddiası nesnel dayanaklardan yoksundur. Zaman ve mekan açısından Ergenekon ile Newroz olaylarının vuku bulduğu yerler ve zamanlar bir olmadığı gibi, her iki olay bili-

nen yaygın şekilleriyle birbirinden çok farklıdır. Türklerin türeyişini konu edindiği iddia edilen "Ergenekon Destanı, gerçekte 400 yıl kadar kaldıkları bölgeden çıkabilmek için demirden bir dağı eritip kurtulan Moğolların destanıdır. Ergenekonun Ural Gölü çevresinde yada Ötüken'e yakın bir yerde olduğu sanılmaktadır."(3) Türkler bu destanı kendilerine mal ediyorlar. Ancak belli başlı tarihçiler bu destanın Moğollara ait olduğu konusunda hemfikirlerdir. Destanın tarihini Reşideddin Virgüt, Cami'üt Tevarih adlı eserinde İ.Ö. 8. yy olarak belirtir. Yine destandan ilk olarak bahseden 1248-1313 yılları arasında yaşamış olan Reşideddin'dir.

Newroz ise Önasyada Dicle Nehri'nin Irak içerisinde kalan kıyılarında geçmiştir. Newroz'dan ilk olarak Kürtlerin eski dini olan Zerdüstlüğün kutsal kitabı Zend Avesta'da bahsedilmektedir. Tarih olarak M.Ö 600 yıllarına rastlar. Daha sonrada Firdevsi'nin 999 yılında kaleme aldığı Şahname adlı eserinde konu edilmiştir.

Selahaddin Mihotuli Newroz'un kahramanlarından Dehak'ın Asur hükümdarlarından olması ve Dicle kıyılarında oturmasına dayanarak, Dehak'ın Arap olduğu sonucuna varıyor. Ferhad ise İran hükümdarıdır. Kawa'nın da (Newroz'un Kürtlerin ortaya çıkmasına ilişkin bir söylence olması açısından) Kürt olması büyük olasılıktır. Bölgedeki Asur vahşetine M.Ö. 612 yılında Kürtler'in atalarından olan Medlerin kral Kyaksares'in son vermesini ve böyle bir söylenceye kaynaklık edebileceği ihtimalini dikkate alırsak kanımız güçlenmektedir.

Açıktır ki, yukarıda verilen her iki olayın geçtiği mekan, zaman olayın kahramanları ve her iki olayın yazıya döküldükleri tarih gibi nesnel olgular ışığında olayı değerlendirdiğimizde Demirel'in ileri sürdüklerinin safsa-ta olduğu görülecektir.

Ulusal değer ve kültürlerin inkarcılığı ve sömürülmesi konusunda oldukça hünerli olan Türk Egemenlik Sisteminin günümüzdeki uzantısı TC yönetimi, pervasızlığını o kadar ileri götürüyor ki, dost olsun düşman olsun herkesin bildiği gerçekleri ters yüz etmekte bir sakınca görmüyor. Bu sömürü ve talancılık politikası sonucudur ki yıllardır, Kürt halkının türkülerini, ezgilerini, hikayelerini vs. değerlerini kendisine aitmiş gibi sundu. Tam bir mirasyedi gibi davranan TC yönetimi ,bir dönem, herkesin ünlü Kürt şairi Exmed'e Xani tarafından yazıldığını bildiği Mem û Zin'e sahip çıktı. Yine bilinen bir gerçektir (hatta burjuva basınına da konu oldu) bugün T.H.M.(Türk Halk Müziği) diye sunulan türkülerin çoğu halkımıza aittir. Türk Halkı müzik yapmasını bilmiyor mu? Yoksa sanatçı mı yetiştiremiyor? Hayır! Her iki soruya vereceğimiz cevapta hayırdır. Aksine değerli sanatçılar mevcuttur. Bu durum tamamen TC yönetiminin Kürdistan'ı sömürüsüne bağlı olarak gelişen, Kürt halkının kimliğini inkar, dil ve kültürünü de yasaklama politikasının bir uzantısıdır.

Bu kültür sömürgeciliği politikasına bağlı olarak Newroz'un KUKM'nin meşalesi haline gelmesinden rahatsızlık duyan TC yönetimi, Newroz'a sahip çıkmaya kalkıştı. Bugüne kadar Newroz'u belirgin bir şekilde kutlamayan

Türk halkının bu bayramı kutlamasına karşı olmamamıza karşın (aksine Türk halkının Newroz'u özüne yakıştır biçimde kutlamasını isteriz) TC yönetiminin bu konudaki ırkçı şoven ve sömürgeci tutumunu teşhir etmek, gerçekleri halklara anlatmak, her devrimci demokrat ve sosyalistin görevi olmalıdır. Dileğimiz Newroz'un tüm ezilenler için özgürlük meşalesi haline gelmesidir.

Tekrar kurultaya dönersek, kurultay genel olarak Türk şovenizminin özel olarakta MHP'nin şovu şeklinde geçti. Kurultaya Türkiye'den Demirel, Özal, İnönü, Türkeş, O. Kilercioğlu, F. Sağlık ve Hikmet Çetin ile yurtdışından KKTC ve Türki cumhuriyetlerden Devlet başkanı,başbakan ve bakan düzeyinde katılımlar oldu. Kurultay boyunca Antalya sokakları "Türke Türkten Başka Dost Yoktur, Ey Türk Baba Ocağına Hoşgeldin" vb. ırkçı-şoven slogan yazılı pankartlarla dolduruldu. Kurultayın özellikle son dönemde sıklık ifade edilen "Adriyatikten Çin Seddi'ne Türklük Alemi" gibi bir düşün ve Turan hayallerinin (fiili anlamda olmasada, ekonomik, siyasi ve askeri alan da işbirliği temelinde) bir uzantısı olduğu açıktır. (Çünkü mevcut konjüktürel yapılanma daha fazla ileri gitmelerine izin vermiyor). "Ulusal birlik" imajının yaratılmaya çalışıldığı kurultayda dikkatimizi çeken bir başka olgu da adeta bir 3. MC koalisyonu görüntüsünün ortaya çıkmasıydı. 20 Ekim 1991'den sonra işbaşına gelen koalisyon hükümeti ile hemen her önemli sorunda ve oylamada birlikte hareket eden Türkeş ve şürekası özellikle Türki Cumhuriyetlerle ilişkiler bazında sahip olduğu politik

krediyi en iyi şekilde kullanmaya çalışıyor. Kuşkusuz Türk Hükümeti Türkeş'in politikalarına paralel hareket ettiği sürecede bu destek devam edecektir. Özellikle Demirel'in kurultaydan bir süre önce T.Cumhuriyetlere yaptığı geziye Türkeş'i de yanına alarak çıkması 3. MC koalisyonu görüntüsünü güçlendirmiştir.

Özellikle bir noktaya daha, SHP'nin sağa savrulması ve giderek ırkçı şoven bir parti konumuna girmesine değinmek gerekiyor. Her nekadar SHP'nin içinde sağlıklı unsurlar olduğu söylene de, bugün SHP'yi yöneten kliğin şoven olduğu açıktır. Bu olgu özellikle PKK'nın yaptığı son ateşkes çağrısı ile iyice netleşti. Ateşkes konusunda (Ateşkesin doğruluğu,yanlışlığı başka bir tartışma konusudur) kimi sağ partilerden daha katı bir tutum takınan SHP'nin milliyetçilik kulvarında epeyce yol aldığı görülüyor.

Yıllardır milliyetçilik şampiyonluğunu kimseye kaptırmayan "Yaşlı Kurt" A. Türkeş'in basında çıkan İnönü'ye ilişkin övgü dolu sözleri bunun için olsa gerek.

Seçimden önce demokrasi-de şeffaflık, Olağanüstü Halin kaldırılması, Kontrgerilla'nın açığa çıkarılması gibi vaatlerde bulunan SHP sözlerini tutmak bir yana bakanlarını yargısız infazları seyre gönderecek kadar küçülmüştür. Düzeltmeyi vaat ettiği faşizan uygulamaların savunucusu olmuştur. 500 günlük hükümet pratiği SHP'nin gerçek yüzünü açığa çıkarmaya fazlasıyla yetmiştir.

Bir "Demokrat"ın Rahatsızlığı.

Cumhuriyet gazetesinde 19-22 Mart tarihleri arasında "Newroz Gerçeği ve Kürtler"

adı ile bir yazı dizisi yayınlandı. Diziyi hazırlayan Rıza Zelyut'un verdiği bilgiler genel olarak doğru olmakla birlikte, dizi boyunca R. Zelyut'ta Newroz'un bugün K.U.K.M'nin meşalesi haline gelmesinin verdiği rahatsızlığı duyumsadık. Zelyut Newroz'un K.U.K.M'sinin meşalesi haline gelmesini tarihe yapılan volantarist bir müdahale olarak algılıyor ve sanki Newroz'un Kürtlerle ilişkisi konusunda zihinleri bulandırmayı kendisine görev adediyor. Zelyut Newroz'un daha önce sahiplenilmediğini 1980'den sonra Doğudaki terör olaylarında bir kıvılcım gibi kullanıldığını iddia ediyor. Oysa R. Zelyut dersini biraz daha iyi çalışıp tarihi araştırsaydı. Kürt Ulusunun Newroz'u yüzyıllardan beri sahiplenip kutladığını görecekti. Newroz kutlamalarının bir dönem K.Kürdistan'da sönük geçmesinin 1920'lerden beri giderek şiddetlenen asimilasyon ve baskı süreciyle bağlantılı olduğunu görmek gerekiyor.

Tarihi gerçeklerin "Güneş balçıkla sıvanmaz" misali hiç kimse tarafından uzun süre çarpıtılmayacağını vurgulamak istiyoruz. Yukarıda da belirttiğimiz gibi dileğimiz Newrozun tüm ezilen halkların ve işçi sınıfının özgürlük meşalesi olmasıdır.

Dipnotlar:

1-İRAN deyimi sadece bugünkü İran'ı belirtmiyor.Bu terim Önyasyada yaşayan halklara ve yerleştikleri coğrafyaya verilen genel bir isimdir.

2-Selahaddin Mihotuli,Arya Uygarlıklarından Kürtlere ,S.169

3-Ana Britanicca S.247

ZERDEŞT Û RÊYA ZERDEŞT

Dr. K.A. BEDIRXAN

Dinê winda, ber cawên cihan Xwedê
ne bû

Bi hawara hîşê te erd û ezman rabû.

Te got ji bo herkesî yek namûs û yek
bext,

Çi piçûk, çi mezin, çi hakimê şûr û
text.

Bawerîya te rêya rast e, dîtina pak,
Gumana rind, kirina baş û gotina
çak.

Fermana te vejand jînê ji xewa tarî,
Ronîya pêşîn î, fexra milletên Arî.

Zerdeşt ji me ye, û îro ji di Kurdis-
tanê de hin kurd hene ko pê bawer in.
Ew jî Eyzedî ne.

Ji ber ko zanayê Kurdistanê ê berê
Zerdeşt bû, ji bo me zanîna binyan û qe-
ydeyên rêya Zerdeşt çake . Ji vê zanîne
medeniyela me a kevn, bilindî û
kûrahîya heşê me, dilpakîla MILETÊ
KURD xuya dibe.

Ji xwe felsefe û nivîsandin ango
destpêka pêşketina cihanê bi heyina ni-
jadê me ve girêdayî ye. Cihandostî, ci-
hanbratî jî destxetê me ye.

Navê kitêba zerdeştîyan Avesta ye.
Nivisevanê wê Zerdeşt e. Dema
nivîsandina Avestayê biewleyî hêj ne
hatiye zanîn. Hin nivisevanên rojavayê

dibêjin ko şêsed (600) sal berî Îsa
pêxember hatiye nivîsandin. Hinekên
din û Zerdeştî bi xwe bawer in ko Aves-
ta pênchezar sal berî Îsa pêxember
hebû. Herhal kitêbeka gelek kevn, me-
zin û hêja ye.

Berî Zerdeşt û Avestayê mirovan
yekîtiya Xwedê ne dizanîn. Bawerîya
wan tarî, be hîm û bê binyan bû.

Tiştê ecêb wek heywan, ba, av, dar,
çiya ji xwe re dikirin Xwedê, hej wan di-
kirin, ji wan ditirsîyan û ji wanrel lave-
lav û perestis dikirin. Yekîtiya Yezdan,
mezinahîya wi bi Avesta hatiye belav ki-
rin. Rastiya heş û dil, pakîtiya laş û mal
û cil bi fermanên Zerdeşt bûn qeydeyên
jînê û armancên milletên pêşketî. Gotina
dînê (ola) Zerdeşt a paşin ev e; dinyayê
de rêyek heye, ew ji rêya rastiyê ye. Ma
şairê Kurdan ê mezin Xanî jî ne digot:

Kizb û xilaf mebêj ger te bikin ker bi
ker.

Ji bilî vî mamikê me ê delal: Derew
dijminê Xwedê ye; çiqas ronak û serve-
hatî ye.

HIMÊ BAWERÎYÊ

Zerdeştî divê baweriyê bînin ko:
Xwedê yek e, bê hewrî ye, bê deng e.
Abadîn e, zana û xurt e. Her hebû, her
heye û her dê hebe. Ji afirandiyên xwe
re mihrîvan e, qencî û xweşiya wan dix-

waze.

Xwedê bi çavên me naye dîtin, lê dinê ji serî heya bini şahîdê heyîna wî ye. Ezman, roj û heyv, stêr, giya, av û heywan bi goitnekê her tişt heyîna Xwedê û mezinahîya wî nîşanê me din.

Ew tiştên ha hemî bin qanonên afirandinê de hatine saz kirin. Qanonên afirandinê abadîn in, nayin guhartin, nayin edilandin, çawan hatine afirandin wisan dimînin, ser xwe disekin. Xwedîyê qanonên jorin şenişahê wan, aferîdeyê wan Yezdan e.

Xwedê zana ye, ji kirin û fikrin û ji gotinên me xweyhay (xeberdar) e. Kes nikare jê tiştêkî veşêre, naye xapandin, yên ko bawer dikin Xwedê dixapînin tinê nefsa xwe dixapînin û lewza heşên xwe dikin.

ARMANCA VÊ ZANINÊ

Zanînen hîmên baweriyê, me ditîne nîzikî veşartîyên daxwazên Xwedê. Bi vî awayî em dizanin vên Û femanên Yezdan çi ne û em çawan dikarin xwe bigehînin wî.

MAYIYÊN VÊ ZANINÊ

Ji vê zanîne xuya dibe ko başî û piyarîya Xwedê bi zêlamên qenc re ye. Dinê û jîn destên me de wek mehfûrekê ye. Xweşî, çelengî, reng û awayê mehfûrê herwekî destên xebatkarên xwe de ne wisa jî, spehîti, bextiyarî, siûd û çakî û neçakîya jînê û paşîya me di destê me de ne. Herwekî Xwedê piyar, mezin û neqencîya afirandiyên xwe naxwaze, ji qehr û belayên jînê tenê em mesûl in. Kîrêti, jarî, ketin û şerpezeyî destkuta me ne.

Ev fêkiyên jehrîn karê tiralî, bêbextî û belengazîya dilên me ne. Yên ko hej Zerdestî dikin divê hej ronahiyê bikin. Fikrîn, kirin û gotinên wan divê wek ro-

nahîya rojê pak, rast û qenc bibin. Tenê zelamên bêbext xwe vedişêrin.

Yê ko kirinên xwe vedişêrin, û ji bo veşartina wan dikevin pê tarîyê, ne mêr û ne jî camêr in. Di navbeyna rastî û nerastî, spehîti û kîrêti, ronahî û tarîti, qencî û xirabiyê de şerekî mezin heye.

Em bi çavên xwe dibînin ko nerastî, kîrêti, tarîti, xirabî hero sistir dibin. Ketin û xirabûna wan fermana Yezdan û armanca mêrên camêr in. Ji kirinên qenc can û dilê me şa dibe, ji kirinên nexweş tirs û êş dikeve diê me, jîna me dibe bê tam û bê xurtî. Ev hesandina dilî, ev kêvxweşî û dileş tesîra ronahîya Xwedê ye. Jin û mêr pê dihesin û jin û mêr rehmet û ezabên vê ronahî û tarîtiyê dizanin.

Ji xêzikên jorin dixwiye ko kurd, ji kerema Xwedê, her li ser rêya rastîyê de mane. Berê bi Zerdestî û niho bi dîne (olê) me ê delal û mezin mislimanîyê.

BANGÎ NEMRUD

Ji welatekî bindestim
 Ji gelê şında mayi
 Ew girti yên Xudayan'e
 Çi şiyar û çi peyi

Ji bo doza Azadiyê,
 Car car seri radikîn
 Hinek zincir gut dikîn
 Û hunekan peyda dikîn

Ew gelên şında mayi
 belangaz
 bindest
 neçar
 dev ji Xudayan ber nadin
 Be ol naminin tu car

Ji bo şoreşen welatan
 Hinek ji wan dibin rêber
 Ew gel dest bi pesne dikîn
 Wana dikim pexember

Gava cîye xwe dibinin
 Pêxember dibin zordest
 Û hukumên xwe dajon wana
 Heta dimrin, li ser text

Îcar di wê demêda
 Tirs digere gav bi gav
 Gel dibe girtiyê tirsê
 Li wan diqele hinav

Sistema xwe saz dikîn
 Brokraten diktator
 Heya darwiya imrên xwe
 Hikume xwe dajon bi zor.

Tirs bi dewriye digere
 Mal bi mal, deri bi deri
 Ayet tev gefon dixwîn
 Bi zimanê Leşkeri

Çi diguhêre bi hevra
 Tev, ronahi û tari
 Bi nave demagratiyê
 Wana dajon zordari

Partiyê dikîn kabe
 Û serokan ji pexember
 Dibejin, minafiqin
 Em ku, secde nekîn li ber

Ji bo ku serok gişt zanin
 Şaşi ne karên wanin
 Li ba gelên Sundayi
 Peyvinên wan quranin

Ferman li ser fermanê
 Gelan tinin amanê
 Dibên; sere wan Jêkîn
 Em ku nayên imanê

Bi navê sosyalizmê
 Saz dikîn destpotizmê
 Pêxemberan hermand
 Heviya Leninizmê

Îro Ferze ji Kurdan ra
 Kurdistanekî azad
 Bê put û bêyi Pexember
 Em wek hevbin tev dil şad.

Nizam çima wisa ne
 Ew gelên peşda mayi
 Xudayên nu çê dikîn

Lı ser navê Azayi.

Bı navê Soreşkeri
Pêxember çê bun bı tewran
Mıridan pêyna van da
Rakırine zor ewran
Bila ci neguhêre
Disa ronahi û tari
Gelo bejin ji min re
Bir û bawerî ciye?
Bejin, çi ya oldari?

Dıfıkırım û dipırsım
Ez wısa pır dıl şadım
Bawer nakım ji ayetan
Jı Pexemberan
Û ji tariqetan
Ne oldarım
Û ne murud
Hembestvanekî Kurdım
Bavê mine ew Nemrud

BÊ HAL

Lê gula baxçên Farqinê
Dil dıxwaze te bibinê
Min xwar Seraba evinê
Ez bê halım, ez bê helim

Destur' ke winê serbest
Bı şerabê bume sermest
Birina dıl derman dıxwest
Ez bê halım, ez bê halım

Naşwazım malê cihanê
Çı bıkım şahî u dilane

Ez ji wek Ehmedê Xanê
Bes dıwazım Kurdistanê
Ez bê halım, ez bê halım

Ez bıl bılım li jon ewran
Lı welatê Feqiyê Teyran
Lê yana min, ez bı heyran
Dıl şewiti ez bê halım

Jiyana Kurd çerx û xelek
Vana çı zincirm Felek!
Min gul nedi car û demek
Ez bê halım, ez bê halım

Jı bo yana xwe dinalım
Çavên min bun kaniya xwinê
Bese lê Feleka xayin!
Nabe kelam li peş evinê

Bejna yara min zirave
Wekî tayê ibêtranê
Hiro neyran wê bihn dıkın
Xwe berda dilê min Jonê

Tu Zini ez Memê Alan
Roj û şevên min bun Talan
Dagırker, hun beko ewan
Nahêlın em bighejin hev

Lê yara min bı Xemil û Xêz be
Lı Mehabadê bı gula rêz be
Bila дума me dirêj be
Bı kesera te dinalım

Cihan li min buye tari
Gula min kırım çar puri
Grane derde zordari
Ez bê halım ez bê halım

Salehê HESEN

Ji alemê ra bihar, havin
 Û tim zıvıstan ji para me ra
 Axx! dınyaya bê Edalet
 Te texfiya gulê neda

Kurdino hun tev bibin yek!
 Bila dıl şad nebe Felek
 Bışkêninin çerx û xelek
 Qey ne bese em bê halım

Salehê HESEN

ONLAR UMUDUMUZ

Onlar maden işçileri
 Gün doğarken ekmeğ avına çıkarlar
 Kimi zaman aç, sefil,
 Kimi zaman yorgun ağlamaklı...
 Her gün ölüm korkusuyla
 Kat kat yerin dibine
 ekmeğ kazmaya giderler.

Özlemleri büyüktür onların
 Bitmez tükenmez umutları vardır
 Elleri nasırlı
 omuzları çöküktür

Onların
 gözbebekleri acıyı müjdelere
 Onların
 rüyaları sancılı
 hayalleri yaralıdır
 Onlar
 kömürle yatar
 kömürle kalkarlar

Onlar
 işçi analar, kadınları,

çocukları
 hergün yeni bir haberin
 üzüntüsüyle yaşarlar.
 Yürekleri evlat acısı kollar anaların
 Bebeler akşam babalarına kavuşmanın
 özlemiyle yaşarlar

Onlar
 kimisi işçi,
 kimisi genç kız,
 kimisi anne, kimisi çocuk
 kimisi de yetmişinde ihtiyar
 hepsinin ortak bir yanı vardır

hergün dirhem dirhem
 oya gibi
 acıyı işlerler yüreklerine

Onlar alın terine ekmeğine katık eden
 fabrika işçisi

Onlar
 ezilen, sömürülen
 hakkını isteyence
 bir tekme ile kovulan
 Onlar,
 günlerce ağır yükler altında
 beleri kırılan
 elleri kireçten, kumdan paramparça
 olan inşaat işçilerimiz

Onlar
 bizim işçilerimiz
 Onlar
 anaların, babaların
 bebelerin umudu
 Onlar
 her zaman her yerde.

ERİTREA BAĞIMSIZLIĞA DOĞRU

Son sömürgelerden biri daha bağımsızlığını kazanıyor. Etopya'nın sömürgesi olan Eritrea halkı 23 Nisan'da yapılan halk oylamasında bağımsızlığa evet dedi.

Mengistu Askeri Cuntasının 1991'de yıkılması ile birlikte geçici bir hükümet kuran Eritrea'nın Ulusal Kurtuluş Cephesi (EPLF), 23 Nisan 1993'te bağımsızlık için halk oylaması kararı almıştı. Bir milyonu aşkın kayıtlı seçmenden %93'ü sandık başına gitti. Ellerinde zeytin dalı, çiçek ve güzel giysileriyle kadınlı erkekli düğüne gider gibi seçim sandığının başına giden Eritrealılar, %99 gibi ezici bir çoğunlukla bağımsızlığa evet yönünde oy verdiler.

Eritrea halkı EPLF önderliğinde, bağımsızlık ve özgür bir gelecek için Etopya sömürgecilerine karşı 30 yılı aşkındır silahlı savaş içinde. En büyük desteği Sovyetler Birliği'nden gören Etopya'nın en son sömürgeci diktatörü Mengistu, bu desteğin kesilmesi ile birlikte, Etopya, Eritrea ve Tigre halklarının mücadelesi karşısında dayanamayıp

1991'de ülkeden kaçmıştı. Daha önce, Faşist Musolini İtalya'sının sömürgesi olan Eritrea, faşizme karşı yıllarca mücadele etti. Faşizmin ve nazizmin dünyada yıkılmasına bu mücadelesiyle katkıda bulundu. Ancak, Eritrea halkı bu kezde diğer emperyalist devletlerin ikiyüzlü çengeline takıldı. BM 1952'de aldığı bir kararla Eritea'ya, Etopya'ya bağladı. 1962'ye kadar Etopya'nın sınırları içinde Federal bir devlet olan Eritrea kısa bir dönem ve cılızda olsa ulusal ve toplumsal olarak gelişti. Ancak, 1962'de Etopya sömürgecileri, bu kısmi özgürlüğü Eritrea halkına çok görüp, federe hükümeti yıktılar, ve ülkeyi tümüyle işgal ettiler.

Sömürge bir halk olmanın ne demek olduğunu bilen Eritrealılar, yeniden köle bir yaşamı kabul edemezlerdi. 1963'de silaha sarılan halk, kısa sürede ulusal kurtuluş örgütlenmelerini de yarattı. 30 yıl sömürgecilığe karşı savaş veren Eritrealılar 150.000 gerilla ve kadrosunu, 40.000 sivil insanını şehit verdi. Yaklaşık olarak 1 milyon insan ülkesini

terk edip sürgün bir yaşama mecbur edildi. Bağımsızlığın ve özgürlüğün bedeli Eritrealılara pahalıya mal oldu. Ama sömürge bir halk için "Hiç bir şey bağımsızlık ve özgürlükten daha değerli" olamaz. Bunun bilincinde olan Eritrea halkı, tüm acılara rağmen mücadeleye devam etti ve tarih birkez daha zalimlerin yenileceğini haklı bir dava için savaşanların kazanacağını kanıtlamış oldu.

Eritrea halkının ezici bir çoğunluğunun bağımsızlık yönünde oy verdiği basına açıklandıktan sonra, bağımsız bir devlet olarak ilk tanıyan Etopya oldu. Daha sonraki günlerde Afrika, Asya ve bazı Avrupa ülkeleri tarafından da tanınan Eritrea 3.5 milyonluk nüfusuyla dünyanın en genç devleti.

Böylece eski sömürgelerden biri daha bağımsızlığına kavuşuyor. Yüzölçümü ve nüfusu bakımından Eritrea'nın altı katı büyüklükte olan Kürdistan'ın sömürge ve parçalı konumu hala sürüyor. Kürdistan halkı da Eritrea halkı gibi er veya geç bağımsızlığına kavuşacaktır. Bundan hiç kimsenin kuşkusu olmasın. Halkımızın sömürgeci zulme karşı mücadele azmi, tüm yenilgi ve ihanetlere karşın hala dipdirdir. Zafer er veya geç Kürdistanlı ve diğer ezilen halkların olacaktır.

DEWLETA ZALİM SARÊ DERSİM NETERSNÊNA

Virendera nat kamkê haka xo wastê, qarşiye zulim vejîya, ustra xu ser, dewleta zalim hemen xo musnêna. Her waxt aynı zonayena xu kena. Iyeke ver sone sere, ya yinû dana kîstene, ya idam kena yaqi çaxoke Hirist heşt te bi je yi fermana butine vezeña qırkena. Saikê Kîrmanc biyayinê suzo.

Gegane Alevi-Suni vana, ge Tîrk, Kîrmanc geki Nîsena ju aşîrera Kîrmanc, karkeru cîtkari juminre kena dîsmen. Zonenakê Kîrmanc we Karkerû, Cîtkari bi piya soniya mı yena, mı rîznene, juminre bene bira. Xu ver dane. Dîsmenan ortera dane we, zulim qedino Kurdistan beno azad û quno destê Karkeranû Cîtkaran.

Asuera ave Kontrgerilla ju Dawavekili ve Doktor ard harde Dersimde, dest pay gîredayi kışt. Est dere Dînari. Vaneke nade make wast, dest paanê sîma gîredanîmê sîma kîseme, xevera keşiki nebena. Xu ver mede. Neçaren keul kere zulîme ma keul kene. Kole ma ve. Boyna ma sîma ezmişkerime. Roşt çîmune sîma ver mekuyo. Sîma insan niye. Haka insanu sîma nedame. Keseykerdene, borzalkerdene, niviskerdene sîmare yasaxo.

Dîsmen naye rînd bizonokê; sare Dersim endî neterseno, nîseno juminra. Juminra beno bira. Beno briya mordeme Kîrmanc. Na vîrene niya. Sîma ma xapîtme. Endî ma nexapîme. Terski nezoneme.

Ma naye rînd zomeke; Ewre sîma dava vekili ve cereyra kışt. Meste sîra maderâ.

Xelesyayîna ma karkeru cîtkarine kurdîstani pero pake nişt juminra u sîre tufonge sîma çarneme sîma azadiya xo ceme.

Mordeme Kurd! Seveta xelesyayîne juminranîse!

Karkeru Cîtkar juminranîse!

Cere Hesên Dawa vekili Metin nemreno!

Sare Dersim eve ninu neterseno!

Ali Bîra

Merhaba...!

Öncelikle bir okuyucunuz olarak tüm Serketin çalışanlarına çalışma hayatında başarılar dilerim. Ben bu yazımda insanların yaşam biçimlerini doğayla betimledim.

Ağaçlar sararmış, yapraklar dökülmeye yüz tutmuş yeryüzü solmuş- yaşlanmış hasta insan gibi.

Gece bütün ağırlıyla çökmüş toprak bir gece de bembeyaz örtüyle örtülmüş. Örtü doğanın bütün çirkinliklerini kapatıyor.

Bütün acımasızlığıyla kendini gösteriyor soğuklar, insan-doğa savaşı başlıyor. İnsan yenilmemek için elinden geleni yapıyor ve mücadelesinde daha aktif davranıyor. Sıradağların bir yerinde korkuyla geçiyor geceler, dağlardan kurt ulumaları geliyor. Gözleri çakmak çakmak dişleri kanlı.

Gece içinde yüreği ağızına gelmiş, gözleri faltaşı gibi açılmış, karnında açlığın verdiği sesle uumaya çalışmakta bir çocuk. Topraklar dost olmayan, bilinmedik insanların ayakları altında eziliyor. Korkuyla geçiyor geceler. Bir yanda sefalet-açlık bir yanda korku ve bir yanda ablukalanmış insanlık.

Birden bire dağ zirvesinden, çıplak yamaçlardan bir ses koptu, yankılandı. Keskin bir çığlıktı kulakları sağır eden. Yeri yerinden oynatan. Bütün kuşlar yekpare

kanatlanıp uçtular. Şimşekler çaktı, gökgürledi ardından bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı. Bembeyaz örtü yerini yeşilliklere, filizlenmiş topraklara, tomurcuklanan ağaçlara bırakmaya hazırlanıyordu.

Evet...! bahardı bunun adı. Doğa ölümden kurtulmuş canlanmıştı. Yeryüzü yeşillenmiş, bahar gelmişti memleketime.

Artık öfkesinden kudurmuş dağlar dost olmayanların ayakları altında ezilmeyecek, ablukalanmış insanlık olmayacak ve korkuylageçmeyecekti geceler. Sabahın serinliğinde kuşlar cıvılcıvı ötecek, özgürce gökyüzünde kanat çırpacak ve korkulu gözlerle bakmayacaklardı.

İnsanlarda doğa gibi uyandı uykularından, güzel günlerin tohumlarını ekmeye başladılar. Ve tohumlar filizlenip kök saldı. Sular öfkeli, coşkulu ve güneş her zamankinden daha çok aydınlatmaktadır yarınlarımızı. Bedenimiz şimdi dimdik ve emin adımlarla zafere doğru yürüyoruz.

Azametli insanlar, Dağ, doğa ve sevgileriyle başbaşa kaldılar.

Ve küçük bir şiirler bitirmek istiyorum.

*Munzur akarken coşkulu ve haşın
Dalgalar hışımla vururken kayalara*

*Rüzgar okşarken saçlarımızı
Yağmur sularken topraklarımızı,
Güneş ısıtırken ölü bedenimizi
Ninni söylerken analarımız
Umutlarımız filizenip kök saldı
Yarını kurarken çocuklarımız.*

Baharın getireceği güzel günlerin tüm insanlara özgürlük, demokrasi ve mutluluk getirmesi dileğiyle.

Dersim'den Roza Newiyê

Cemşid BENDER

KÜRT KIZI ZENGE

Kitapçılarda

BERFİN YAYINLARI

Cağaloğlu Yokuşu, Evren Han Kat. 3 No. 5
Cağaloğlu 34440-İstanbul
Tel : 527 03 22

Tek isteklerde ederi kadar posta pulu
göndererek isteyebilirsiniz.

EROL SEVER

YEZİDİLİK ve YEZİDİLERİN KÖKENİ

25.000 TL
KİTAPÇILARDA

BERFİN YAYINLARI

HONCA YAYINLARI

- ★ Devrimci Politika Mücadele Araç ve
Biçimleri Üzerine

Vedat SAYDAM

ÇIKTI

- ★ Sendikalar bugünkü durum ve
Troçki'nin hataları üzerine

V. I. LENİN

ÇIKTI

- ★ Devrimin mantığı
ve iktidar sorunu

Salih İLTER

ÇIKTI VE TOPLATILDI

- ★ Marksizm ve revizyonizm/ V.İ.LENİN

ÇIKTI

- ★ Kadınların Kurtuluşu / V.İ.LENİN

ÇIKTI

- ★ Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi
ve Kürdistan'da Sömürgecilik

ÇIKIYOR

SEVİM KİRAZ'ın

SIR VERİYOR

adlı kaseti çıktı

Kasetçilerde!

Honca Yayıncılık
Hoca Rüstem Sok. No: 4 Kat:3
Cağaloğlu-istanbul

YENİ DÜNYA DÜZENİ VE ULUSAL SORUN

(...Bugün emperyalistler kendilerini rakipsiz olarak dünyanın efendisi görüyorlar. Onlar, efendisi oldukları bu dünyada devrimci dönüşümleri önlemek için sınıf çelişkilerini yumuşatma, muhalefet odaklarını düzene uyumlu hale sokma yöntemlerini geliştirdiler. Emperyalist-Kapitalistler ellerinde dünyanın en büyük silahlı güçlerini tuttıkları halde ulusal ve toplumsal kurtuluş için silaha sarılan halkların mücadelesini "Gayrimeşru", "anti-demokratik" ve "terörizm" olarak nitelendiriyor, onlara "Barışçıl, demoratik" yolları seçmelerini öneriyor ve hatta dayatıyorlar.

Emperyalistler çıkarları tehlikeye girdiği zaman asker kullanarak diğer ülkeleri işgal edip sınırları değiştirebiliyorlar. Diğer ülkelerde istemedikleri iktidarları devirmek için açık müdahalelerde bulunuyorlar. Ancak ezilen bir ulus işgalci sömürgeci güçlerden ülkesini kurtarmaya çalıştığı zaman, "devlet sınırları" ve "uluslararası antlaşmalar"ı öne sürerek "gayri meşru" ilan ediyorlar. Kendileri uluslararası sorunlarda barışçıl, diplomatik, demokratik yöntemleri kullanmadıkları -tam tersine şiddeti kullandıkları -halde devrimci hareketleri silahlı mücadele verdikleri için mahkum etmeye çalışıyorlar.

Günümüzde sosyalizme yönelmemiş ulusal kurtuluş mücadelelerinin emperyalist sömürgeci zinciri kırması hayli zordur. Ulusal kurtuluş mücadelesi başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi sınıflara dayalı olarak yürütülmezse, bırakalım sosyalizme yürümeyi, bağımsızlık hedefine bile ulaşılmaz. Ulusal kurtuluş mücadeleleri sonuçta burjuva demokratik nitelikli görevlerin çözümünü için verilselerde, emperyalist-kapitalist sistemin bağımlılık ilişkilerine darbe vurdukları için ilerici-devrimci rol oynarlar. Bu durum ulusal kurtuluş savaşları ile dünya proletaryasının sosyalizm mücadelesini birleştirir ve ulusal kurtuluş güçlerini sosyalizm güçlerinin müttefiki durumuna getirir. Emperyalistler ulusal kurtuluş güçleri ve sosyalizm güçlerini birbirinden koparmak, UKM.'nin yolunu saptırıp onların statükoyu sarsıcı etkilerini gidermek için çalışıyorlar. Bu çabalar karşısında, ulusal kurtuluşçu güçler, eğer, halkın taleplerine derinden bağlı değillerse ve halkın gücünü örgütleyip harekete geçirememişlerse dahası "devrim kitlelerin eseridir" gerçeğine bağlı olarak halkın dönüştürücü gücünü esas almamışlarsa, kararlı şekilde stratejik hedeflerine varamazlar.

Bugün Ulusal Soruna, kapitalizmin sınırları içerisinde çözüm bulunamaz. Gelişmiş bir kapitalist ülkede burjuva demokrasisinin en gelişmiş çerçevesi içinde belkide ulusal sorun çözülebilir. (Bu bile pratikte artık gerçekleşmiyor. Örneğin, İngiltere gibi gelişmiş bir kapitalist ülkede bile hala İrlanda sorunu çözümlenmemiştir) Emperyalizme bağımlı, orta gelişmişlikte bir kapitalist-sömürgeci ülke sınırları içerisinde burjuva demokratik reformlar ile ulusal sorunun demokratik bir çözümünün olacağını düşünmek ise saflıktır. Bundan bazı reformların olmayacağı sonucu çıkarılmaz, ancak reformlar bile güçler dengesine bağlıdır. Sömürgeci burjuvazi ve emperyalistler ezilen ulusların ve proletaryanın yaşama koşullarını iyileştirmek toplumsal yaşamı demokratlaştırmak için kendiliğinden adım atmazlar. Bu adımlar ancak ezilenlerin zorlayıcı eylemi ile atılırlar..)

SERKETİN Özel Sayı :1 -Nisan'93- "Yaşasın Sosyalizm Yolunda Bağımsızlık Demokrasi Mücadelemiz!" başlıklı yazıdan.